

การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
: ศึกษาและทฤษฎีแนวคิดสวนแก้ว ตำบลบางเลน
อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

พระมหาจักรชาติ ปิยะมณีโต (ไปศ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พุทธศักราช ๒๕๕๑

การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน

อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

เรื่อง/พิมพ์/แผน/เสนอ/ของ/ทาง/กรม/ศ.๒๖๖
ผู้/ได้/พิมพ์/อยู่/ใน/ห้อง/โถง/สมุด/สาร
ไป/จด/นำ/มา/ตั้ง/บน/แผน/ที่/ของ/สมุด/สาร/.....

พระมหาวีระชาติ ปิยวณฺโณ (โปธา)

๑
330.15
๑ 844 ก ๑๖.1
30 ๕๑๕3
MFN

เลขทะเบียน	๕125079
เลขเรียก	
วันที่	

17114

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

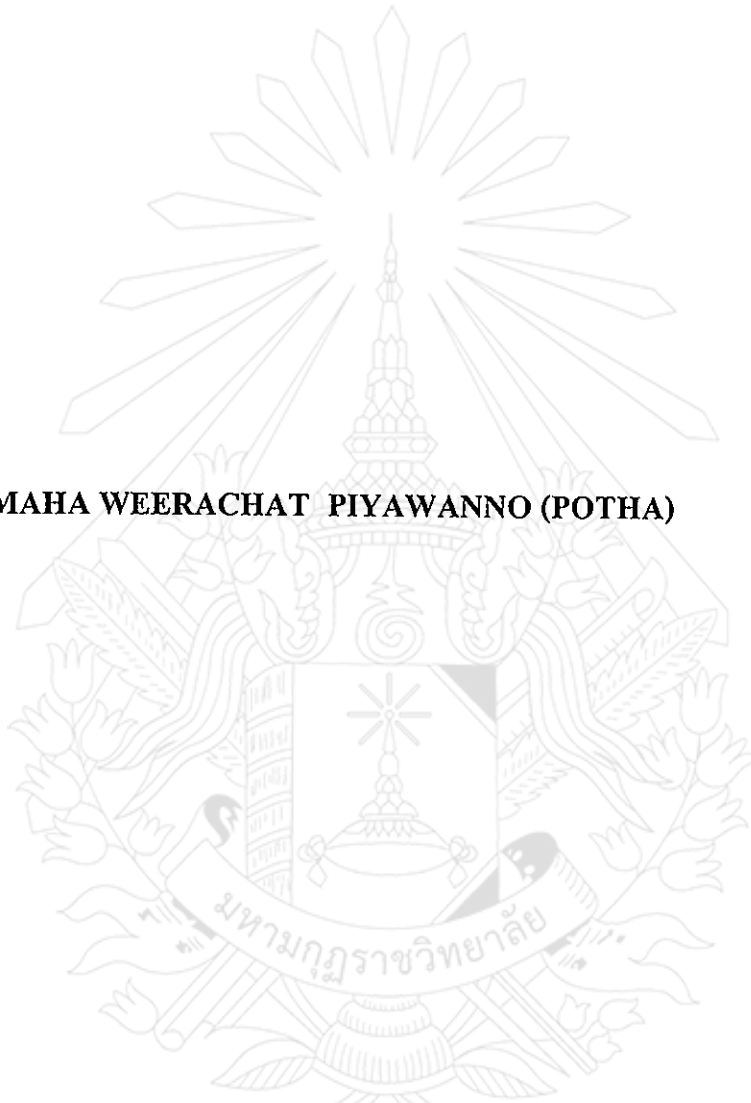
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๑

**ADMINISTRATION ACCORDING TO THE ROYAL SUFFICIENCY
ECONOMIC SYSTEM : A CASE STUDY OF WAT SUANKAEW,
BANGYAI DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE**

PHRAMAHA WEERACHAT PIYAWANNO (POTHA)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

B.E. 2551 (2008)

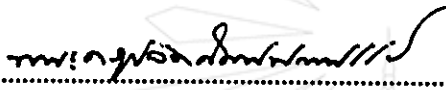
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษา
เฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ชื่อนักศึกษา : พระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ (โปธา)

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : พระประพาส จารุปภาโส (ดร.)

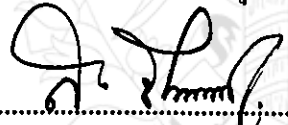
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

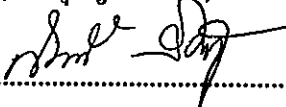
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(พระประพาส จารุปภาโส (ดร.))

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

.....กรรมการ
(ดร. สุวิญ รักษัตย์)

.....กรรมการ
(ดร. สาลินี รักษัตย์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : Administration According to Royal Sufficiency Economics System : A
Case Study of WatSuanKaew, Bangyai District, Nonthaburi Province
Student's Name : Phramaha Weerachat Piyawanno (potha)
Department : Government
Advisor : Phra Prapas Jarupapaso (Dr.)

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

P. kongson
..... Advisor
(Phra Prapas Jarupapaso (Dr.))

S. Chaimusik
..... Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

D. Suvin
..... Member
(Dr.Suvin Raksat)

S. Raggatanyoo
..... Member
(Dr.Salinee Raggatanyoo)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ชื่อนักศึกษา : พระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ (โปธา)

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : พระประพาส จารุภาโส (ดร.)

ปีการศึกษา : ๒๕๕๐

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ๒) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว จำแนกตามตัวแปรอิสระ และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่หาได้ด้วยวิธีการเปิดตารางของเกรงจี และมอร์แกน จากประชากรจำนวน ๕๖,๔๐๐ คน แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากรได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ใช้สถิติการบรรยาย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๐ มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘๐ ระดับศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕๐ มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐๐ มีรายได้ต่อเดือนต่อเดือน ๕,๐๐๐ บาทลงมา คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๐

๒) ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ใน ๗ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓.๘๗ รองลงมา คือ ด้านการจัดหน่วยงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๔ ด้านการจัดคนเข้าทำงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๐ ด้านการสั่งการอยู่ในระดับมาก ๓.๘๐ ด้านการงบประมาณอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๖ ด้านการรายงานผลอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๑ และด้านการประสานงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕ ตามลำดับ

๓) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงของวัดสวนแก้วไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔) ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ได้ให้ข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว มีดังนี้ (๑) ขาดความเข้าใจในวิธีการประสานงานที่ดี แนวทางแก้ไข คือ วางแผนงานการทำงานอย่างรัดกุม (๒) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ แนวทางแก้ไข คือ มีอุปกรณ์ในการสื่อสารและการประสานงานอย่างเพียงพอ (๓) กฎระเบียบต่างๆ ของวัดถูกปล่อยละเมิดอยู่บ่อยครั้ง แนวทางแก้ไข คือ ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

Thesis Title : Administration According to The Royal Sufficiency Economic System : A Case Study of Wat Suanhaew, Bangyai District, Nonthaburi Province.

Student's Name : Phramaha Weerachat Piyawanno (Potha)

Department : Government

Advisor : Phra Prapas Jarupapaso (Dr.)

Academic Year : B.E. 2550 (2007)

ABSTRACT

The objectives of this thesis were 1) to study the administration according to the Royal Sufficiency Economic System of Wat Suankaew 2) to compare the administration according to the Royal Sufficiency Economic System of Wat Suankaew classified to the independent variables and 3) to study suggestions concerning with the problems and solutions of the administration according to the Royal Sufficiency System of Wat Suankaew. Collecting data used Krejcie and Morgan Table from the total population 56,400. It got 400 accidental samplings. Descriptive statistics; frequency, percentile, means and standard deviation. Inferential statistics used t-test and One Way ANOVA test. If the differentiation was found, it was tested in pair by means of Scheffé and Analyzed by computing.

The results of research were found as follows:

1) Most of people who had contacted with of Wat Suankaew had answered the questionnaires were women 58.50 %, age between 31 – 40 years = 36.80 %, lower than level of secondary school 51.50, employees 37.00 %, income per month lower than 5,000 baht 35.00 %.

2) People who come to contact with Wat Suankaew had opinions on the administration according to the Royal Sufficiency Economic system in 7 aspect, in the whole view, were at the maximum, average 3.77. When considered each aspect; Planning aspect was at the maximum, average 3.87. The Organizing aspect was at the maximum aspect average 3.84. The Staffing aspect was at the maximum aspect average 3.80. The Commanding aspect was at the maximum aspect average 3.80. The Budgeting aspect was at the maximum aspect average 3.76. The Reporting aspect was at the maximum aspect average 3.73. The Co-ordinating aspect was at the maximum aspect average 3.65 respectively.

3) The result of hypothesis test found that people with different gender showed no difference on their opinions but people with difference of age, education, occupation and income had different opinions on the administration at the significant statistic figure level .05.

4) People who come to contact with Wat Suankaew had some proposals on problems and solutions; (1) Lack of good cooperation, should have clear planning. (2) Lack of good-experienced staffs, should provide good communication. (3) Having rules violation, should provide the staffs' practice.

สารบัญย่อ

พระไตรปิฎกสำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจาก พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับสังคายนา ในพระราชูปถัมภ์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ในการอ้างอิงได้ใช้ชื่อย่อของคัมภีร์ พระไตรปิฎก ซึ่งชื่อย่อมีคำเต็ม ดังนี้

คำย่อ		คำเต็ม	
พระสุตตันตปิฎก			
ที.ม.	สุตตมนตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคค
ที.ปา.	สุตตมนตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฐิกวคค
ม.มฺ.	สุตตมนตปิฎก	มชฺฉิมนิกาย	มุลปณณาสก
ม.อุ.	สุตตมนตปิฎก	มชฺฉิมนิกาย	อุปริปณณาสก
สํ.น.	สุตตมนตปิฎก	สํยุตตนิคาย	นิตานวคค
สํ.ข.	สุตตมนตปิฎก	สํยุตตนิคาย	ขนธวาวคค
สํ.ม.	สุตตมนตปิฎก	สํยุตตนิคาย	มหาวาวคค
อง.เอก	สุตตมนตปิฎก	องคฺคตฺตรนิกาย	เอกนิปาท
อง.ทุกก	สุตตมนตปิฎก	องคฺคตฺตรนิกาย	ทุกฺกนิปาท
อง.ติก.	สุตตมนตปิฎก	องคฺคตฺตรนิกาย	ติกฺกนิปาท
อง.จตุกก.	สุตตมนตปิฎก	องคฺคตฺตรนิกาย	จตุกกฺกนิปาท
อง.ปณจก.	สุตตมนตปิฎก	องคฺคตฺตรนิกาย	ปณจกฺกนิปาท
อง.อฏฐก.	สุตตมนตปิฎก	องคฺคตฺตรนิกาย	อฏฐกฺกนิปาท
ขุ.อป.	สุตตมนตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	อปทาน

สำหรับการอ้างตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อคัมภีร์ ผู้วิจัยใช้แบบ ๓ ตอน

คือ เลขเล่ม / เลขข้อ / เลขหน้า ตัวอย่าง เช่น ขุ.อป. ๒๕/๓๒๑/๒๕๕. หมายถึง พระสุตตันตปิฎก ขุทฺทกนิกาย อปทาน เล่ม ๒๕ ข้อ ๓๒๑ หน้า ๒๕๕.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญคำย่อ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภูมิ	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ สมมติฐานการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย	๔
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	๖
๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร	๖
๒.๑.๒ หลักการบริหาร	๘
๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	๑๔
๒.๒.๑ การวางแผน	๑๔
๒.๒.๒ การจัดหน่วยงาน	๑๗
๒.๒.๓ การจัดคนเข้าทำงาน	๑๘

	๗
๒.๒.๔ การสั่งการ	๒๑
๒.๒.๕ การประสานงาน	๒๓
๒.๒.๖ การรายงานผล	๒๕
๒.๒.๗ การงบประมาณ	๒๗
๒.๒.๘ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน	๒๙
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๓๐
๒.๓.๑ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๓๒
๒.๓.๒ ประมวลพระราชดำรัสองค์สำคัญว่าด้วย “เศรษฐกิจพอเพียง”	๓๕
๒.๒.๓ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพุทธธรรม	๔๐
๒.๔ สภาพพื้นที่ทำวิจัย	๖๑
๒.๔.๑ ภูมิหลังครอบครัว	๖๑
๒.๔.๒ การศึกษา	๖๒
๒.๔.๓ การบรรพชาอุปสมบท	๖๓
๒.๔.๔ สร้างวัดสวนแก้ว	๖๓
๒.๔.๕ มุลนิธิสวนแก้ว กิจกรรมและโครงการของมูลนิธิ	๖๔
๒.๔.๖ การได้รับเกียรติคุณ	๗๐
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๓
๒.๖ สรุปกรอบแนวคิด	๗๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๙
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๙
๓.๒ การสุ่มตัวอย่าง	๘๐
๓.๓ กรอบแนวคิดและการกำหนดตัวแปร	๘๐
๓.๔ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	๘๑
๓.๕ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๑
๓.๖ การสร้างเครื่องมือวิจัย	๘๒
๓.๗ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๓
๓.๘ การวัดค่าตัวแปร	๘๓

	๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๓.๑๐ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๕๕
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๗
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๗
๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๘
ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๘
ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบล บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๐๑
ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	๑๐๕
ตอนที่ ๔ ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๑๗
บทที่ ๕ บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๒๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๐
๕.๑.๑ ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๒๐
๕.๑.๒ ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารงานในระบบ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบล บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๒๑
๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็น ของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบาง ใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๒๔
๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงาน ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๒๖

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๒๖
๕.๒.๑ การศึกษาวิเคราะห์ เกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๒๖
๕.๒.๒ ผลการศึกษาวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวน แก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๒๘
๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงาน ตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวน แก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๓๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๑
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๓๑
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๑๓๑
บรรณานุกรม	๑๓๓
ภาคผนวก	๑๓๘
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	๑๓๕
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	๑๔๑
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๔๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๔

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ ๑	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	๕๘
ตารางที่ ๒	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	๕๕
ตารางที่ ๓	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๕
ตารางที่ ๔	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	๖๐๐
ตารางที่ ๕	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๐
ตารางที่ ๖	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๑๐๑
ตารางที่ ๗	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการวางแผน	๑๐๒
ตารางที่ ๘	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการจัดหน่วยงาน	๑๐๓
ตารางที่ ๙	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการจัดคนเข้าทำงาน	๑๐๔

- ตารางที่ ๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการสั่งการ ๑๐๕
- ตารางที่ ๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการประสานงาน ๑๐๖
- ตารางที่ ๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการรายงานผล ๑๐๗
- ตารางที่ ๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการงบประมาณ ๑๐๘
- ตารางที่ ๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ ๑๐๙
- ตารางที่ ๑๕ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ ๑๐๙
- ตารางที่ ๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ ๑๑๐

- ตารางที่ ๑๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ ๑๑๐
- ตารางที่ ๑๘ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุแตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) ๑๑๑
- ตารางที่ ๑๙ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และระดับ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ๑๑๒
- ตารางที่ ๒๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ๑๑๒
- ตารางที่ ๒๑ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) ๑๑๓
- ตารางที่ ๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และระดับ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ ๑๑๔
- ตารางที่ ๒๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ ๑๑๔

- ตารางที่ ๒๔ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอาชีพ แตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) ๑๑๕
- ตารางที่ ๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น ของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว พระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ๑๑๖
- ตารางที่ ๒๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการ บริหารงานใน ระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวน แก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อ เดือน ๑๑๖
- ตารางที่ ๒๗ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีรายได้ต่อ เดือนแตกต่างกันด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) ๑๑๗
- ตารางที่ ๒๘ แสดงปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ๑๑๘

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๑ สรุปรูปกรอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข	๔๐
แผนภูมิที่ ๒ โครงสร้างพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจพอเพียงของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	๖๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมี ปฐมบรมราชโองการต่อพสกนิกรทั้งราชอาณาจักรในวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เพราะเหตุว่า ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม พระองค์จึงทรงมีพระปัญญาญาณ อันประกอบไปด้วยความละเอียดลึกซึ้ง กว้างขวาง และยาวไกล จนกระทั่งพระอัจฉริยภาพด้านการพัฒนาสังคมจนตกผลึกเป็น “แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” สังคมไทยเริ่มรู้จักสิ่งที่เรียกว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงประมาณ ๑๐ ปีที่ผ่านมา หลังจากนั้นเป็นต้นมาวงวิชาการด้านเศรษฐกิจและสังคมก็มีการพูดถึง เศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ในฐานะเศรษฐกิจทางเลือกเพื่อความมั่นคงของสังคมไทย แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีหลักธรรมเป็นองค์ประกอบอยู่ เช่น ความพอประมาณ ความซื่อสัตย์ อุดหนุน โดยยึดหลักทางสายกลาง

หลักธรรมเหล่านี้สอดคล้องกับคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตในแง่เศรษฐกิจอยู่ไม่น้อย ในแง่นี้พระพุทธศาสนาจึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะเป็นพื้นฐานให้กับแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง^๑ การประกอบกิจการต่าง ๆ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข^๒

๓ ห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

^๑สมพร เทพสิทธา, วิกฤตความจนในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒.

^๒ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๔๘) : ๔๑-๔๗.

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

๒ เงื่อนไข คือการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานประกอบไปด้วย

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การบริหารงานของวัดสวนแก้วมีหลักการคล้ายกันกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะการบริหารงานตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงได้จะต้องเป็นผู้ประกอบด้วย ความรู้จักพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการรู้จักความมีภูมิคุ้มกัน และมีคุณธรรมหลายประการเช่น การรู้จักที่จะแก้ปัญหาให้ตรงจุด เป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต วิริยะอุตสาหะเป็นผู้คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นต้น ซึ่งในทุกข้อนี้ล้วนเป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จซึ่งอยู่ในแนวทางของทางสายกลางทั้งสิ้น^๓

จากเหตุผลดังที่กล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหารงานของวัดสวนแก้วตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยมุ่งศึกษาถึงการบริหารทั่วไปของวัดสวนแก้วว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการบริหารงานของวัดต่อไปในอนาคต

^๓ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางประชาสังคม : แนวพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม

, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว จำแนกตามตัวแปรอิสระ

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้วใน ๗ ด้าน ประกอบด้วย (๑) ด้านการวางแผน (๒) ด้านการจัดหน่วยงาน (๓) ด้านการจัดคนเข้าทำงาน (๔) ด้านการสั่งการ (๕) ด้านการประสานงาน (๖) ด้านการรายงานผล และ(๗) ด้านการงบประมาณ

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ในวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา ๐๕.๓๐ น.- ๑๖.๐๐ น. โดยเฉลี่ยประมาณวันละ ๖๐๐ คน วันเสาร์- อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ น.-๑๖.๐๐ น. โดยเฉลี่ยประมาณวันละ ๘๕๐ คน สัปดาห์ละ ๔,๗๐๐ คน ประมาณเดือนละ ๑๘,๘๐๐ คน โดยใช้ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ๓ เดือน รวมประชาชนทั้งสิ้นประมาณ ๕๖,๔๐๐ คน และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล การแจกแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเวลา ๓ เดือน ภายในปีการศึกษา ๒๕๕๐

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

๑.๔ สมมติฐานการวิจัย

๑.๔.๑ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน

๑.๔.๒ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน

๑.๔.๓ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน

๑.๔.๔ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน

๑.๔.๕ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบถึงการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มาใช้ในการบริหารงานของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

๑.๕.๒ ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว จำแนกตามตัวแปรอิสระ

๑.๕.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว

๑.๕.๔ เป็นแนวทางสำหรับวัดที่จะนำเอาระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ไปประยุกต์ใช้

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารงาน หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร POSDCORB MODEL ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ หมายถึง ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) การรู้จักพอประมาณ ๒) การมีเหตุมีผล ๓) การมีภูมิคุ้มกัน

การรู้จักพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มากเกินไปไม่น้อยจนเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น

การมีเหตุมีผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียง ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุและผล โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำ นั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง เตรียมตัวให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบใด ๆ จากเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

การวางแผน หมายถึง ผู้บริหารต้องตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอย่างไร กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวของวัดสวนแก้ว

การจัดหน่วยงาน หมายถึง ผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่จำเป็นต่อการดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายของวัดสวนแก้ว

การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารบุคคลเกี่ยวข้องกับการจัดหาบุคคลที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานของวัดสวนแก้ว

การสั่งการ หมายถึง หน้าที่การสั่งการเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางบุคคลภายในวัดสวนแก้ว เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกทุกคนภายในหน่วยงานต่างรวมพลังเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องมีหน้าที่ออกคำสั่ง ชี้แนะผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาว่าจะต้องปฏิบัติงายอย่างไรเมื่อไร และต้องเป็นที่แน่ใจได้ว่าผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามคำสั่งบัญชาทราบถึงความต้องการของผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

การประสานงาน หมายถึง การจัดระเบียบการทำงานและการติดต่อกันเพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของวัดสวนแก้วให้ร่วมมือกันปฏิบัติการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำให้งานซ้ำซ้อนกัน ขัดแย้งกัน หรือหลีกหลั่นกัน ทั้งนี้ เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้นสมานฉันท์และมีประสิทธิภาพ

การรายงานผล หมายถึง การทำรายงานเป็นหน้าที่เกี่ยวกับการรายงานผลการปฏิบัติงานของวัดสวนแก้วและเป็นแนวทางที่ใช้ในการควบคุมการปฏิบัติได้ ในที่นี้รวมทั้งการติดต่อสื่อสารด้วยการทำรายงานให้เจ้าอาวาสรู้ถึงความจำเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อหน่วยงาน

การงบประมาณ หมายถึง งบประมาณเป็นแผนงานชนิดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายเงินของวัดสวนแก้วเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

เพศ หมายถึง เพศชายและหญิง ของประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น

อายุ หมายถึง ระดับอายุของประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น

อาชีพ หมายถึง อาชีพของประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น

รายได้ต่อเดือน หมายถึง รายได้ต่อเดือนของประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบล
บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” จำเป็นจะต้องศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นดัชนีชี้วัดหรือหลักฐานอ้างอิงในการศึกษา และใช้เป็นเครื่องกำหนดกรอบแนวคิดของเรื่องที่จะศึกษา เนื้อหาสาระที่สำคัญทั้งแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนาม (Survey Research or Field Research) มีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๔ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ สรุปกรอบแนวคิด

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

คำว่า “การบริหาร” นั้นมีความหมายโดยนัยอันตรงกันกับคำในภาษาอังกฤษว่า (Administration) และ (Management) แต่ส่วนใหญ่ผู้คนมักจะใช้คำว่า (Administration) ก็ต่อเมื่อไม่มีความต้องการที่จะใช้คำที่ทำให้เกิดความสับสน เพราะฉะนั้นคำว่า “การจัดการ” (Management) ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “ผู้จัดการ” (Manager) ซึ่งมีความหมายแคบ จำกัดลงไปว่าเป็นผู้บริหารงานของหน่วยงาน แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยหนึ่งเท่านั้น แต่ทั้งสองคำนี้สามารถใช้แทนกันได้ ดังนั้น เมื่อพูดถึงการบริหารงานโดยทั่วไปหรือการบริหารของทางราชการจึงนิยมใช้คำว่า (Administration) มากกว่า ส่วนคำว่า “Management” นั้น จะนิยมใช้ในทางการบริหารธุรกิจ แต่ถึงอย่างไรก็ตามทั้งสองคำนี้ก็ล้วนแต่มีความหมายที่เหมือนกัน เพราะเป็นคำที่เหมือนกัน (Synonym) สามารถใช้แทนกันได้ แต่ที่นิยมใช้ต่างกันในวงการบริหารราชการ และบริหารธุรกิจเท่านั้นเอง แต่ในที่บางแห่งได้ให้ความหมายขัดแย้งกันไว้ว่า คำทั้งสองคำนี้ใช้ต่างกัน คือ การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง มีหน้าที่เน้นหนักที่การกำหนดนโยบายที่

สำคัญและการกำหนดแผน เป็นคำที่นิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) ในส่วน
ของคำว่า การจัดการ (Management) จะเน้นการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายหรือแผนที่ได้วาง
ไว้ นิยมใช้สำหรับการจัดการธุรกิจ (Business Management)

๒.๑.๑. ความหมายของการบริหาร

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

คาสท และโรเซนส วิก (Kast and Rosenzweig) กล่าวว่า “การบริหารเป็นการร่วมมือและ
ประสานงานกันระหว่างมนุษย์และทรัพยากรวัตถุอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้”^๑

เออเนสท์ เดล (Ernest Dale) ได้เขียนเอาไว้ว่าคำนิยามความหมายประการหนึ่งของการ
บริหาร (Management) ที่ได้ยินกันบ่อย ๆ ก็คือ การบริหารนั้น คือ การทำให้งานลุล่วงสำเร็จไปโดย
ใช้ให้ผู้อื่นกระทำ (Management is getting things done through other people)^๒

เฮอร์เบิร์ต เอ ไฮมอน (Herbert A Simon) ได้ให้นิยามความหมายอย่างกว้าง ๆ ว่า การ
บริหาร(Administration) หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติ เพื่อให้
บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน (The activities of groups operating to accomplish common goals)^๓

เฮดวิกและ แลนด์ซ (Hardwick and Landuyt) ได้มีความเห็นเกี่ยวกับความหมายของการ
บริหาร (Administration) ตามพจนานุกรมนั้นหมายถึงว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการหรือ
การจัดการเกี่ยวกับราชการ^๔

ฮาโรลด์ คูนท์ซ์ (Harold Koontz) กล่าวว่า “การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
ประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัย คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน”^๕

ติน ปรัชญพฤทธิ และอิสระ สุวรรณบล ได้เขียนไว้ว่า (Administration) มาจากรากศัพท์
ภาษาละตินว่า (Administrare) ซึ่งแปลว่าการรับใช้ การจัดการ การปฏิบัติการกิจ ด้านการอำนวยความสะดวก
(To serve, To manage, To conduct, To direct) ในทางการบริหารเรามักจะเน้นความหมายของคำว่า

^๑ศิริอร ชันรหัตต์, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘.

^๒ธงชัย สันติวงษ์, หน่วยงานและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ภาพพจน์, ๒๕๓๖), หน้า ๒๕.

^๓ศิริอร ชันรหัตต์, อ้างแล้ว, หน้า ๒๒.

^๔กิติมา ปรีดีดิกล, ทฤษฎีบริหารหน่วยงาน, (กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า
๕๔.

^๕สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๕๖.

(Administration) ไปในแง่ของการรับใช้ เพราะถือว่าข้าราชการต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน มิใช่เป็นเจ้านายประชาชน^๖

หุบ กาญจนประกร ปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงการบริหารของไทย ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการบริหารว่า หมายถึงการร่วมมือดำเนินการหรือปฏิบัติงานในหน่วยงานใด ๆ^๗

สมพงษ์ เกษมสิน กล่าวว่า “การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ (Administration Resource) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ”^๘

สุรชาติ ฅ หนองคาย กล่าวว่า การบริหารงานเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ในด้านการจัดการทรัพยากรการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^๙

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลด้วยบุคคลอื่น เป็นการร่วมมือเพื่อที่จะทำให้การทำงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๒. หลักการบริหาร

แฮร์รี ฟาโยล์ (Henri Fayol) ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้จากการเป็นนักบริหารมาเป็นเวลานาน และรวบรวมเขียนขึ้นเป็นหลัก (Principles) แต่หลักของ ฟาโยล์ดังกล่าวมีความถูกต้องอย่างยิ่งได้ว่าเป็นทฤษฎี (theory) ของการบริหารทีเดียว^{๑๐}

ฟาโยล์ มีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่เราจะทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative sciences) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล ดังนั้น ฟาโยล์ ได้สรุปสาระสำคัญตามแนวความคิดของตนไว้ดังนี้

๑. หน้าที่การบริหาร (Management Function) ฟาโยล์ได้อธิบายถึงกระบวนการบริหารงานในลักษณะอักษรย่อ POCCC ว่าการบริหารจะต้องประกอบด้วยหน้าที่หลัก ๕ ประการคือ

^๖ดิณ ปรัชญพฤทธิ และ อิศระ สุวรรณบล, ปทานุกรมการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔), หน้า ๑๑๐.

^๗หุบ กาญจนประกร, รัฐประศาสนศาสตร์ ในหนังสือสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๐๕), หน้า ๗๖.

^๘สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงาน, อ่างแล้ว, หน้า ๕๖.

^๙สุรชาติ ฅ หนองคาย, หลักการบริหารและการพัฒนาองค์กรสาธารณสุข, (กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔.

^{๑๐}ธงชัย สันติวงษ์, หน่วยงานและการบริหาร, อ่างแล้ว, หน้า ๔๕-๕๓.

๑.๑) การวางแผน (P=Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๑.๒) การจัดหน่วยงาน (O=Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่การบริหารงาน จำต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานของหน่วยงานบรรลุผลสำเร็จ ได้

๑.๓) การบังคับบัญชาสั่งการ (C=Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้งานสำเร็จผลด้วยดีนั้น ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจงานของตนเอง จะต้องเข้าใจข้อตกลงของการทำงานของคนงาน และหน่วยงานที่มีอยู่ และรวมถึงการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นทั้งลงนอกจากนี้ยังต้องทำการประเมิน โครงสร้างของหน่วยงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาของตนอย่างสม่ำเสมออีกด้วย หากโครงสร้างของหน่วยงานที่เป็นอยู่ ไม่เหมาะสมแล้ว ก็จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข และเช่นเดียวกัน ถ้าหากผู้บังคับบัญชาคนใด หย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออก เพื่อปรับปรุงกำลังคน ที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๑.๔) การประสานงาน (Co= Co-ordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำหนดให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

๑.๕) การควบคุม (C=Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ โดยที่ทำไมนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

สรุปก็คือหน้าที่การบริหาร ทั้ง ๕ ประการ ในลักษณะอักษรย่อ POCCC ที่ฟาโยล์ได้วิเคราะห์แยกแยะไว้นี้ ถือได้ว่า เป็นวิถีทางที่จะช่วยให้ผู้บริหารทุกคน สามารถบริหารงานของตน ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้

๒. ภาวะผู้นำ (Leadership) ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกาย จิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคในการทำงานและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ ฟาโยล์ได้แยกแยะให้เห็นว่า คุณสมบัติด้านเทคนิควิธีการทำงานนี้สำคัญที่สุดในระดับคนงานธรรมดา แต่สำหรับผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปกว่านั้น ความสามารถทางด้านการบริหารจะเพิ่มความสำคัญตามลำดับ และมีความสำคัญมากที่สุดในระดับของผู้บริหารชั้นสูงสุด (Top Executive)

๓. หลักการบริหาร (Management Principles) ที่ฟาโยล์ได้วางหลักการทั่วไปที่ใช้ในการบริหารไว้ ๑๔ ข้อ ซึ่งใช้สำหรับเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร หลักต่าง ๆ ดังกล่าว มีดังต่อไปนี้คือ

๓.๑) หลักที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และหลักเกี่ยวกับความรับผิดชอบ (Authority & Responsibility) ในทัศนะของฟาโยล์ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่แยกแยะออกจากกันไม่ได้ ผู้ซึ่งมีหน้าที่จะออกคำสั่งได้นั้น ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่ตนทำไปนั้นด้วยในปัจจุบันนี้ เรายึดถือหลักที่ว่า อำนาจหน้าที่ควรมีเท่ากับความรับผิดชอบ เมื่อผู้ใดได้รับมอบหมายให้ต้องรับผิดชอบต่องานอันใดอันหนึ่ง ผู้นั้นก็ควรจะได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่อย่างเพียงพอที่จะใช้ปฏิบัติงานอันนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๓.๒) หลักของการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command) คือ ในการกระทำการใด ๆ คนงานควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสนในคำสั่ง ด้วยการปฏิบัติตามหลักการข้อนี้ย่อมจะช่วยให้สามารถจัดสาเหตุแห่งการเกิดข้อขัดแย้งระหว่างแผนงานและระหว่างบุคคลในหน่วยงานให้หมดไปได้

๓.๓) หลักของการมีจุดหมายร่วมกัน (Unity of direction) เป็นหลักการที่มีกิจกรรมที่ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตามแผนงานที่ตั้งเอาไว้เพียงแผนเดียวเท่านั้น ฟาโยล์ เชื่อว่า การที่จะให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวนี้ได้ย่อมขึ้นอยู่กับที่จะต้องมีการจัดของหน่วยงานที่มีการจัดให้มีแผนกต่าง ๆ ที่เหมาะสมไว้ตั้งแต่ต้น หลักการข้อนี้จึงเกี่ยวข้องกับ โครงสร้างของหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งแตกต่างกับหลักของการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นหลักเกี่ยวข้องกับกลไกของตัวบุคคลที่อยู่ร่วมกันภายใน โครงสร้างการจัดการให้มีจุดมุ่งหมายร่วมกันนั้น จะมีใช้หลักประกันที่จะทำให้มีเอกภาพในการบังคับบัญชาขึ้นได้ แต่ในขณะเดียวกัน เอกภาพในการบังคับบัญชามีขึ้นไม่ได้เลย ถ้าหากปราศจากการปฏิบัติตามหลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกันแล้ว ดังนั้น หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกันจึงต้องมีอยู่เสมอควบคู่กับการจัดให้มีหลักของการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา

๓.๔) หลักของการสร้างไว้ซึ่งสายงาน (Scalar Chain) สายงาน คือสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับต่ำสุด ด้วยสายการบังคับบัญชาดังกล่าวให้การบังคับบัญชาเป็นไปตามหลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว และช่วยให้เกิดระเบียบในการส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอีกด้วย ฟาโยล์กล่าวว่า ถ้าหากสายการบังคับบัญชานี้ยังยาวห่างออกไปแล้ว การพยายามบังคับให้เป็นไปตามหลักการข้อนี้ ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาความยากลำบากในการติดต่อระหว่างผู้ที่อยู่ในระดับสูงตามสายงานเสียก่อน ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นการสมควรที่จะอนุโลมให้ผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในระดับเดียวกัน ติดต่อกันเองได้โดยตรง โดยไม่ต้องดำเนินงานตามสายการบังคับบัญชาตามปกติ トラบเท่าที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า จะไม่ทำให้สายการบังคับบัญชาหย่อนประสิทธิภาพลงแต่อย่างใด วิธีการที่สมควรก็คือ การติดต่อกันเองโดยตรง ระหว่างผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในระดับต่ำนั้น ควรจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาของคนเสียก่อน

๓.๕) หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work or Specialization) คือการแบ่งแยกงานกันทำตามถนัด โดยไม่คำนึงถึงว่า จะเป็นงานทางด้านบริหารหรือด้านเทคนิค ทั้งนี้เป็นไปตามหลักของการใช้ประโยชน์ของแรงงาน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดตามหลักเศรษฐศาสตร์

๓.๖) หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline) ระเบียบวินัยในการทำงานนั้นเกิดจากการปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำงาน ทั้งนี้โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดการเคารพเชื่อฟัง และทำงานตามหน้าที่ด้วยความตั้งใจฟาโยล์มีความเห็นว่า วิธีที่จะรักษาระเบียบวินัยก็คือ

(๓.๖.๑) ต้องมีผู้บังคับบัญชาที่ดีในทุกระดับของการบริหาร

(๓.๖.๒) ข้อตกลงต่าง ๆ ต้องเป็นที่แจ่มชัด และยุติธรรมมากที่สุด

(๓.๖.๓) การลงโทษต้องกระทำอย่างระมัดระวังที่สุด

เรื่องดังกล่าวนี้ จะทำได้ก็โดยที่ผู้บังคับบัญชาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นตัวอย่างที่ดี ข้อตกลงระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรมที่สุดและจะต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวา

๓.๗) หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองลงมาจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual to General Interest) หลักการข้อนี้ระบุว่าส่วนรวมย่อมสำคัญกว่าส่วนย่อยต่าง ๆ และเป้าหมายส่วนรวมของกลุ่มจะต้องมีความสำคัญ เหนือกว่าเป้าหมายส่วนบุคคลหรือส่วนย่อย ต่าง ๆ ก็เพื่อที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม (หน่วยงาน) นั้น ผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของกลุ่มย่อมต้องสำคัญเหนือกว่าสิ่งอื่นใดทั้งหมด

๓.๘) หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration) การให้และวิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนควรที่จะยุติธรรม และให้ความพอใจมากที่สุด แก่ทั้งทางฝ่ายลูกจ้างและนายจ้าง

๓.๙) หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization) หมายถึงการบริหารควรจะมีการรวมอำนาจไว้ที่จุดศูนย์กลาง เพื่อให้สามารถควบคุมส่วนต่าง ๆ ของหน่วยงานไว้ได้เสมอ และการกระจายอำนาจจะมากน้อยเพียงใด ก็ยอมแล้วแต่กรณีและในการที่จะเลือกวิธีการใดมากน้อยเพียงใดนั้น แต่ละคนจะเลือกทำโดยให้ผลประโยชน์รวมสูงสุดเท่าที่จะทำได้

๓.๑๐) หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (Order) ฟาโยล์ ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าสิ่งของหรือคน ต่างต้องมีระเบียบและรู้ว่าคนอยู่ในที่ใดของส่วนรวม หลักการนี้ก็คือ หลักมาตรฐานที่ใช้ในการจัดสิ่งของและตัวคนในการจัดหน่วยงานนั่นเอง ในการจัดระเบียบสำหรับการทำงานของคนในหน่วยงานนั้น ผู้บริหารจะต้องกำหนดลักษณะ และขอบเขตของงานให้ถูกต้อง แจ่มชัด พร้อมกับระบุให้เห็นว่าสัมพันธ์ต่องานอื่นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเตรียมคนและงานร่วมกันอย่างมีระเบียบ

๓.๑๑) หลักของความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารต้องยึดถือความเชื่ออารี และความยุติธรรมเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดีและการอุทิศตนเพื่องาน

๓.๑๒) หลักของความมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure) กล่าวคือ ทั้งนี้ผู้บริหารและคนงานต่างต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง เพื่อเรียนรู้งานจนทำงานได้ดี แต่ถ้าหากเขาถูกออกจากราชการนั้นกลางคัน (ก่อนครบระยะเวลาเรียนงานดังกล่าว) ย่อมเป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการที่คนจะเข้าออกย่อมเป็นสาเหตุให้ต้องสิ้นเปลือง และเป็นผลของการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพด้วย

๓.๑๓) หลักของความคิดริเริ่ม (Initiative) เนื่องจากว่าคนฉลาดย่อมต้องการที่จะได้รับความพอใจ จากการที่ตนได้ทำอะไรด้วยตนเอง ดังนั้นฟายโบลจึงเน้นว่าผู้บังคับบัญชาควรจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ผู้น้อยได้ใช้ความคิดริเริ่มของตนเองบ้าง การช่วยคิดริเริ่มของคนงานทุกคนจะเป็นพลังอันสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้น แผนงานและข้อเสนอต่าง ๆ จะเป็นเครื่องช่วยให้คนแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มดังกล่าวได้เป็นอย่างดีและเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานอย่างสูงสุด

๓.๑๔) หลักของความสามัคคี (Esprit de corps or Union is strength) ความหมาย ก็เช่นเดียวกับคำกล่าวที่ว่า “สามัคคีคือพลัง” หลักข้อนี้เน้นถึงความจำเป็นที่คนต้องทำงานเป็นกลุ่มและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งการทำงานที่ดี นอกจากนี้หลักของความสามัคคียังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้หลักของการมีเอกภาพในการบังคับบัญชาให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอีกด้วย

สรุปได้ว่าหลักการบริหาร (Management Principles) ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร ๑๔ ข้อได้แก่

- ๑) หลักที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ (Authority and responsibility)
- ๒) หลักของการมีจุดหมายร่วมกัน (Unity of command)
- ๓) หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction)
- ๔) หลักของการชี้แจงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar Chain)
- ๕) หลักของการแบ่งงานกันทำ (Division of work or specialization)
- ๖) หลักเกี่ยวกับมีระเบียบ วินัย (Discipline)
- ๗) หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจากประโยชน์ส่วนรวม
- ๘) หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)
- ๙) หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)
- ๑๐) หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (Order)

- ๑๑) หลักของความเสมอภาค (Equity)
- ๑๒) หลักของความมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of Tenure)
- ๑๓) หลักของความคิรีเริ่ม (Intensive)
- ๑๔) หลักของความสามัคคี (Esprit)

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ลูเทอร์ กุลลิก (Luther Gulick) ได้ใช้ POSDCORB ชื่อย่อที่ผสมจากอักษรตัวต้นของชื่อเต็ม เพื่ออธิบายถึงหน้าที่การบริหาร และอักษรตัวต้นนั้นจะหมายถึง ๑.การวางแผน(Planning) ๒. การจัดหน่วยงาน (Organizing) ๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) ๔.การสั่งการ (Directing) ๕.การประสานงาน (Co-ordinating) ๖.การรายงานผล (Reporting) ๗. การงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้^{๑๑}

๒.๒.๑ การวางแผน

การวางแผน (P = Planning) หมายถึง ผู้บริหารต้องตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอย่างไร กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวของหน่วยงาน และการวางกรอบแนวทางในการกระทำดังกล่าวนี้ ผู้บริหารต้องพยากรณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เช่น แผนงานที่วางไว้เพื่อภาวะเศรษฐกิจที่รุ่งเรืองไม่อาจนำไปใช้ได้ ในทางปฏิบัติในภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ

๑.๑) ความหมายของการวางแผน

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ดังนี้

รูสเซล แอล อโครฟ (Russell L. Ackoff) ได้กล่าวว่า “การวางแผน คือ การกำหนดรูปแบบของอนาคตตามที่ต้องการพร้อมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์”^{๑๒}

คอรซ์ และ ออทเทอร์ (Koontz and others) ได้กล่าวว่า “การวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันกับอนาคต เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็น

^{๑๑} สมยศ นาวิการ, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๓๘), หน้า ๖๔.

^{๑๒} พรณี ประเสริฐวงษ์ และวีรนารถ มานะกิจ, การจัดหน่วยงานและการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๓), หน้า ๓๗.

กระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตาม วัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลพินิจ^{๑๑}

ธงชัย สันติวงษ์ ได้กล่าวว่า การวางแผน คือ การเชื่อมโยงตัวเราจากที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบันไปสู่จุดหมายที่ต้องการจะไปถึง การวางแผนจึงเป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อพิจารณา วัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีการคาดคะเนปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและทำการพัฒนาหาวิธีการ แก้ไขเอาไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้โดยจะต้องมีการคิดพิจารณารายละเอียดสิ่งที่จะต้องทำว่า ต้องทำอะไร เมื่อไร พร้อมกับระบุผลสำเร็จต่างๆ ที่ต้องการจะนำกิจการมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเอาไว้ การวางแผนจึงเปรียบเสมือนเป็นการจัดทำพิมพ์เขียวหรือคล้ายแผนที่นำทางที่หน่วยงานจะนำมาใช้ เพื่อก้าวไปข้างหน้า^{๑๒}

เสถียร เหลืองอร่าม กล่าวว่า การวางแผน คือ การเลือกวิถีทางในอนาคตจากทางเลือก หลากๆทาง ทางสำหรับที่จะให้กิจกรรมทั้งหมด หรือเฉพาะการวางแผนดำเนินไปตามวิธินั้น การวางแผนเป็นการตัดสินใจว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร จะให้ใครทำ และมีวิธีทำอย่างไร การวางแผนจึง เป็นการกระทำกิจกรรมไปสู่วัตถุประสงค์ที่เลือกไว้โดยวิธีที่ถูกหลักที่สุด^{๑๓}

พนัส หันนาคินทร์ เชื่อว่า การบริหารเป็นการกระทำขั้นแรกของการบริหาร เป็นการ เลือกวิธีปฏิบัติจากแนวความคิดต่างๆ จึงจะนำไปสู่การกระทำจริง เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะ ทำอะไร เมื่อไร ด้วยวิธีการอย่างไร และจะให้ใครทำอะไร การวางแผนจึงเป็นการกำหนดล่วงหน้า ในการที่จะใช้กำลังคนกำลังทรัพย์ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีเพื่อเชื่อมโยงสิ่งที่มีอยู่แล้วกับสิ่งที่ต้องการ ^{๑๖}

สรุปได้ว่า การวางแผนหมายถึง การบอกระบบวัตถุประสงค์ และวิธีการที่ดีที่สุดที่จะบรรลุ วัตถุประสงค์ รวมทั้งทรัพยากรและกำลังคนที่ต้องใช้การวัดความก้าวหน้าของงานการวางแผนจึง เป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีการคาดคะเนปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและทำการพัฒนาหาวิธีการแก้ไขเอาไว้ล่วงหน้า

^{๑๑} พยอ มวงศ์สารศรี, หน่วยงานและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๓๗), หน้า ๖๔.

^{๑๒} ธงชัย สันติวงษ์, หน่วยงานและการบริหาร, อ่างแล้ว, หน้า ๓๖ .

^{๑๓} เสถียร เหลืองอร่าม, การจัดหน่วยงานและการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๒๕), หน้า ๒๕๔.

^{๑๖} พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๒๑.

๑.๒) ความสำคัญของการวางแผน

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ ๕ ประการคือ^{๑๖}

๑) การวางแผนช่วยให้สามารถระบุเป้าหมายผลสำเร็จ หรือผลงานที่ต้องการออกมาได้อย่างชัดเจน นั่นคือ การระบุผลงานที่วัดด้วยตัวเกณฑ์ต่าง ๆ จะสามารถกำหนดขึ้นมาได้พร้อมกับแผนงานและกำหนดเวลาการทำงานตามแผน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารและหัวหน้างานทุกระดับทราบถึงสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จลุล่วงไป ที่เป็นผลงานรวมของหน่วยงานและผลงานย่อย ๆ ของแผนกต่าง ๆ ด้วย

๒) การวางแผนช่วยในการกำหนด และระบุหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องทำ โดยการแบ่งแยกให้ชัดเจนว่าใครรับผิดชอบต้องทำอะไร ด้วยเหตุผลใด และต้องทำเมื่อไร ซึ่งจะช่วยให้สามารถเชื่อมโยงและรวบรวมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยหลาย ๆ ฝ่ายให้เข้ากันได้ในเวลาเดียวกันก็สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันหรือการเกี่ยงงานกันให้หมดสิ้นไป

๓) การวางแผนช่วยให้กิจการสามารถมีนโยบายที่ชัดเจน ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องชี้นำและประสานการทำงานของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็แยกกันรับผิดชอบทำการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในหน้าที่งานของตน

๔) การวางแผนช่วยให้มีการคาดคะเนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้า และทำการป้องกันหรือแก้ไขก่อนความเสียหายจะเกิดขึ้น และยังสามารถระดมและประสานทรัพยากรและกิจกรรมที่จำเป็นต่างๆ ทั้งทางด้านบุคลากร เครื่องจักรอุปกรณ์และวัสดุคิบั ให้มีความพร้อมเพื่อเตรียมไว้รับกับปัญหา รวมทั้งยังสามารถมอบหมายให้มีการดำเนินการให้ลุล่วงไปตามเวลาที่กำหนดด้วย

๕) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้วิธีการควบคุมที่คล่องตัวและเหมาะสม โดยสามารถใช้วิธีการควบคุมแต่ส่วนน้อยเท่าที่จำเป็นจะให้งานสำเร็จผลลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ต้องอาศัยแผนงานต่าง ๆ คือวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผนงานเป็นเครื่องกำกับ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคลที่ต้องการให้ควบคุมในเป้าหมายและหลักการ

โครซี อาร์ เทอร์รี (George R.Terry) ได้กล่าวว่า การที่จะดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่าง มีประสิทธิภาพนั้น ก่อนการดำเนินงานจะต้องมีการวางแผนอย่าง

^{๑๖} ธงชัย สันติวงษ์, หน่วยงานและการบริหาร, อ่างแล้ว, หน้า ๓๗).

เหมาะสมเสียก่อน ซึ่งหมายความว่าควรใช้กำลังปัญญาก่อนที่จะใช้กำลังกายลงมือปฏิบัติงานนั่นเอง
 ความสำคัญของการวางแผนอาจสรุปได้ดังนี้^{๑๘}

๑. การวางแผนมีความสำคัญเท่ากับการทำ
๒. การวางแผนอาจช่วยให้ผู้บริหารพ้นจากความล้มเหลว
๓. การวางแผนช่วยให้ผู้บริกรมีความหวังที่จะได้ผลงานที่ถูกต้องและใกล้เคียงกับแผนการที่วางไว้
๔. การวางแผนทำให้เกิดความเชื่อมโยง
๕. การวางแผนไม่เพียงแต่เป็นการหาคำตอบให้แก่ปัญหาแต่ละปัญหาแต่ยังเป็นวิธีการหรือแนวทางใหม่สำหรับดำเนินการด้วย
๖. การวางแผนช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
๗. การวางแผนช่วยลดต้นทุนการปฏิบัติงาน

๒.๒.๒ การจัดหน่วยงาน

การจัดหน่วยงาน (O=Organizing) หมายถึง ผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่จำเป็นต่อการดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องกำหนดแบบของหน่วยงาน เพื่อปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้

๒.๑) ความหมายของหน่วยงาน

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการจัดหน่วยงานไว้ดังนี้

ลูทอร์ กูลิก (Luther Gulick) กล่าวว่า การวางแผน เป็นการจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่และสายการบังคับบัญชา เพื่อให้การทำงานขององค์กรการดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน^{๑๙}

สมพงษ์ เกษมสิน กล่าวว่า การจัดองค์กร คือ กระบวนการที่ตั้งที่ตั้งขึ้นเพื่อความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สามารถทำให้การประกอบการขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๒๐}

^{๑๘} พรณี ประเสริฐวงษ์ และวีรนาถ มานะกิจ, การจัดหน่วยงานและการบริหาร, อ่างแก้ว, หน้า ๓๕.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

^{๒๐} สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหารงาน, อ่างแก้ว, หน้า ๑๑๐.

พริ้นท์ ฮันนาคินท์ เสนอว่า การจัดหน่วยงานเป็นการกำหนดความสัมพันธ์แห่งอำนาจ การบริหารงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้งานในหน่วยงานนั้นๆ ดำเนินไปโดยมีประสิทธิภาพ สูงสุด^{๒๐}

เชสเตอร์ เบร์นาร์ดส์ (Chester Barnard) กล่าวว่า “หน่วยงานที่เป็นแบบแผนนั้น หมายถึงความร่วมมือกันระหว่างบุคคลหลายคนซึ่งมีความตั้งใจจริงที่จะร่วมกันดำเนินกิจกรรมให้ บรรลุวัตถุประสงค์”^{๒๑}

แดนเนล คาร์ซ และ โรเบิร์ต แครน (Daniel Katz and Robert Kahn) ได้เสนอ แนวความคิดเกี่ยวกับหน่วยงานในลักษณะใหม่ โดยนิยามหน่วยงานว่า คือ ระบบเปิดที่มีการ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ประกอบด้วย สิ่งนำเข้า(Input) กระบวนการเปลี่ยนแปลง(Transformation) และผลผลิต (Output) (an organization may be define as an open dynamic system, that is, which is characterized by a continuing process of input, transformation and output.)^{๒๒}

๒.๒) ความสำคัญของการจัดหน่วยงาน

หน่วยงานเป็นที่รวมของคนและเป็นที่รวมของงานต่างๆ เพื่อให้พนักงานของ หน่วยงานปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถจึงจำเป็นต้องจัดแบ่งหน้าที่การงานกันทำ และมอบ อำนาจให้รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัด ถ้าเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่และมีคนมาก ตลอดจนงานที่ต้องทำมีมาก ก็ต้องจัดหมวดหมู่ของงานที่เป็นอย่างเดียวกันหรือมีลักษณะใกล้เคียง กันมารวมเข้าด้วยกันเรียกว่า ฝ่ายหรือแผนกงาน แล้วจัดให้คนที่มีความสามารถในงานนั้น ๆ มา ปฏิบัติงานรวมกันในแผนกนั้น และตั้งหัวหน้างานขึ้นรับผิดชอบควบคุม

พยอม วงศ์สารศรี ได้กล่าวว่า การจัดหน่วยงานอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับ ลักษณะของหน่วยงานย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้^{๒๓}

- ๑) ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) ทำให้งานทุกอย่างในหน่วยงานดำเนินไปด้วยความสำเร็จด้วยดี
- ๓) ทำให้ประหยัดและคุ้มค่า เพราะไม่เกิดปัญหาความซ้ำซ้อน

^{๒๐}พริ้นท์ ฮันนาคินท์, หลักการบริหารโรงเรียน, อ่างแล้ว, หน้า๒๕.

^{๒๑}สมคิด บางโม, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิทยุพัฒนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔..

^{๒๒}พยอม วงศ์สารศรี, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๔.

^{๒๓}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑.

เลขทะเบียน ๕ 125079
เลขเรียก
วัน

๔) ทำให้หน่วยงานสามารถพัฒนาและเจริญเติบโตต่อไป

๕) ทำให้สมาชิกเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน

๖) ทำให้สมาชิกในหน่วยงานมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

สรุปคือการจัดหน่วยงาน เป็นสิ่งผู้บริหารให้ความสำคัญเพราะจะทำให้การดำเนินการบริหารงานเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒.๒.๓ การจัดคนเข้าทำงาน

การจัดคนเข้าทำงาน (S=Staffing) หมายถึง การบริหารบุคคลเกี่ยวข้องกับการจัดหาบุคคลที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตาม เมื่อผู้บริหารได้กำหนดตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสมในหน้าที่การจัดหน่วยงานและ หน้าที่การจัดหน่วยงาน และการบริหารบุคคลเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอยู่เรื่อย ๆ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งและบุคคล

๓.๑) ความหมายของการจัดบุคคลเข้าทำงาน

การบริหารงานนั้น จุดมุ่งหมายสำคัญ คือความต้องการใ้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรพื้นฐานของการบริหารงาน คือ คน(Man) เงิน(Money) วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือ(Material) และวิธีการจัดการ (Management) หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า ๔M*S ในบรรดาปัจจัย ๔ ประการดังกล่าว คนนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ตามขั้นตอนของกระบวนการจัดการนั้น ต้องมี “การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) เป็นขั้นตอนที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องจากการวางแผนและการจัดหน่วยงานการจัดคนเข้าทำงานเป็นลำดับขั้นที่สำคัญขั้นหนึ่งในกระบวนการจัดการ เป็นการจัดหา บุคคลและเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับความต้องการของลักษณะงานที่กำหนดไว้ กล่าวง่าย ๆ ว่าเป็นการหาคนที่เหมาะสมกับงานนั่นเอง (Put the right man in the right job)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดคนเข้าทำงานไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า การจัดคนเข้าทำงานเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการจัดหน่วยงาน เพราะการจัดหน่วยงานตำแหน่งต่างๆ ถูกระบุและกำหนดไว้ให้เห็นถึงขอบเขต ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งเหล่านั้นด้วย^{๒๕}

สมพงษ์ เกษมสิน ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล เป็นกระบวนการวางแผนนโยบายระเบียบกรรมวิธีในการดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน โดยให้ได้บุคคลที่เหมาะสม และบำรุงรักษาไว้ ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพให้มีปริมาณอย่างเพียงพอ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย^{๒๖}

^{๒๕} ธงชัย สันติวงษ์, หน่วยงานและการบริหาร, อ่างแล้ว, หน้า ๖๗.

^{๒๖} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงาน, อ่างแล้ว, หน้า ๕๖.

ประธาน คงฤทธิศึกษากร เชื่อว่าการจัดคนเข้าทำงาน หมายถึงการกำหนดนโยบาย การวางแผน ตลอดจนการกำหนดวิธีการต่างๆ เกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น เพื่อจัดทำให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความเหมาะสม ทำงานให้ได้ผลสมความมุ่งหมายของหน่วยงาน ทำให้คนๆ นั้นรักองค์กร ตั้งใจทำงานที่ดีมีประสิทธิภาพ^{๒๓}

๓.๒) ความสำคัญของการจัดบุคคลเข้าทำงาน

พยอม วงศ์สารศรี ได้ให้ความเห็นว่า การบริหารงานบุคคลหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ พิจารณบุคคลที่อยู่ในสังคม เพื่อดำเนินการพิจารณาสรรหาคัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาอยู่ในหน่วยงานและขณะที่บุคคลเข้ามาปฏิบัติงานในหน่วยงาน ได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาดำรงรักษาให้บุคคลที่คัดเลือกเข้ามาเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในการทำงาน และยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีการที่ทำให้สมาชิกในหน่วยงานที่ต้องพ้นจากการทำงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข^{๒๔}

ดังนั้น การจัดบุคคลเข้าทำงานนั้นจึงครอบคลุมถึงเครือข่ายในการปฏิบัติตามภารกิจ ดังต่อไปนี้

- ๑) การวิเคราะห์งาน
- ๒) การวางแผนทรัพยากรบุคคล
- ๓) การสรรหาบุคคล
- ๔) การคัดเลือก
- ๕) การบรรจุและปฐมนิเทศ
- ๖) การพิจารณาค่าตอบแทน
- ๗) การประเมินผลและการทำงาน
- ๘) การเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง
- ๙) การดำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์

ศิริอร ชันชหัตต์ ได้กล่าวว่า การดำเนินการบริหารงานบุคคลซึ่งเป็นกระบวนการของการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาสู่หน่วยงาน มีการปฐมนิเทศและมอบหมาย

^{๒๓}ประธาน คงฤทธิศึกษากร, การบริหารและการจัดการระเบียบบริหารราชการไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗๕-๕๑.

^{๒๔}พยอม วงศ์สารศรี, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแก้ว, หน้า๑๕๗.

งานให้ทั้งบุคลากรใหม่และบุคลากรเก่า มีการบำรุงรักษา สนับสนุน การเลื่อนตำแหน่ง มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร มีการพิจารณาความคิดเห็นความชอบ และดูแลเรื่องสวัสดิการ^{๒๕}

เมื่อมีการจัดหน่วยงานหลังจากวางแผนงานแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีการออกแบบหน่วยงานและจัดคนเข้าทำงานให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเพราะการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาสู่หน่วยงานจะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

๒.๒.๔ การสั่งการ

การสั่งการ (D=Directing) หมายถึง หน้าที่การสั่งการเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางบุคคลภายในหน่วยงาน เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกทุกคนภายในหน่วยงานต่างรวมพลังเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องมีหน้าที่ออกคำสั่ง ซึ่งแนะผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาว่าจะต้องปฏิบัติตามอย่างไรเมื่อไรและต้องเป็นที่แน่ใจได้ว่าผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาทราบถึงความต้องการของผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

๔.๑) ความหมายของการสั่งการหรือการอำนวยความสะดวก

ลูเทอร์ กุลลิก (Luther Gulick) ได้กล่าวว่า “ การสั่งการ หมายถึงการใช้อำนาจและอิทธิพลของผู้บริหารในการชักจูงให้ผู้ปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมาย ตามตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ในแต่ละสายงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน”^{๒๖}

ลูเทอร์ กุลลิก และ แลนเดล อาร์วิก (Luther Gulick and Lyndall Urwick) ได้กล่าวว่า “การสั่งการ (Directing) หมายถึง การสั่งการเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการบริหารและเป็นบทบาทที่สำคัญของนักบริหารเพราะการสั่งการและคำสั่งของผู้บริหารจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของหน่วยงานหรือหน่วยงาน ซึ่งอาจจะปฏิบัติตามแผนหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ได้ การสั่งการเป็นการตัดสินใจของผู้บริหาร ในการกำหนดให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานหรือดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือเป็นการตัดสินใจในการเลือกทางเดินของหน่วยงานได้”^{๒๗}

สมพงษ์ เกษมสิน ให้ความหมายว่า การอำนวยความสะดวก คือ การใช้ภาวะผู้นำในการวินิจฉัยสั่งการ และจูงใจให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการทำงาน^{๒๘}

^{๒๕}คีริออร์ ชันธหัตต์, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๔๕ .

^{๒๖}พงศ์สัณห์ ศรีสมทรัพย์และชลิตา ศรีรมณี, หลักการจัดการหน่วยงานและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗, หน้า ๗๔.

^{๒๗}คีริออร์ ชันธหัตต์, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๔๕.

^{๒๘}สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงาน, อ่างแล้ว, หน้า ๑๕๔.

สมคิด บางโม ได้กล่าวว่า “การสั่งการหรือการอำนวยความสะดวกหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่มุ่งผลักดันให้พนักงานทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ การสั่งการ การตัดสินใจ แก้ปัญหา การชี้แนะสอนงาน การจูงใจให้พนักงานทำงาน การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานและการประสานงาน”^{๓๓}

๔.๒) ความสำคัญของการสั่งการหรือการอำนวยความสะดวก

สมคิด บางโม ได้กล่าวว่า การสั่งการหรือการอำนวยความสะดวกยังหมายถึงการชี้นำ (Leading) เป็นศิลปะอย่างหนึ่ง มิใช่เป็นการสั่งการแต่เพียงอย่างเดียว การอำนวยความสะดวกจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน มิใช่ใช้อำนาจ สั่ง หรือ บังคับ ให้ทำ ดังนั้นการอำนวยความสะดวกประกอบด้วยกิจการหลายประการดังนี้^{๓๔}

๑) การตัดสินใจ (Decision-Making) หมายถึงการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจนี้อาจเป็นการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งหลายอย่าง เพื่อความสำเร็จตรงตามเป้าหมายไว้ในทางปฏิบัติ การตัดสินใจมักเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนและมีวิธีการแก้ปัญหาให้วินิจฉัยมากกว่าหนึ่งทางเสมอ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้วินิจฉัยปัญหาว่าจะเลือกสั่งการปฏิบัติโดยวิธีใดจึงจะบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุดและบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานนั้นการตัดสินใจนี้บางท่านเรียกว่า การตัดสินใจสั่งการ

๒) สั่งการ (Commanding) หมายถึงการที่ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจจะมีมอบหมายโดยการสั่งด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร

(๒.๑) ลักษณะของการสั่งการที่ดี

ต้องเป็นคำสั่งที่สามารถปฏิบัติได้ ผู้รับคำสั่งจะต้องมีอำนาจ เวลา และอุปกรณ์ในการดำเนินงานเพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามคำสั่งนั้น ๆ การสั่งการที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑) เป็นเรื่อง que ผู้รับคำสั่งสนใจ เช่น งานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงหรือเป็นงานที่ผู้รับคำสั่งอาจได้รับประโยชน์ตอบแทน

๒) คำสั่งต้องเกี่ยวข้องกับงาน

๓) คำสั่งต้องเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย

๔) คำสั่งต้องแน่นอนควรเป็นลายลักษณ์อักษร

^{๓๓} สมคิด บางโม, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๑๘๐.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๐.

(๒.๒) กระบวนการของการออกคำสั่งเป็นขั้นตอนดังนี้

๑) การกำหนดงานที่จะสั่งให้ปฏิบัติ จะต้องคำนึงถึงประเภทของงานและปริมาณงานที่จะสั่งให้เหมาะสมกับคนที่รับคำสั่ง

๒) การเลือกคนที่รับคำสั่งควรเป็นผู้มีความสามารถ เหมาะสมกับงานและคำนึงถึงความรู้สึกรักของคนที่รับคำสั่งด้วย

๓) การสั่งการ ควรเป็นลายลักษณ์อักษรและเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมอบอำนาจในการปฏิบัติงานให้ด้วย

๔) การให้การสนับสนุน เช่น ให้ความสำคัญแก่ผู้รับคำสั่ง แนะนำบุคคลที่จะต้องติดต่อด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผู้รับคำสั่งมั่นใจว่าผู้สั่งพร้อมที่จะให้ความสนับสนุนตลอดเวลา

๕) การตรวจสอบความก้าวหน้า เป็นการควบคุมให้การปฏิบัติงานต่อเนื่องกันไป อาจสอบถามด้วยวาจาหรือให้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร

๖) การวัดความสำเร็จ เป็นการกระตุ้นการทำงานแบบหนึ่ง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นความสำคัญของงาน ผู้รับคำสั่งจะรู้ว่าเมื่อรับคำสั่งไปแล้วได้ปฏิบัติถูกต้องสมบูรณ์เพียงใด และอาจถือเป็นการให้รางวัลแก่ผลงานของผู้รับคำสั่งด้วย

สรุปการสั่งการคือ ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ต้องมีกระบวนการในการออกคำสั่งที่เป็นขั้นตอนและต้อง เป็นคำสั่งสามารถปฏิบัติได้

๒.๒.๕ การประสานงาน

การประสานงาน (CO=Co-ordinating) หมายถึง การปฏิบัติงานของสมาชิกของหน่วยงาน ต้องมีความเกี่ยวข้องระหว่างกัน ดังนั้นการประสานงานจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๑) ความหมายของการประสานงาน

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการประสานงาน ไว้ดังนี้

เฮร์รี ฟาว์โยล์ (Henri Fayol) ได้ให้ความเห็นว่า “การประสานงาน คือจัดระเบียบการทำงาน ไม่ให้ก้าวร้าวกัน ติดต่อกัน ประสานงานให้หน่วยงานย่อยต่าง ๆ ของหน่วยงานและประสานคนให้ทำงาน โดยราบรื่น ไม่ให้ขัดแย้งกัน”^{๑๕}

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๒ .

ศิริอร ชันทรหัตถ์ ได้กล่าวว่า “การประสานงานมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งต่อขนาดของหน่วยงานธุรกิจ กล่าวคือ ถ้าหน่วยงานมีขนาดใหญ่ เช่นบริษัทธนาคารกรุงเทพ จำกัด จำเป็นต้องจัดระบบประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จและกำไรของหน่วยงาน และยังจะช่วยลดค่าใช้จ่ายและความยุ่งยากต่าง ๆ ลงไปได้มาก ในทางตรงกันข้ามถ้าเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก การประสานงานมีความจำเป็นอยู่แต่มีความสำคัญลดลงเพราะสามารถติดต่อกันได้ง่าย นอกจากนั้นความสำคัญของการประสานที่ดียังสามารถป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมา เช่น การเข้าใจผิด ลืมหรือแปลความหมายผิด เป็นต้น” ^{๖๖}

พรณี ประเสริฐวงษ์ และวีรนารถ มานะกิจ ได้กล่าวว่า “การประสานงาน”(Co-ordinating) หมายถึง การจัดให้มีวิธีการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงาน” ^{๖๗}

สมพงษ์ เกษมสิน ให้ความหมายว่า การประสานงาน ว่า การกลมกลืนกันเพื่องานสมดุลและสำเร็จตามเป้าหมายในเวลาที่กำหนดไว้ ^{๖๘}

สมาน รังสิโยกฤษณ์ และสุธี สิทธิสมบุญ นิยามว่า การประสานงาน คือการจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือกันปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน ขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายของหน่วยงานนั้น อย่างมีประสิทธิภาพ ^{๖๙}

๒) ความสำคัญของการประสานงาน

สมคิด บางโม สาระสำคัญของการประสานงานมี ๔ ประการ กล่าวคือ ^{๗๐}

๑) การประสานนโยบายหรือวัตถุประสงค์ ในหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ ๓ ระดับ คือ วัตถุประสงค์หลัก วัตถุประสงค์ในการบริหาร และวัตถุประสงค์เฉพาะกรณีวัตถุประสงค์เหล่านี้แต่ละวัตถุประสงค์ยังมีส่วนย่อยลงไปอีกจึงจำเป็นต้องประสานงานระหว่างวัตถุประสงค์ให้ตรงกัน

^{๖๖}ศิริอร ชันทรหัตถ์, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๕๑ .

^{๖๗}พรณี ประเสริฐวงษ์ และวีรนารถ มานะกิจ, การจัดหน่วยงานและการบริหาร, อ่างแล้ว, หน้า ๑๖๖.

^{๖๘}สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงาน, อ่างแล้ว, หน้า ๑๕๕ .

^{๖๙}สมาน รังสิโยกฤษณ์ และสุธี สิทธิสมบุญ, หลักการบริหารเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : อักษรสารสันการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๒.

^{๗๐}สมคิด บางโม, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๑๕๕.

๒) ประธานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ หน่วยงานโดยทั่วไปมีบุคลากรจำนวนมาก มีความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ และนิสัยต่าง ๆ กัน จำเป็นต้องมีการประสานงานให้เกิดความเข้าใจ อันดีต่อกัน มิฉะนั้นการขัดแย้ง การริษยา และชิงดีชิงเด่นย่อมจะเกิดขึ้น โดยง่าย

๓) ประสานการเงินและวัสดุ คือการจัดงบประมาณและวัสดุให้ได้สัดส่วนกันและ จัดเตรียมไว้ให้ทันฤดูกาลทำงาน

๔) ประสานกระบวนการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ การปฏิบัติงานต่างๆ เช่น การจัดรูปร่าง การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ นโยบายของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า การประสานงานเป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไป ด้วยความเรียบร้อยราบรื่น สอดคล้องกลมกลืนกับเวลาที่พอดี และยังช่วยแก้ปัญหาในการ ปฏิบัติงานได้ด้วย ซึ่งเรื่องการประสานงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคในการบริหารงาน ในการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ และเป็นการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องการประสานงาน เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการบริหารที่ดี ทำให้เกิดความสำเร็จในกำหนดเวลาและเกิดผล ดี มีประสิทธิภาพ

๒.๒.๖ การรายงานผล

การรายงานผล (R=Reporting) หมายถึง การทำรายงานเป็นหน้าที่เกี่ยวกับการรายงานผล การปฏิบัติงานและเป็นแนวทางที่ใช้ในการควบคุมการปฏิบัติได้ ในที่นี้รวมทั้งการติดต่อสื่อสาร ด้วยการทำรายงานให้ผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชารู้ถึงความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อหน่วยงาน

๖.๑) ความหมายของการรายงานผล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการรายงานผลไว้ดังนี้

ลูเทอร์ กุลิก (Luther Gulick) ได้กล่าวว่า “การจัดทำรายงาน เป็นการแสดงข้อเท็จจริง ให้เห็นถึงรายละเอียดของงานที่ทำไป ทำให้ผู้บริหารรู้ถึงผลงาน ความก้าวหน้าของงาน และ อุปสรรคที่เกิดขึ้น”^๑

ลูเทอร์ กุลิกและ แลนด์เทล ยูวิก (Luther Gulick and Lyndall Urwick) ได้กล่าวว่า “การทำรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานและการประชาสัมพันธ์ของ หน่วยงานในการบริหารงานนั้นผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามกระบวนการบริหาร เริ่มจากการ

^๑ พงศ์ลักษณ์ ศรีสมทรัพย์ และชติดา สรมณี, หลักการจัดหน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๗๓.

วางแผน การจัดหน่วยงาน การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การประสานงาน ต่อจากนั้นก็เป็นที่หน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องติดตามผลว่าสิ่งที่ได้สั่งการหรือมอบหมายงานให้แก่ผู้ร่วมงานนั้น ผลการปฏิบัติงานสอดคล้องและบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นการประเมินผลงานของหน่วยงานและประเมินผลการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงานด้วย และจะได้เป็นข้อมูลในการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บังคับบัญชาและประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบด้วย”^{๑๒}

จรัส โพธิศิริ ให้ความหมายไว้ว่า การรายงานผลการปฏิบัติงานการเสนอรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้น เพื่อจะได้ช่วยแสวงหาแนวทางการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปด้วยดี^{๑๓}

สุรพันธ์ ยนต์ทอง กล่าวว่า การรายงาน คือ การรายงานผลการปฏิบัติงานซึ่งรวมถึงการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนทราบเรื่องราวต่างๆของหน่วยงาน^{๑๔}

วินัย สมมิตร และคนอื่นๆ ให้ความหมายของการรายงานว่า หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของงานทุกระยะ^{๑๕}

๖.๒) ความสำคัญของการรายงานผล

สนธิ บางยี่ขัน และจุฑารัตน์ บางยี่ขัน ได้กล่าวว่า การรายงานผล (Reporting) คือหน้าที่ ซึ่งเกี่ยวกับการรายงานผลการปฏิบัติงาน นักบริหารจะต้องมีเทคนิคในการเสนอผลงานให้ผู้บังคับบัญชาตามสายงานทราบความก้าวหน้า หรืออุปสรรคในรูปแบบที่ทันสมัย ถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ประกอบด้วยตัวเลข สถิติ ข้อมูล และรวมถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถแก้ไขนโยบายที่ล้าสมัย ให้เหมาะสมและสามารถวินิจฉัยสั่งการได้โดยถูกต้อง กับความประสงค์ของประชาชนโดยส่วนรวม

การรายงานผล (Reporting) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของในงานหรือแผนกหรือฝ่ายต่าง ๆ ของหน่วยงานธุรกิจ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงาน

^{๑๒}ศิริอร ขันธหัตถ์, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๔๗.

^{๑๓}จรัส โพธิศิริ, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนส โตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๒.

^{๑๔}สุรพันธ์ ยนต์ทอง, การบริหารโรงเรียนการประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๔.

^{๑๕}วินัย สมมิตร และคนอื่นๆ, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๒๗), หน้า ๖๐.

หรือไม่อาจจะแสดงไว้ในรายงานกิจการในรอบปีที่ผ่านมาว่า มีกำไรหรือขาดทุนสุทธิเท่าไรและแสดงงบดุลประจำปีที่ผ่านมา นอกจากนั้นอาจรายงานถึงอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ด้วย

ความสำเร็จของการจัดการหน่วยงานธุรกิจ ย่อมขึ้นอยู่กับ การได้รับข้อมูลและรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง โดยเฉพาะข้อมูลทางการเงินบัญชีเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะช่วยให้การตัดสินใจของผู้จัดการมีประสิทธิภาพได้ ท่านคงจะเคยได้ยินมาแล้วว่าความล้มเหลวของหน่วยงานธุรกิจสาเหตุหนึ่งนั้นมาจากการขาดข้อมูลทางบัญชีที่เชื่อถือได้ และบางหน่วยงานมีการแต่งบัญชีทำให้เปลี่ยนแปลงจากขาดทุนเป็นกำไรได้

การจัดระบบบัญชีที่ดีและเชื่อถือได้ ย่อมจะช่วยให้กิจการของหน่วยงานธุรกิจมีความมั่นคงและสามารถพัฒนากิจการได้ นอกจากนั้นการจัดระบบบัญชียังมีผลกระทบต่อ การได้เสียในการชำระภาษีมากขึ้น หรือน้อยลงก็ได้ เช่น การจ่ายเงินให้แก่ผู้อื่น โดยมีได้หักภาษี ณ ที่จ่าย และการแทงหนี้สูญถ้าไม่ถูกต้องตามกฎหมายอาจจะต้องถูกเรียกเก็บภาษีเพิ่มขึ้น เป็นต้น

สรุปการรายงานผลให้แก่ผู้บังคับบัญชาจะทำให้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ว่าสอดคล้องและบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือไม่ต้องจึงต้องมีการติดตามผลและการรายงานที่ถูกต้อง ทั้งนี้ก็เพื่อปรับปรุงการบริหารหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

๒.๒.๗ การงบประมาณ

การงบประมาณ (B=Budgeting) หมายถึง งบประมาณเป็นแผนงานชนิดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ นอกจากงบประมาณจะเป็นแผนงานชนิดหนึ่งแล้ว งบประมาณยังเป็นแนวทางของการควบคุมด้วย

๑) ความหมายของการงบประมาณ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการงบประมาณไว้ดังนี้

ลูเทอร์ กุลิก (Luther Gulick) ได้กล่าวว่า “การจัดทำงบประมาณนั้นควรพิจารณาว่า งบประมาณนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของการใช้จ่ายในรูปแบบของบัญชีการเงินของหน่วยงานซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบและประเมินผลการทำงานว่ามีการใช้จ่ายอย่างถูกต้อง และชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้เงิน”^๖

ลูเทอร์ กุลิกและ แลนด์เดิล ยูวิก (Luther Gulick and Lyndakk Urwick) ได้กล่าวว่า “การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึงการบริหารงบประมาณในการบริหารงานนั้น ผู้บริหารมีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ ซึ่งมีการปฏิบัติ ๒ ขั้นตอน คือ

^๖ พงษ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิตา ศรีมณี, หลักการจัดหน่วยงานและจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๘๓.

ขั้นตอนแรกได้แก่ การจัดทำงบประมาณซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้าในการใช้เงินเพื่อจัดซื้อหรือจัดจ้างหรือใช้จ่ายและขั้นตอนที่สอง ได้แก่ การดำเนินการใช้เงินเพื่อจัดซื้อหรือจัดจ้างตามงบประมาณที่ได้รับนั้น^{๔๑}

ประธาน คงฤทธิศึกษากรได้กล่าวว่า “การงบประมาณ” เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารเพราะการบริหารมีปัจจัยคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการเมื่อเป็นเช่นนี้เงินหรืองบประมาณ เป็นเรื่อง que การบริหารจะขาดไม่ได้ เพราะงบประมาณเป็นหัวใจสำคัญในการบริหาร^{๔๒}

๒) ความสำคัญของการงบประมาณ

การจัดทำงบประมาณ (Budgeting) หมายถึงกระบวนการจัดการหน่วยงานธุรกิจ จำเป็นต้องใช้งบประมาณทางการเงินเข้ามาช่วยเป็นปัจจัยในการดำเนินการ การจัดทำงบประมาณนั้นจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนและการควบคุมแผนงานและโครงการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการจัดทำงบประมาณยังช่วยให้สะดวกในการมอบหมายงาน การสั่งการ และการตัดสินใจด้วย

ในการจัดทำงบประมาณของหน่วยงานธุรกิจนั้น ได้มีนักวิชาการคือ นายเชาว์ โรจนแสงได้แบ่งไว้เป็น ๖ ประเภทด้วยกันคือ^{๔๓}

๑) งบประมาณการขาย (Sales budget) ได้แก่งานจัดทำงบประมาณยอดขาย โดยประมาณการยอดขายของฝ่ายขายว่า ในหน่วยงานธุรกิจนั้น ๆ ในปีหน้าจะมียอดขายประมาณเท่าไร ซึ่งจำเป็นต้องจัดทำงบประมาณการขายก่อนการทำงบประมาณอื่น ๆ

๒) งบประมาณค่าใช้จ่ายและค่าโฆษณา (Sales expense and advertising budgets) ได้แก่งานประมาณการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการขายสินค้าหรือบริการ เช่น ค่าเช่าสำนักงาน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เงินเดือนพนักงาน ค่าเดินทาง ค่าคอมมิชชั่นของฝ่ายผลิต และอาจรวมถึงค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาและค่าประกันสินค้าและอสังหาริมทรัพย์ สำหรับค่าโฆษณาก็จำเป็นต้องตั้งงบประมาณไว้ด้วย เพราะจะช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมการขายของธุรกิจทุกประเภทได้เป็นอย่างดี

^{๔๑} สมคิด บางโม, หน่วยงานและการจัดการ, อ่างแล้ว, หน้า ๗๒.

^{๔๒} ประธาน คงฤทธิศึกษากร, การบริหารและการจัดระเบียบบริหารราชการไทย, อ่างแล้ว, หน้า ๑๑๘-๑๒๖.

^{๔๓} เชาว์ โรจนแสง, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร, (นนทบุรี : ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๓), หน้า ๑๖๔-๑๖๖.

๓) งบประมาณในการผลิต (Production budget) หลังจากได้จัดทำงบประมาณการขายหรือปริมาณการขายสินค้าหรือบริการแล้วจำเป็นต้องทำงบประมาณของฝ่ายผลิต การจัดทำงบประมาณของฝ่ายผลิตก็อาศัยฐานจากงบประมาณหรือยอดขายเป็นหลัก จะได้ประมาณการวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ จัดรวบรวมไว้เป็นงบประมาณในการผลิตต่อไป

๔) งบประมาณเงินสด (Cash budget) ในการดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องมีเงินสดไว้ใช้ในการหมุนเวียนเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น เงินเดือนพนักงาน และหนี้เมื่อถึงกำหนดชำระเป็นต้น จึงจำเป็นต้องจัดทำงบประมาณเงินสดไว้ด้วย

๕) งบประมาณใช้จ่ายอื่น ๆ (Other department budgets) นอกจากงบประมาณกล่าวถึงข้างต้นแล้ว อาจมีค่าใช้จ่ายของงานหรือแผนกอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ก็ควรจัดตั้งงบประมาณไว้ด้วย เช่น การตั้งงบประมาณไว้เพื่อชำระหนี้เงินกู้เป็นงวด ๆ หรือเป็นรายปี เป็นต้น

๖) งบประมาณคาดการณ์ของงบการเงิน (Estimated control) เป็นการจัดทำงบประมาณรวมของทุกงานหรือแผนกหรือฝ่าย เพื่อจัดทำงบดุลประจำงวด ๆ หรือเป็นรายปี เป็นต้น

๒.๒.๘ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน

พิฑูร มะลิวัลย์ และคณะ กล่าวว่า การบริหารงานของหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม รวมทั้งการบริหารงานของพระสังฆาธิการ ต้องมีปัจจัยเป็นองค์ประกอบหรือทรัพยากรที่มีความสำคัญและเป็นพื้นฐานในการบริหาร ซึ่งประกอบไปด้วย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการด้านเครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงอำนาจหน้าที่ ระยะเวลาในการทำงานและความสะดวกต่างๆในการทำงานด้วย^{๕๐}

ซุบ กาญจนประภกร ได้นำเอาแนวคิดที่เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานให้สำเร็จ โดยเขียนเป็นตัวย่อ POSDCORB ซึ่งรวมเอานโยบาย (Polity) และอำนาจของการบริหาร (Authority) เข้าไปรวมเรียกว่า PAPOSDCORB กล่าวคือ ดร.ซุบเห็นว่า หน้าที่ของนักบริหารน่าจะมีมากกว่า ๖ ประการตามที่ กูลิค ได้เสนอไว้ คือ ควรกำหนดว่า นักบริหารควรมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและจะต้องมีอำนาจในการกำหนดและการบริหารด้วย^{๕๑}

ฟาโยล์ ได้เสนอปัจจัยขั้นมูลฐานที่ทำการบริหารงานประสบผลสำเร็จได้มี ๕ ประการคือ ต้องมีการวางแผนงาน การจัดหน่วยงาน การบังคับบัญชา การประสานงาน การควบคุม^{๕๒}

^{๕๐} กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติการปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายปริยัติปกครองศาสนศึกษา กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๗), หน้า ๑.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

^{๕๒} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงาน, อ่างแล้ว, หน้า ๒๘.

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารงานนั้น ต้องมีเงินงบประมาณ การติดต่อสื่อสารที่ดี การมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้หน่วยงานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถแยกเป็น ๓ ประการดังนี้^{๕๐}

ประการที่ ๑ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “คนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอ กับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นการค้าของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ตลาดจะเป็นตัวกระทำ หรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง

ประการที่ ๒ เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสานหัตถกรรมการแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ สภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่ ๓ เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

^{๕๐}สุเมธ ดันติเวชกุล, เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ในใต้เบื้องพระยุคลบาท, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๔), หน้า ๒๘๔-๒๘๖.

ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน ให้ทัศนะเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่า ไม่อยู่เหนือ พุทธเศรษฐศาสตร์ หรืออีกนัยหนึ่งแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ พุทธเศรษฐศาสตร์และพุทธเศรษฐศาสตร์นั้นมีสถานะภาพไม่แตกต่างจากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ อื่นๆ เช่น แนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบมาร์กซ์ และมาร์แชลล์ หรือแบบเคนส์ หากแต่รากฐานวิธีคิด ระหว่างพุทธเศรษฐศาสตร์นั้นแตกต่างจากเศรษฐศาสตร์กระแสหลักอื่นๆ ในขณะที่แนวคิด เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก มีพื้นฐานวิธีคิดในสิ่งที่มาจากความเชื่อว่า มนุษย์มีเหตุผลและพยายาม แสวงหาความพึงพอใจสูงสุด แต่พุทธเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับอวิชชา หรือความ ไม่รู้ อันเป็นต้นเหตุของความไร้เหตุผล “ปัญญา” ที่เกิดจากการรักษาศีลและมีสมาธิจะทำให้ความ ไร้เหตุผลของมนุษย์ลดลง ศ.ดร.อภิชัย อธิบายว่า การที่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เน้นย้ำความพอ ประมาณ มีเหตุผล หรือการทำให้ดีที่สุด โดยมีการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม ใช้ได้กับภาค เศรษฐกิจทุกสาขาของประเทศ เนื่องจากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการยับยั้งหรือลดความโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี ได้ให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามความหมายของ เป็น ส่วนหนึ่งของธรรมนูญแห่งชาติ หรือเป็นหนึ่งในระเบียบวาระริบคว่นของชาติอันประกอบด้วย ๑) สร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ ๒) สร้างเศรษฐกิจพอเพียง ๓) ปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาคและ การเงิน ๔) ปฏิรูประบบรัฐ ทั้งการเมืองและระบบราชการ ๕) ปฏิรูปการศึกษา ๖) ปฏิรูปสื่อ ๗) ปฏิรูปกฎหมาย ที่เมื่อเชื่อมโยงกันแล้วจะทำให้ประเทศไทยมีฐานที่เข้มแข็งและเติบโตได้อย่าง สมดุลเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจสายกลาง หรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทาที่ เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความเป็นครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจที่บูรณา การเชื่อมโยงชีวิตจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเป็นประชาสังคม ดังนั้น จึงอาจเรียกชื่อปรัชญา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ในชื่ออื่นๆ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจคุณภาพ เศรษฐกิจบูรณาการ หรือ เศรษฐกิจศีลธรรม

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาว่าด้วย การ วางรากฐานอันมั่นคง ยั่งยืนของบุคคลและสังคมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระมหา กรุณาธิคุณพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย โดยไม่จำกัดเฉพาะเกษตรกรเท่านั้น หากแต่ผู้ ประกอบสัมมาชีพอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เพื่อสร้างความเข้มแข็งยั่งยืนให้แก่ฐานรากของ ตนเองได้ ยิ่งกว่านั้น ยังกล่าวถึง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะระบบเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชู ตนเองได้ในระดับพื้นฐานโดยไม่เดือดร้อน จึงจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทาง เศรษฐกิจขั้นสูงต่อไปได้ความสามารถในการอยู่ได้ในระดับพื้นฐานนั้นต้องยึดแนวทางสายกลาง เป็นหลักในการดำรงชีวิต เพื่อสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง อันประกอบด้วย

- ๑) ฟังตนเองทางจิตใจ มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ท้อแท้แม้ประสบความล้มเหลว หรือความยากลำบาก
- ๒) ฟังตนเองทางสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลภายในสังคม
- ๓) ฟังตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรสังคมและเศรษฐกิจ
- ๔) ฟังตนเองทางเทคโนโลยี วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิประเทศและสังคมไทย
- ๕) ฟังตนเองทางเศรษฐกิจ สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในระดับมหัพภาคต่อไปได้

ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแกนกลางของคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ กระบวนทัศน์ใหม่ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่บนพื้นฐานของหลักการสังคม อันเป็นรูปธรรมที่จำเป็นต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดและทิศทางการปฏิรูปการพัฒนา^{๕๔}

๒.๓.๑ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ สรุปความได้ว่า การพัฒนาประเทศต้องทำตามลำดับ โดยสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้น ใช้วิธีการและอุปกรณ์แบบประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อมีพื้นฐานที่มั่นคงและปฏิบัติได้จริง จึงเสริมสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้น โดยลำดับต่อไป ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการพระราชทานแนวทางพัฒนา แบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรก ต่อมาพระองค์ท่านได้ทรงจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น เพื่อทำหน้าที่เสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต ให้ประชาชนได้มาศึกษาเรียนรู้ภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง ก่อนนำไปประยุกต์ใช้กับตนเอง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปบน ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา)

^{๕๔} อภิชาติ พันธเสน, “เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ตามความหมายของนักเศรษฐศาสตร์”, เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๕๒ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ณ. โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี จอมเทียนพัทยา ๑๘-๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๒, (อัคราณา).

ทั้งนี้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ คือ

๑) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มากไม่น้อยจนเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น

๒) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียง ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุและผล โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๓) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง เตรียมตัวให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบใด ๆ จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก โดยต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไข ๒ ประการ ได้แก่ ๑. เงื่อนไขความรู้ รอบคอบ คือ นำวิชาการต่าง ๆ มาประกอบกันอย่างเหมาะสมรอบคอบในการวางแผนงาน และ ๒. เงื่อนไขคุณธรรม คือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและความ پاکเพียรในการดำเนินชีวิต “การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอกินเพียงกับตัวเอง”^{๔๕}

ศาสตราจารย์ นพ. ประเวศ วะสี ได้อธิบายในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานและเศรษฐกิจชุมชน ถ้าสังคมไทยทำความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพื้นฐานกันอย่างทั่วถึง เราสามารถจัดการความยากจนของคนทั้งประเทศ พร้อม ๆ กับสร้างฐานทางสังคมและธรรมชาติให้ฟื้นฟูบูรณะเพิ่มพูนขึ้นเต็มประเทศ ความเข้มแข็งที่พื้นฐานทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะส่งผลในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับบนมั่นคงยั่งยืน^{๔๖}

ศาสตราจารย์ น.พ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ได้แสดงสุนทรพจน์และบรรยายพิเศษเรื่อง “กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบต่อพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืน : ทางออกของประเทศไทย” โดยได้บรรยายถึงโลกวันนี้ว่าเปลี่ยนจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่สังคมการเรียนรู้ ผู้คนจึงให้ความสนใจกับการเรียนรู้มากขึ้น เพราะถ้าไม่เรียนรู้ก็จะไม่ทันโลกที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้นั้นมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ความรู้และปัญญา ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จาก ๒ ระบบ คือ เรียนรู้ได้จากนอกระบบการศึกษา ได้แก่ วัด หรือบ้าน ฯลฯ และการเรียนรู้จากในระบบการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ถ้าเราจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

^{๔๕} สมพร เทพสิทธิธา, การเดินตามรอยพระยุคลบาท : เศรษฐกิจพอเพียงช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต, (กรุงเทพมหานคร : สภาอุวัพทุทธิกสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓-๕.

^{๔๖} ประเวศ วะสี, ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐-๒๒.

และให้สัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น ต้องดูว่าชุมชนที่เข้มแข็งเขาเรียนรู้กันอย่างไร ซึ่งเท่าที่ทราบมาเป็นการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายชัดเจน คือ เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ ที่ว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการพึ่งตนเองนั้นไม่ได้หมายความว่ากลับไปหาอดีต แต่หมายถึง การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน กล่าวคือ ต้องมีการเสริมสร้างให้มีการสำนึกในควมมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เน้นการประหยัด โดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่อย่างฉลาด นำหลักวิชาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา) บรรยายถึงรูปแบบการพัฒนาประเทศไทยในยุคปัจจุบันว่า เน้นเศรษฐกิจเป็นหลัก ไม่ได้เน้นการเดินทางแบบสายกลาง หรือเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คิดแต่จะเป็นเสื่อตัวที่ ๕ เมื่อพิจารณาถึงเสื่อทั้ง ๔ ตัว ในทวีปเอเชียมีการนำเอาอุตสาหกรรมมาเป็นตัวหลักในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทุนเป็นจำนวนมาก ต้องกู้จากสถาบันการเงินทั้งในและต่างประเทศ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศ และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ รวมทั้งวัฒนธรรมอันดีของประเทศด้วย ซึ่งวัฒนธรรมนี้ถือว่าเป็นทุนอย่างหนึ่งที่มีค่ามากแต่กลับมองไม่เห็นถึงคุณค่าดังกล่าว ปัญหาที่ว่านี้เกิดจากการประมาณตัวเองที่ผิดพลาด ว่าตัวเองมีศักยภาพเพียงพอแค่นั้น ซึ่งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้เน้นด้านการเกษตรเพียงอย่างเดียว ยังหมายความรวมถึงอุตสาหกรรมด้วย แต่ต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยยึดหลักภูมิปัญญาทางสังคม ภูมิศาสตร์ของประเทศ รวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มีการระบุไว้อย่างชัดเจน ถึงแนวทางการพัฒนาประเทศให้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่กลับนำรัฐธรรมนูญไปใช้ไม่ถูกต้อง มีการตีความทุกมาตรา ทั้ง ๆ ที่ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์ที่สุดฉบับหนึ่งของโลก

ดร.พงษ์พิสิฏฐ์ วิเศษกุล (ผอ.สำนักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี) ได้อภิปรายถึงกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นเป็นการพัฒนาในลักษณะที่ครอบคลุมหลายมิติ คือ ทั้งด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนทุกคน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น ในขณะนี้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก โดยค่านิยมของสังคมมีการยกย่องและเชิดชูเกียรติกับผู้ที่มั่งมีเงินมาก หรือผู้ที่ร่ำรวยเป็นเศรษฐี โดยไม่คำนึงว่าเงินที่เขาได้มานั้นจะได้มาอย่างไรถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เมื่อมีเงินแล้วกลายเป็นคนที่สังคมยอมรับไปโดยปริยาย สามารถเข้ามาบริหารประเทศได้และ เมื่อเขามาบริหารประเทศแล้ว ก็เน้นการพัฒนาแบบทุนนิยมไม่คำนึงถึงศักยภาพของประเทศว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใด

ดร.ปรียานุช พิบูลสรวุช (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ได้อภิปรายถึงกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องสร้างและปลูกฝังการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กจนถึงระดับอุดมศึกษา มิฉะนั้นแล้วเยาวชนของชาติจะไม่สนใจการดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้ มีการฟุ่มเฟือย ไม่มีการประหยัดเก็บออม ซึ่งขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนต่าง ๆ เน้นการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน โดยสอนให้เด็กมีความคิดที่จะนำทรัพยากรในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์

โฆสิต บั้นเปี่ยมรัษฎ์ (ประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพ) ได้อภิปรายถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีพอ ฉะนั้นต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย จึงจะต้านทานกระแสของโลกาภิวัตน์ได้ เพราะความรู้พรมแดนของวิทยาการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แพร่ขยายไปยังชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ต้องนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้อย่างชาญฉลาด ดังนั้นการเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่จึงเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบัน

สรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด รวมถึงการพัฒนาและบริหารประเทศ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทางสายกลาง คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ตลอดจนได้อธิบายค่านิยมของความพอเพียง ที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

๒.๓.๒ ประมวลพระราชดำรัสองค์สำคัญว่าด้วย “เศรษฐกิจพอเพียง”

เคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกิน ไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้ มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก

อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้ำสมัยจริง อาจจะล้ำสมัย คนอื่นเขาต้องมีเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เคยรู้สึกว่ามีหรือหรรษาแต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าผลิตให้พอเพียงได้

อย่างข้าวที่ปลูก เคยสนับสนุนให้ปลูกข้าวให้พอเพียงกับตัวเอง แต่ละครอบครัว เก็บเอาไว้ในยุ้งเล็ก ๆ แล้วถ้ามีพอกก็ขาย แต่คนอื่นกลับบอกว่าไม่สมควร โดยเฉพาะ ในทางภาคอีสาน เขาบอกว่าต้องปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อจะขาย อันนี้ถูกต้อง ข้าวหอมมะลิขายได้ดี แต่เมื่อขายแล้ว จะบริโภคเอง ต้องซื้อ ต้องซื้อจากใคร ทุกคนก็ปลูกข้าวหอมมะลิ ในภาคอีสานส่วนมากเขาชอบบริโภคข้าวเหนียว ซึ่งใครจะเป็นคนปลูกข้าวเหนียว เพราะประกาศโฆษณาว่าคนที่ปลูกข้าวเหนียวเป็นคนโง่ อันนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญ เลยได้สนับสนุน บอกว่าให้เขาปลูกข้าว บริโภค เขาจะชอบข้าวเหนียว ก็ปลูกข้าวเหนียว เขาจะชอบปลูกข้าวอะไรก็ตาม ให้เขาปลูกข้าวอย่างนั้น และเก็บไว้เพื่อที่จะบริโภคตลอดปี ถ้ามีที่ ที่จะทำนาปรัง หรือมีที่มากพอสำหรับปลูกข้าว ก็ปลูกข้าวหอมมะลิ

ที่พูดอย่างนี้ ก็เพราะว่าข้าวที่ปลูกสำหรับบริโภค ไม่ต้องเที่ยวรอบ โลก ถ้าข้าวที่ซื้อมา ต้องเที่ยว อาจจะไม่ถึงรอบโลก แต่ก็ต้องข้ามจังหวัด หรืออาจจะ ข้ามประเทศ ค่าขนส่งนั้นก็บวกเข้าไป ในราคาข้าว ตกลง เขาจะต้องขายข้าวในราคาถูก เพราะว่าข้าวนั้นต้องขนส่งไปผู้ต่างประเทศ ที่จะขายได้กำไรก็ต้องบวกค่าขนส่ง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ก็บวกเข้ามาในราคาข้าว หมายความว่าราคาข้าวของเกษตรกรจะถูกตัด เขาบอกว่าขายข้าวหอมมะลิได้ราคาแพงจริง ตอนขายถึงผู้บริโภคในต่างประเทศ แต่ต้นทุน ก็ไม่ได้ค่าตอบแทนมากนัก และยังคงไปซื้อข้าวบริโภค ซึ่งจะแพงกว่าเพราะว่าจะต้องส่งมา

ในข้อนี้ได้ทราบดี เพราะเมื่อมีภัยธรรมชาติ จะเป็นที่ไหนก็ตาม สมมติว่าเกิดที่เชียงราย มีเจ้าหน้าที่ ออกไปสงเคราะห์ แล้วก็ขอข้าวเพื่อ ไปแจก เราก็ซื้อข้าว ซื้อข้าวในราคากรุงเทพฯ หมายความว่าข้าวนั้นมาจาก เชียงราย เพราะเชียงรายเป็นอู่ข้าวอู่น้ำ ขนส่งมาถึงกรุงเทพฯ ซื้อที่กรุงเทพฯ แล้วก็ส่ง ไปเชียงราย เสียค่าขนส่งเท่าไร? แท้จริงไปซื้อที่เชียงรายได้ ซื้อที่กรุงเทพฯ แต่ให้เขาจ่ายที่เชียงราย ข้าวนั้นไม่ต้องเดินทาง แต่ว่าราคานั้น “เดินทาง” คือ พ่อค้าเขานำข้าวมาในนาม ในเอกสาร นำเข้ากรุงเทพฯ และเมื่อเราส่งข้าว คำสั่งนั้นต้องเดินทางไปเชียงราย แต่ไม่ใช่เอกสารส่งข้าวเท่านั้นที่เดินทางไป เขายังเอาค่าขนส่งข้าวจากเชียงรายเข้ากรุงเทพฯ และค่าขนส่งจากกรุงเทพฯ กลับไปเชียงราย บวกเข้าไปอีก ลงท้าย ต้องเสียราคาข้าวแพง ผู้ที่บริโภคข้าว ในภาคเหนือ ก็ต้องเสียราคาแพง ทางภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน นั่นใกล้เคียง อย่างนราธิวาส ซื้อข้าวจากพัทลุง สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของ “เศรษฐกิจ แบบค้าขาย” ภาษาฝรั่งเขาเรียก trade economy ไม่ใช่ “แบบพอเพียง” ซึ่งฝรั่งเรียก self-sufficient economy ที่ไหนทำแบบ self-sufficient economy คือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน

สำหรับข้าวก็เห็นชัด สำหรับสิ่งอื่น ประชาชนก็ต้องใช้ มีสิ่งของจำเป็นที่จะใช้หลายอย่าง ที่เราทำได้ ในเมืองไทย แล้วก็สามารถที่จะเป็นสินค้าส่งออก ใช้เองด้วย และเป็นสินค้าส่งออกด้วย แต่ว่าสำหรับส่งนอกนั้น ก็มีพิธีการ ที่จะต้องผ่านมากมาย ลงท้ายกำไรเกือบไม่เหลือ แต่ถ้าสามารถ

ติดต่อกันโดยตรง ก็อย่างกลองนี้ เขาติดต่อกันโดยตรง ก็ส่งไปลงเรือที่เรียกว่า container ส่งไปเต็ม container และค่าขนส่งนั้นก็แพงนัก

ที่พูดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิต และการขายนี้ ก็นี้ที่ว่าท่านทั้งหลาย กำลังกลุ้มใจ ในวิกฤตการณ์ ตั้งแต่คนที่ไม่มีเงินน้อย จนกระทั่งคนที่มีเงินมาก ล้วนเดือดร้อน แต่ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้แค่ครึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไขอาจจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อน เพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำ ตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ก็สามารถที่จะแก้ไขได้ ที่จริงในที่นี้ก็มีนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็ควรจะเข้าใจที่พูดไปดังนี้

วิธีแก้ไขสถานการณ์ปัจจุบัน วิกฤตการณ์ปัจจุบัน ทางหนึ่งวิธีหนึ่ง สมัยนี้เป็นสมัยที่พูดกันได้ว่า “โลกาภิวัตน์” ก็จะต้อง “ทำตาม” ประเทศอื่นด้วย เพราะว่า ถ้าไม่ทำตามประเทศอื่น ตามคำสัญญาที่มีไว้ เขาอาจจะไม่พอใจ ทำไมเขาจะไม่พอใจ ก็เพราะว่าเขาเองมีวิกฤตการณ์ เหมือนกัน การที่ประเทศใกล้เคียงไทยในภูมิภาคนี้มีวิกฤตการณ์ด้วย ก็ทำให้เราพ้นจากวิกฤตการณ์นี้ยากขึ้น และไม่ใช่เฉพาะประเทศที่อยู่ในภูมิภาคนี้ แม้แต่ประเทศที่อยู่ยังเจริญรุ่งเรืองดี ก็รู้สึกว่าจะกำลังเดือดร้อนขึ้น เพราะว่าถ้าไม่แก้ไขวิกฤตการณ์ในมุมไหนของโลก ส่วนอื่นของโลกก็จะต้องเดือดร้อนเหมือนกัน ฉะนั้นเราต้องพยายามอุ้มชูประชาชนให้ได้มีงานทำ มีรายได้ ก็จะสามารถผ่านวิกฤตการณ์

แต่ถ้าทำแบบที่เคย มีนโยบายมา คือผลิตสิ่งของทางอุตสาหกรรมมากเกินไป ก็จะไม่สำเร็จ โดยที่ในเมืองไทย ตลาดมีน้อยลง เพราะคนมีเงินน้อยลงแต่ข้อสำคัญ นักเศรษฐกิจบอกว่าให้ส่งออก ส่งออกไป ประเทศอื่น ๆ ซึ่งก็เดือดร้อนเหมือนกัน เขาก็ไม่ซื้อ ถ้าทำผลิตผลทางอุตสาหกรรม และไม่มีผู้ซื้อ ก็เป็นหมันเหมือนกัน เราอาจจะผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี แต่หลายประเทศในภูมิภาคนี้ก็มีอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพสุดขุดทีเดียว

ที่เกิดมีวิกฤตการณ์ขึ้นมากก็เพราะว่าขายการผลิตมากเกินไป และไม่มีใครซื้อ เพราะไม่มีใครมีเงินพอที่จะซื้อต้องถอยหลังเข้าคลอง จะต้องอยู่อย่างระมัดระวัง และต้องกลับไปทำกิจการที่อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก คือใช้เครื่องมืออะไรที่ไม่หรูหราที่มีความจำเป็นที่จะถอยหลัง เพื่อที่จะก้าวหน้าต่อไปถ้าไม่ทำอย่างที่ว่านี้ก็จะแก้วิกฤตการณ์นี้ยาก^{๕๗}

^{๕๗} สำนักพระราชวัง, ประมวลพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชวังดุสิต, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้ง, ๒๕๔๓), หน้า ๒๗.

เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้ปฏิบัติเพียงครั้งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ ไม่ใช่เศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ

หมายความว่าวิธีปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ไม่ต้องทำทั้งหมด และขอเดิมว่าถ้าทำทั้งหมดก็จะทำไม่ได้ ถ้าครอบครัวหนึ่งหรือแม่หมู่บ้านหนึ่งทำเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ก็จะเป็นการถอยหลังไปสมัยหิน

สมัยคนอยู่ในอุโมงค์หรือในถ้ำ ซึ่งไม่ต้องอาศัยหมู่อื่น เพราะว่าหมู่อื่นก็เป็นศัตรูทั้งนั้น ตีกัน ไม่ใช้ร่วมมือกัน จึงต้องทำเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละคนต้องหาที่อยู่ ก็หาอุโมงค์ หาถ้ำ ต้องหาอาหาร คือไปเด็ดผลไม้หรือไปไม้ตามที่มี หรือ ไปใช้อาวุธที่ได้สร้างได้ประดิษฐ์เอง ไปล่าสัตว์ กลุ่มที่อยู่ในอุโมงค์ในถ้ำนั้นก็มีการเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ปฏิบัติได้ แต่ต่อมาเมื่อออกจากถ้ำในสมัยต่อมาที่สร้างบ้านเป็นที่อาศัย ก็เริ่มจะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหลือประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะว่ามีคนไปผ่านมา ซึ่งไม่ได้เป็นศัตรู เอาอะไร ๆ มาแลกเปลี่ยนกัน เช่นคนที่มาจากไกล ผ่านมามีหนังสือที่ที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ก็ซื้อด้วยการแลกเปลี่ยนด้วยอาหาร เช่นปลาที่จับได้ในบึง อย่างนี้ก็ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เวลาที่ก้าวล่วงไปอีก มาถึงปัจจุบันนี้ ถ้าคนที่อยู่ทั้งข้างนอกทั้งข้างในนี้ จะปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ คงทำไม่ได้ และถ้าสำรวจตัวเอง หรือเศรษฐกิจของตัวเอง ก็เข้าใจว่า จะเห็นได้ว่าไม่ได้ทำ เข้าใจว่าทำได้ไม่ถึง ๒๕ เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้ถึงเศษหนึ่งส่วนสี่ เพราะว่าสิ่งที่ตนผลิตหรือทำ ส่วนใหญ่ก็เอาไปแลกเปลี่ยนของอื่นที่มีความจำเป็น

ฉะนั้นจึงพูดว่าเศรษฐกิจพอเพียงปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็ควรจะทำและทำได้คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ ในศาลานี้ เมื่อปี ๒๕๑๗ เมื่อ ๒๔ ปีมาแล้ว วันนั้นได้พูดว่าเราควรจะทำปฏิบัติให้พอมีพอกินพอมีพอกินก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดีและประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียงก็เพื่อจะให้ ทุกคนพอเพียงได้

ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ

เมื่อปีที่แล้วตอนที่พูดพอเพียง แปลในใจ แล้วก็ก็ได้พูดออกมาด้วยว่าจะแปลเป็น Self-sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่าพอเพียงแก่ตนเอง แต่ความจริงเศรษฐกิจพอเพียงนี้ กว้างขวางกว่า Self-sufficiency คือ Self-sufficiency นั้นหมายความว่าผลิตอะไรที่มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเองพึ่งตัวเอง บางคนแปลจากภาษาฝรั่งว่าให้ยืนบนขาตัวเอง ซึ่งแปลว่าพึ่งตนเอง หมายความว่าสองขาของเรานี้ ยืนบนพื้นให้อยู่ได้ ไม่หกล้ม ไม่ต้องไปขอยืมขา

ของคนอื่นสำหรับยื่น แต่พอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้ คือคำว่า “พอ” ก็ “เพียงพอ” เพียงนี้ “ก็พอ” คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่งไม่โลภอย่างมาก อย่างนี้ก็เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพพูดจาก็พอเพียงทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง เคยพูดว่าทั้งหลายที่นั่งอยู่ตรงนี้ ถ้าอยากจะไปนั่งบนเก้าอี้ของผู้ที่อยู่ข้าง ๆ เช่นนี้ไม่พอเพียง และทำไม่ได้ ถ้าอยากนั่งอย่างนั้นก็เดือดร้อนกันแน่ เพราะว่าอึดอัด จะทำให้ทะเลาะกัน เมื่อมีการทะเลาะกัน ก็ไม่เกิดประโยชน์

ทางความคิดก็เหมือนกัน ไม่ใช่ทางกายเท่านั้น ถ้ามีใครมีความคิดอย่างหนึ่ง และต้องการบังคับให้คนอื่นคิดอย่างเดียวกับตัว ซึ่งอาจจะเป็นความคิดที่ไม่ถูก ก็ไม่ควรกระทำ ปฏิบัติอย่างนี้ก็ไม่ใช่การปฏิบัติอย่างพอเพียง

ความพอเพียงในความคิดก็คือ แสดงความคิดของตัวเอง ความเห็นของตัวเอง และปล่อยให้คนอื่นพูดบ้าง และมาพิจารณาว่าที่เขาพูด กับที่เราพูด อันไหนพอเพียง อันไหนเข้าเรื่องถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกัน โดยที่ไม่รู้เรื่องกัน ก็จะกลายเป็นการทะเลาะกัน จากการทะเลาะด้วยวาจาก็กลายเป็นการทะเลาะด้วยกาย ซึ่งในที่สุดก็นำมาสู่ความเสียหาย เสียหายแก่ผู้ที่เป็นตัวละคร ทั้งสองคนถ้าเป็นหมู่ก็เลยเป็นการตีกันอย่างรุนแรงได้ซึ่งจะทำให้คนอื่นอีกมากเดือดร้อน

ฉะนั้นความประหยัดแปลว่าพอ และมีเหตุผล^{๕๔} “ประหยัดแต่ไม่ใช่ขี้เหนียว” ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุข^{๕๕}

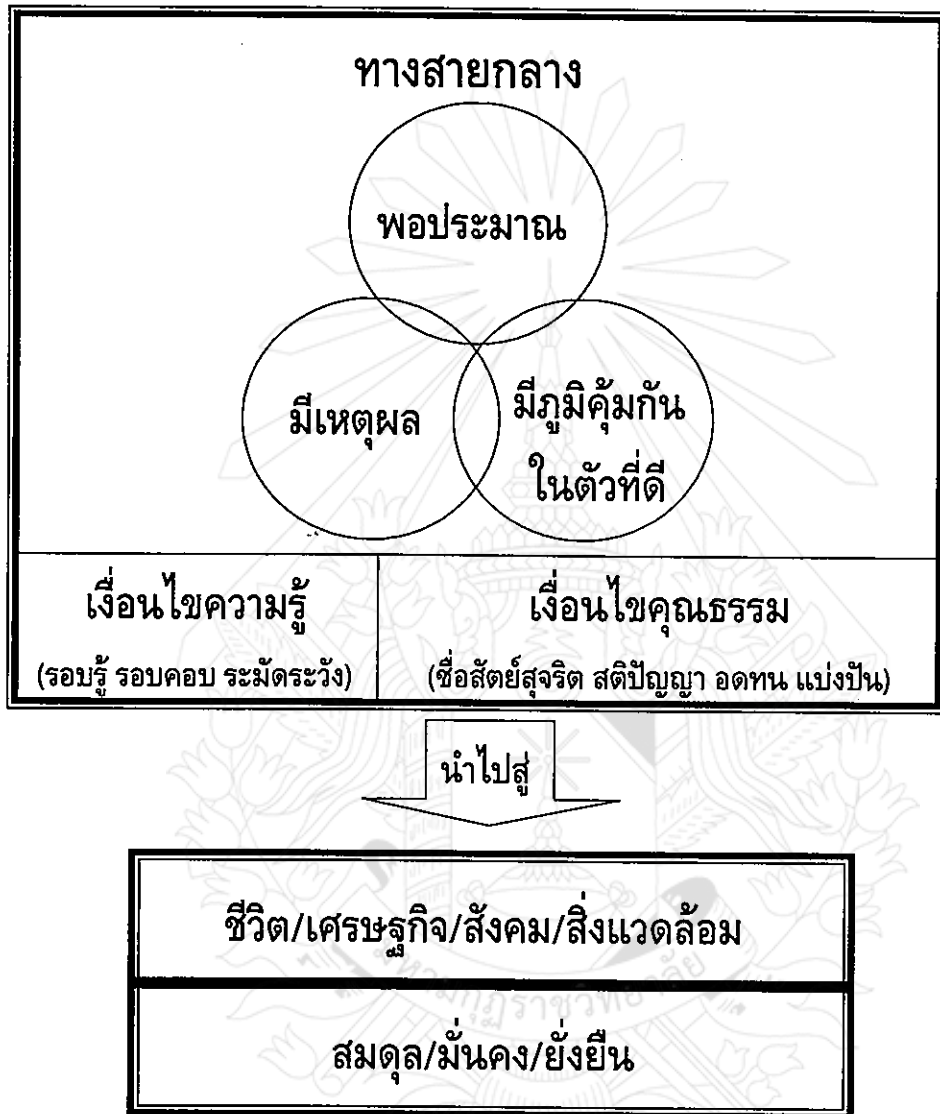
สรุปจากประมวลจากพระราชดำรัส จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง จึงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

แผนภูมิที่ ๑ สรุปกรอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข

๒.๒.๓ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพุทธธรรม

การเปรียบเทียบว่าแนวทางหรือหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรมนั้น สอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร และจะมีอะไรหรือไม่ที่พระพุทธศาสนาจะสามารถเสริมสร้างความแข็งแกร่งมั่นคงให้แก่เศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยมีสมมติฐานที่สำคัญอยู่ ๓ ประการคือ (๑) พุทธธรรม สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง (๒) พุทธธรรมสามารถเป็นรากฐานของเศรษฐกิจพอเพียง (๓)

พุทธธรรมจะทำหน้าที่เป็นฐานสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนแก่เศรษฐกิจพอเพียงได้ผ่านทางวัดและพระสงฆ์ แยกแต่ละประเด็นเป็นลำดับดังนี้

๑) เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.๑) ความพอเหมาะพอดี (ทางสายกลาง)

จากปัญหาในหลักการของเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก ที่มุ่งแต่ผลประโยชน์สูงสุดเพียงอย่างเดียวโดยละเลยความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคม ของเหลือจากการผลิตและอุตสาหกรรมซึ่งเป็นการเบียดเบียนธรรมชาติโดยการใช้ ทรัพยากรจำนวนมากไปในการผลิต ตลอดจนสภาพจิตใจของผู้ที่อยู่ในระบบของเศรษฐกิจกระแสหลัก ทำให้ผู้คนต้องทนทุกข์ ฯลฯ ล้วนมาจากแนวคิดที่แยกทุก ๆ อย่างออกจากกัน ทำให้เกิดความแตกแยกเป็นแนวความคิดสุดโต่ง ไม่คำนึงถึงว่ากฎของธรรมชาติว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทำให้สังคมต้องจมอยู่กับปัญหาที่ดูเหมือนว่าจะไม่มีทางออกเลยนั้นเหมือน ดังคำอธิบายของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ดังนี้

ดังได้กล่าวแล้วว่า เศรษฐศาสตร์ในยุคปัจจุบันนี้มีลักษณะของความเจริญในทางวิชาการแบบยุคอุตสาหกรรมที่ว่า เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีความชำนาญพิเศษในด้านของตนเป็น specialization การที่เป็นศาสตร์แห่งความชำนาญพิเศษในด้านของตนนั้นก็ยิ่งดีเหมือนกัน คือทำให้เราศึกษาลึกเข้าไปโดยละเอียด ในกลไกที่ซับซ้อนสามารถแยกแยะเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ชัดเจนขึ้นอันนี้ก็เป็นผลดี ในความเจริญแห่งยุคอุตสาหกรรมที่ผ่านมาเศรษฐศาสตร์ได้เจริญในด้านนี้มากเราไม่ควรละทิ้งผลดีที่เกิดจากความเจริญอันนี้เสีย แต่ส่วนที่ยังขาดอยู่ซึ่งเป็นแง่เสียก็คือ ในเมื่อสนใจเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง แล้วพยายามโคดเคี้ยว เอาเรื่องเศรษฐกิจออกไปอยู่ต่างหากอย่างนั้นมันไม่สอดคล้องกับความจริงของสิ่งทั้งหลายที่อิงอาศัยสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ปัญหาต่างๆ ก็ต้องโยงกันไปหมด เมื่อปัญหาต่าง ๆ ประกอบด้วยเหตุปัจจัยที่โยงซึ่งกันและกัน เรามาคิดเฉพาะด้านของเรา ก็คิดตันและแก้ปัญหามิได้ในที่สุดปัญหาก็ยิ่งขยายแพร่ออกไปดังปรากฏในสภาพปัจจุบัน ที่ศาสตร์ต่าง ๆ วิทยาการต่าง ๆ ไม่สามารถจะแก้ปัญหของโลก โดยเฉพาะเศรษฐศาสตร์ก็ไม่สามารถจะแก้ปัญห เศรษฐกิจให้ตกไปได้^{๖๐}

^{๖๐} พระธรรมปิฎก, ทางออกจากระบบเศรษฐกิจที่ครอบงำสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๕-๑๐.

พระพุทธศาสนานั้นเน้นที่ทางสายกลางรวมทั้งคำสอนที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่ของคนในสังคมโดยถือว่าความอยู่ดีกินดีนั้นเป็นพื้นฐานที่ส่งเสริมในการขัด เกลาจิตใจให้เกิดปัญญาในชั้นสูงยิ่งๆ ขึ้นไป นอกจากนี้ คำสอนในเรื่องของเหตุ ปัจจัยที่ว่า “ทุกสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ย่อมเกิดขึ้นเป็นไปตามอำนาจของกฎแห่งเหตุ และปัจจัยหรือกฎแห่งเหตุและผล ไม่มีอะไรที่เกิดขึ้นมาลอย ๆ โดยไม่มีเหตุทำให้เกิดขึ้น”^{๖๐} ดังนั้นเศรษฐกิจในแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงเป็นเศรษฐกิจที่ต้อง ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของการดำเนินการต่าง ๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็น ชีวิตสภาพ ความเป็นอยู่ การใช้ทรัพยากร ตลอดจนการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ให้สัมพันธ์ สอดคล้องกันในทางที่ดี การดำเนินชีวิตในแนวทางของทางสายกลางนั้น เป็นชีวิตที่ ไม่เบียดเบียนตนเองและสังคม มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ควบคู่ไปกับผล ประโยชน์ส่วนตัว โดยปรากฏในหลักคำสอนต่าง ๆ เช่น ทิศหก ทิฏฐธัมมิกัตถะสุข ของคฤหัสถ์ เป็นต้น

เช่นเดียวกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้ที่จะปฏิบัติตามแนวทางของเศรษฐกิจ พอเพียงได้ จะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยคุณธรรมหลาย ๆ ประการเช่น การรู้จักที่จะแก้ปัญหาให้ตรง จุดเป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต วิริยะอดสาหะเป็นผู้ดำเนินถึง ผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นต้น ซึ่งในทุกข้อนี้ล้วนเป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งอยู่ในแนวทางของทางสายกลางทั้งสิ้น ฉะนั้น จึงถือได้ว่าในแนวทางของทางสายกลางนั้น หลักการของพุทธธรรมและเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกัน

๑.๒) ความสันโดษ

หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในเรื่อง ความสันโดษเป็นหลักคำสอนที่สำคัญมี แนวทางในการสอนให้คนเราพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ซึ่งมักมีผู้เข้าใจผิดว่าหลักการของสันโดษนั้น สอนให้คนเราเฉื่อยชา ที่จริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ หลักการของสันโดษนี้สอนให้เราพอใจในสิ่งที่ เรามี โดยไม่สนใจปริมาณของทรัพย์หรือกรรมสิทธิ์ต่าง ๆ ว่า มีมาก หรือน้อย ความพอใจนี้ต้อง หยุดอยู่ที่สิ่งที่เราเป็นเจ้าของเท่านั้น ไม่ก้าวก้าวไปเบียดเบียนถึงทรัพย์และสิทธิของผู้อื่น ดังข้อ ความจากพระไตรปิฎกดังนี้

^{๖๐} สุนทร ฌ รังษี, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓.

เพราะเหตุนั้นแล ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่าเราทั้งหลายจักเป็นผู้สันโดษด้วยจิวรตามมีตามได้ และจักเป็นผู้กล่าวสรรเสริญคุณแห่งความสันโดษด้วยจิวรตามมีตามได้ จักไม่ถึงการแสวงหาอันไม่ควร เพราะเหตุแห่งจิวร ไม่ได้จิวรแล้ว ก็จักไม่สะดุ้ง ครั้นได้จิวรแล้ว จักไม่ยินดี ไม่ติดใจไม่พัวพัน จักเป็นผู้มีปกติเห็นโทษ มีปัญญาเครื่องสลัดออก ใช้สอย เราทั้งหลายจักเป็นผู้สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามได้ ฯลฯ จักเป็นผู้สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามได้ ฯลฯ จักเป็นผู้สันโดษด้วยเภสัชบริหารซึ่งเป็นปัจจัยแห่งคนไข้ตามมีตามได้ จักเป็นผู้กล่าวสรรเสริญคุณแห่งความสันโดษด้วยเภสัชบริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งคนไข้ตามมีตามได้ จักไม่ถึงการแสวงหาอันไม่ควรเพราะเหตุแห่งเภสัชบริหารซึ่งเป็นปัจจัยแห่งคนไข้ ไม่ได้เภสัชบริหารซึ่งเป็นปัจจัยแห่งคนไข้ ก็ไม่สะดุ้ง ครั้นได้เภสัชบริหารซึ่งเป็นปัจจัยแห่งคนไข้แล้วก็ไม่นิยมดีไม่ติดใจ ไม่พัวพัน จักเป็นผู้มีปกติเห็นโทษ มีปัญญาเครื่องสลัดออกบริโภค ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงศึกษาอย่างนี้แล ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เราจักกล่าวสอนพวกเธอตามอย่างกัสสปะก็หรือผู้ใดพึงเป็นผู้เช่นกัสสปะ และพวกเธอเมื่อได้รับโอวาทแล้ว พึงปฏิบัติเพื่อความเป็นอย่างนั้น ดังนี้”^{๒๒}

จากข้อความดังกล่าว สิ่งที่ชัดเจนอย่างหนึ่งคือ การใช้ปัญญาพิจารณาถึงความเป็นจริงของความเป็นเจ้าของในทรัพย์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ด้วยใจที่เป็นกลาง ถือสันโดษโดยถือครองได้ใช้เพื่อประโยชน์ในช่วงเวลาหนึ่ง ด้วยใจที่เป็นกลางไม่ยึดมั่น และไม่ปล่อยวางจนเกินไป ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามแนวสันโดษได้อย่างเหมาะสม เช่น การถือสันโดษในการทำงานหมายถึงการมุ่งมั่นทำงานในหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด ใช้เวลาเพื่อการทำงานของเราเท่านั้น งานจะดีและได้ผลงานดีเป็นที่น่าพอใจของเราเองและผู้อื่น ผู้ที่ไม่สันโดษในการทำงานเช่น ผู้ที่มีมักจะมิกิจกรรมอื่นมาแทรกในเวลาทำงาน เช่น ตั้งวงนินทา หรือ ประจบสอพลอเจ้านาย เบียดบังเวลางานไปใช้ในธุระส่วนตัว หรือ ผลในผลประโยชน์ของบริษัทมาเป็นของตน ๆ การถือสันโดษในคู่ครอง คือการพอใจอยู่เฉพาะคู่ครองของตน ผู้ที่ไม่สันโดษในเรื่องดังกล่าวมักจะสอดส่ายสายตาและใจไปปรารถนาในคู่ของผู้อื่นตลอดจนผู้ที่ยังมีคู่ครองอยู่ เป็นต้น

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายในเรื่องสันโดษไว้ดังนี้

การที่เราเข้าใจความหมายของสันโดษผิดพลาดก็เพราะไม่ได้แยกเรื่องความต้องการคนที่มีความสันโดษนั้นยังมีความต้องการคุณภาพชีวิตด้วย จึงจะเป็น

^{๒๒} ตี.นิ. ๑๖/๑๔๔/๒๕๖.

ความหมายที่ถูกต้อง จุดที่พลาดก็คือ เมื่อไม่รู้จักแยกประเภทความต้องการก็เลยพูด
คลุมปฏิสรรคความต้องการไปเลย คนสั้นโดยก็เลยกลายเป็นคนที่ไม่ต้องการอะไรใน
ทางพระพุทธศาสนานั้นสั้น โดยจะต้องมาคู่กับความเพียรเสมอไป สั้นโดยเพื่ออะไร
เพื่อจะได้ประหยัดแรงงานและเวลาที่จะสูญเสียไปในการที่จะปรนเปรอตนแล้วเอา
แรงงานและเวลานั้นไปใช้ในการทำงาน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต
สั้นโดยมีความมุ่งหมายอย่างนี้^{๖๓}

จากข้อความข้างต้นทำให้เราทราบว่า ความสั้น โดยต้องประกอบด้วยการทำงาน ใช้เวลา
ส่วนใหญ่เพื่อการทำงาน ที่ประกอบกับความเพียร บริโภคให้น้อยลง ลดความฟุ้งเฟ้อให้น้อยลงเพื่อ
เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับชีวิต จึงถือว่าการสั้น โดยที่แท้จริง

ส่วนความสั้น โดยในเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงปฏิบัติ นั้น อยู่ที่ว่า เกษตรกรนั่นเองต้อง
เป็นผู้ที่มีความอดทน เพียรพยายามที่จะดำเนินชีวิตตามแนวทางของทฤษฎีใหม่ ให้เกิดผลผลิตให้
พอมีพอกิน พร้อมทั้งฝึก “ใจ” ให้ถือสั้น โดยในพื้นที่ทำกินของตนเองในรายได้ของตนเองไม่ว่าจะ
มากหรือน้อย พยายามจัดสรร ความเป็นอยู่ของตนให้พออยู่พอกินก่อน ส่วนผู้ที่ไม่สั้น โดยมักจะ
ปล่อยให้ทัศนคติที่ผิด ๆ มาชักนำชีวิต เช่น เห็นว่าความฟุ้งเฟ้อตามระบบทุนนิยม เป็นสิ่งที่สมควร
กระทำ แต่เมื่อรายได้เดิมไม่สามารถครอบคลุมความต้องการส่วนเกินได้ จึงต้องไปกู้เงินเพื่อมา
สนอง “ค่านิยมผิด ๆ” ของตนเอง เป็นต้น ดังจะได้อัญเชิญ พระราชดำรัส ในเรื่องดังกล่าวคือ

เศรษฐกิจพอเพียงนั้น เขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่าให้
พอเพียงในหมู่บ้านหรือในท้องถิ่นให้สามารถที่จะมีพอกินเริ่มด้วยพอมีพอกินต้องมี
การแลกเปลี่ยน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่างจะเรียกว่า อำเภอ จังหวัด
ประเทศ จะต้องมีการแลกเปลี่ยนมีการไม่พอเพียงจึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียงเศษ
หนึ่งส่วนสี่ก็จะพอแล้ว จะใช้ได้^{๖๔}

^{๖๓} พระธรรมปิฎก, เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
โกมลคีมทอง, ๒๕๓๘), หน้า ๓๑-๓๓.

^{๖๔} สำนักพระราชวัง, ประมวลพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ
ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชวัง
ดุสิต, อ้างแล้ว, หน้า ๒๓.

จากพระราชดำรัสดังกล่าว “เริ่มด้วยพอมิพอกิน” เป็นการสนับสนุนแนวทาง “สันโดษ” ที่อยู่ในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในวงกว้างเพราะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการถือสันโดษในผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่ก่อประโยชน์ให้สังคมได้อีกทางหนึ่ง จึงถือได้ว่า ความสันโดษในพุทธธรรมสอดคล้องกับแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓) การพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์

การพัฒนาชีวิตถือเป็นคำสอนหลักของพระพุทธศาสนา เพราะมนุษย์เกิดมาพร้อมกับ “ความไม่รู้” หรือ อวิชชา เมื่อไม่รู้ มนุษย์จึงดำเนินชีวิตไปด้วยความประมาทต่อความจริงหรือ “ความรู้” ในชีวิต เช่น ในเรื่องความต้องการ พระพุทธศาสนามีคำสอนว่า “แม่น้ำเสมอด้วยค้นหาไม่มี”^{๖๕} หมายถึง ความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นเพื่อบรรเทาภาวะดังกล่าว จึงต้องสอนให้มนุษย์นั้น “มีความรู้” ใน “ความจริง” (ซึ่งในที่นี้มีความต้องการรวมอยู่ด้วย ของชีวิต เพื่อจะได้หมดทุกข์ โดยสอนให้มนุษย์มีการพัฒนาใจหรือสติไปที่ละขั้นตอน เพื่อให้เกิดปัญญา จากขั้นต้นไป จนถึงที่สุดของปัญญาของแต่ละบุคคล โดยออกมาในแนวทางของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพราะมนุษย์นั้นมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ เมื่อมีความรู้และความเข้าใจแล้ว สามารถที่จะดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่สมควร และมีคุณภาพชีวิตที่ดีงาม เช่นบุคคลที่เค็มนั้นไม่เคยเค็มแม้แต่ข้อเดียว ต่อมาลองเริ่มถือศีลห้า ภายในเวลาไม่นานนักเขาจะพบกับตัวเองว่า ชีวิตของเขา ประสบความสงบ ความเยือกเย็นได้เกิดขึ้นภายในใจของเขาทีละน้อย อย่างค่อยเป็นค่อยไป จากที่ต้องคอยสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของตนอย่างไม่มัววนจบสิ้นนั้น มีการพัฒนาไปในทิศทางตรงข้าม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดความรู้ ความเข้าใจใน ชีวิตขึ้นทีละน้อย ความเห็นแก่ตัว เอาแต่ประโยชน์ส่วนตนจะค่อย ๆ ลดลง มีเวลาที่จะหันไปมองผู้อื่น ที่ทุกข์ยาก ลำบากกว่า และเปิดใจที่จะช่วยเหลือตามกำลังที่ทำได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น ทำให้ความสุขค่อย ๆ หายคามาใส่จิตใจของเขาทีละน้อย ๆ ซึ่งเมื่อถึงวันที่เหตุปัจจัยต่าง ๆ มาประกอบอย่างสมบูรณ์แล้วชีวิตคนๆหนึ่งจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างสมบูรณ์

ในแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงก็เช่นกัน เป็นแนวทางของผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ของประเทศเป็นใหญ่ การพัฒนาชีวิตในแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มต้นด้วยประชาชนต้อง “พออยู่ พอกิน” ก่อน เมื่อท้องอิ่ม ครอบครัวยุติจากความลำบากแล้ว จะมีเวลาที่นึกถึงการพัฒนาดน พัฒนาคุณภาพชีวิต นึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม ทำให้ทุกคนต้อง

^{๖๕} พระธรรมปิฎก, เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, อ่างแล้ว, หน้า ๑๕.

สามัคคีมีผลประโยชน์ของประเทศเป็นที่ตั้ง ต้องลด ละ เลิก ความเห็นแก่ตัวและพวกพ้อง หันมาให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ต้องอาศัย ความอดทน อดออม ขยัน หนักเอาเบาสู้งไม่ก้าวไปล้ำเส้นคนอื่น รู้จักให้อภัย มีเมตตา มีความจริงใจและมองโลกในแง่ดี เหล่านี้เป็นหลักการที่จะพัฒนาคนให้เป็นคนที่ดีและมีคุณภาพ โดยมีพื้นฐานมาจากแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าทั้งพุทธธรรมและเศรษฐกิจพอเพียงนั้นล้วนแต่เป็นการพัฒนาคนไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นทั้งสิ้น จึงถือได้ว่ามีความสอดคล้องในการพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์เช่นกัน

๒) การใช้พุทธธรรมเป็นรากฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการดำเนินการตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ในทางปฏิบัติ คือการดำเนินการตาม “ทฤษฎีใหม่” แต่มีใช้ว่าทุก ๆ คนจะทำได้หมด เพราะเป็นเรื่องยาก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งดังนี้

ก็เข้ามาเป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง คนที่ทำนี้ต้องไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ฟุ้งเพื่อ ได้เขียนไว้ในทฤษฎีใหม่ว่าลำบาก เพราะผู้ปฏิบัติต้องมีความเพียรและความอดทน ไม่ใช่ ว่าทำง่าย ๆ ไม่ใช่ว่าเป็นทฤษฎีของในหลวงแล้วจะทำได้สะดวก และไม่ใช่ว่าทำได้ทุกแห่งต้องเลือกที่^{๖๖}

จากพระราชดำรัสที่อัญเชิญมา ทำให้เราทราบว่าเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีหลักการในพุทธธรรมเป็นรากฐาน เป็นหลักการในการดำเนินชีวิตและการทำงาน เช่น อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ สัมมาอาชีวะ ฯลฯ เพื่อเป็นหลักการให้มุ่งมั่น ทำตามแนวทฤษฎีใหม่ให้เป็นผลสำเร็จจะอย่างไรก็ตาม การใช้พุทธธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานของสิ่งใดก็ตามแต่(เช่นการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย เป็นต้น) ก็จะมีปัญหาอีกอย่างหนึ่งตามมาคือ จะนำพุทธธรรมเข้ามาหลอมรวมกับสิ่งนั้นได้อย่างไร การหลอมรวมพุทธธรรมเข้ากับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเชิงความคิดหรือทฤษฎีนั้นไม่ยาก แต่ถ้าเป็นการหลอมรวมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติเช่นกรณีการใช้พุทธธรรมเพื่อเป็นรากฐานของเศรษฐกิจพอเพียงที่กำลังกล่าวอยู่นี้เป็นเรื่องยากกว่า ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะเสนอว่าเราจะมีแนวทางเชิงปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้พุทธธรรมสามารถเข้าไปหลอมรวมกับเศรษฐกิจพอเพียง

^{๖๖} สำนักพระราชวัง, ประมวลพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชวังดุสิต, อ้างแล้ว, หน้า ๒๔.

๒.๑) สัมมาอาชีวะ : จุดเริ่มต้นของแนวคิดทางเศรษฐกิจของพระพุทธศาสนา

ก่อนที่เราจะเข้าไปพิจารณาในรายละเอียดว่าสัมมาอาชีวะมีเนื้อหาว่าอย่างไร ผู้วิจัยขอยกพระพุทธทวณะที่ตรัสถึงสัมมาอาชีวะมาให้พิจารณาก่อนดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย สัมมาอาชีวะ เป็น โฉน นี้เรียกว่าสัมมาอาชีวะ คือ อริยสาวกละมิจฉาอาชีวะเสียบ หาเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ มิจฉาอาชีวะ ได้แก่ การ โกงหรือการกลอกกลวง ประจบสอพลอ การทำเลศนัย ให้เล่ห์ขอ การบีบบังคับขู่เข็ญ การต่อลากด้วยลาก ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็มิจฉาอาชีวะเป็น โฉน คือ การ โกง การล่อลวง การตลบตะแลง การขอมมอบตนในทางที่ผิด การเอาลากต่อลากนี้เป็นมิจฉาอาชีวะฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สัมมาอาชีวะเป็น โฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวสัมมาอาชีวะเป็น ๒ อย่างคือ สัมมาอาชีวะที่ยังเป็นสาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลแก่ขันธอย่าง ๑ สัมมาอาชีวะของพระอริยะที่เป็นอนาสวะเป็น โลกุตระ เป็นองค์มรรคอย่าง ๑ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สัมมาอาชีวะ ที่ยังเป็นสาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลแก่ขันธเป็น โฉน คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ย่อมละมิจฉาอาชีวะ เลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ ดูกรภิกษุทั้งหลายนี้ สัมมาอาชีวะที่ยังเป็นสาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญให้ผลแก่ขันธ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สัมมาอาชีวะของพระอริยะที่เป็นอนาสวะ เป็น โลกุตระ เป็นองค์มรรค เป็น โฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความงค ความเว้นเจตนาจนงคเว้น จากมิจฉาอาชีวะของภิกษุผู้มีจิต ไกลเข้าศึก มีจิตหาอาสวะมิได้ พรั่งพร้อมด้วยอริยมรรค เจริญอริยมรรคอยู่ นี้แลสัมมาอาชีวะของพระอริยะ ที่เป็นอนาสวะเป็น โลกุตระ เป็นองค์มรรค ฯ ภิกษุเหล่านั้นย่อมพยายามเพื่อละมิจฉาอาชีวะ เพื่อบรรลุสัมมาอาชีวะ ความพยายามของเธอนั้น เป็นสัมมาวายามะ ฯ ภิกษุเหล่านั้นมีสติละมิจฉาอาชีวะได้มีสติบรรลุสัมมาอาชีวะอยู่ สติของเธอนั้น เป็นสัมมาสติ ฯ ด้วยอาการนี้ ธรรม ๓ ประการนี้ คือ สัมมาทิจฐิ สัมมาวายามะ สัมมาสติ ย่อมห้อมล้อม เป็นไปตามสัมมาอาชีวะของภิกษุ นั้น”^{๖๑}

จากภาพรวมในพระไตรปิฎก สัมมาอาชีวะคือการเลี้ยงชีพโดยชอบธรรมที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่เป็นการมอบตนในทางที่ผิด เราอาจกล่าวได้ในเบื้องต้นนี้ว่า หลักการสำคัญของสัมมาอาชีวะคือการประกอบอาชีพไม่อันเบียดเบียนหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และไม่ใช่ว่า

^{๖๑}ม.ม. ๑๔/๑๔๐/๑๕๒.

มอบตนในทางที่ผิดซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับหลักการ ในภาพรวมเรื่องทัศนะ เรื่อง ความผิดความถูกในพระพุทธศาสนาที่กล่าวว่า การกระทำที่ผิดในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือ การกระทำที่เบียดเบียนตนและผู้อื่น^{๖๔} สัมมาอาชีวะนั้นสามารถมองได้ในแง่ของปัจเจกชนและในแง่ของสังคม โดยรวมดังนี้คือ

๒.๒) สัมมาอาชีวะในส่วนของปัจเจกชน

คำสอนในพระพระพุทธศาสนานั้นถ้าเป็นเรื่องทางสายกลางนั้น ส่วนใหญ่หรือทั้งหมด ต้องเป็นการปฏิบัติโดยธรรมทั้งสิ้น ดังที่ปรากฏในพระสูตร คือ สมัยหนึ่งท่านพระสารีบุตร อยู่ ณ เวฬุวนารามหลังจากที่ได้บิณฑบาตแล้วได้มานั่งฟังเชิงกำแพงเพื่อจะฉัน ขณะนั้นมีนักบวชหญิง นามว่า นาง สุจิมุขี ได้เข้าไปหาท่านถามปัญหาว่า ท่านคว่าน้ำบริโภคน้ำ ใช้หรือไม่ แหงนหน้าหันหน้าไปตามทิศใหญ่...หันหน้าไปตามทิศเฉียง...พระสารีบุตรท่านก็ปฏิเสธหมด แล้วท่านก็ตอบว่า

ดูก่อนน้องหญิง สมณพราหมณ์บางพวกสำเร็จความเป็นอยู่ (ครองชีวิต) ด้วย มิฉฉาชีพ ด้วยดิรัจฉานวิชาคือวิชาดูที่ (ว่าตรงไหนดีเป็นมงคล) สมณพราหมณ์เหล่านี้ เรียกว่า คว่น้ำบริโภคน้ำ ดูก่อนน้องหญิง! สมณพราหมณ์บางพวกสำเร็จความเป็นอยู่ รอด (ครองชีวิต) ด้วยมิฉฉาชีพ ด้วยดิรัจฉานวิชาคือวิชาดูดาวฤกษ์สมณพราหมณ์ เหล่านี้เรียกว่า แหงนหน้าบริโภคน้ำ ดูก่อนน้องหญิง สมณพราหมณ์บางพวกสำเร็จความเป็นอยู่ (ครองชีวิต) ด้วยมิฉฉาชีพ เพราะประกอบเนื่อง ๆ ด้วยการไปชักสื่อ (ให้ชาย หญิงเป็นสามีภรรยา) สมณพราหมณ์เหล่านี้เรียกว่า หันหน้าไปตามทิศใหญ่บริโภคน้ำ ดูก่อนน้องหญิง! สมณพราหมณ์บางจำพวกสำเร็จความเป็นอยู่ (ครองชีวิต) ด้วย มิฉฉาชีพ ด้วยดิรัจฉานวิชาคือวิชาดู (ลักษณะ) ร่างกาย สมณพราหมณ์เหล่านี้เรียกว่า หันหน้าไปตามทิศเฉียงบริโภคน้ำ ดูก่อนน้องหญิง เรามีได้สำเร็จความเป็นอยู่ด้วยมิฉฉาชีพ ดังกล่าวนั้นเราแสวงหาอาหาร โดยธรรมครั้งแสวงหาได้แล้วก็บริโภคน้ำ^{๖๕}

จากข้อความนี้เราจะเห็นคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ว่า ท่านสอนให้พระสาวกของท่าน แสวงหาอาหารโดยธรรม บริโภคน้ำโดยธรรม ดังนั้นธรรมในที่นี้ควรแปลว่าความจริง ความถูกต้อง เหมาะสมการบริโภคน้ำโดยธรรม หรือมีธรรมกำกับจึงเป็นแนวทางที่ถูกต้อง พอดี ๆ ไม่เอียงไปข้าง มากเกินไปหรือน้อยเกินไป แต่พระองค์ทรงทราบว่าการที่จะให้ฤทธิสัจมาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

^{๖๔} ม.มู. ๑๓/๕๕/๑๐๕.

^{๖๕} ตี.ข. ๑๗/๓๔๑/๓๒๔.

เดียวกับพระสงฆ์สาวกของพระองค์เป็นเรื่องยากเพราะติดขัดด้วยสภาพของการเป็นคฤหัสถ์นั้น ๆ เองจึงทรงวางแนวทางในการทำมาหากินไว้ให้สำหรับคฤหัสถ์หรือที่เราเรียกว่า สัมมาอาชีพะ เพราะพระพุทธศาสนาถือว่าการมีทรัพย์นั้นเป็นเครื่องมือหรือองค์ประกอบที่จะส่งเสริมให้การปฏิบัติธรรมได้คล่องตัวยิ่งขึ้น โดยไม่สนใจว่าจะมีทรัพย์มากหรือน้อยเพียงใด แต่ความสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติต่อทรัพย์ว่าทำอย่างไรมากกว่า

หลักการของสัมมาอาชีพะก็คือการดำเนินชีวิตในแนวทางของการทำมาหากิน เพื่อความสุขในปัจจุบันเพราะ พระพุทธเจ้าทรงเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ว่าตราบใดที่ยังมีชีวิตแบบคนธรรมดาทั่วๆ ไปตราบนั้นมนุษย์ยังต้องการ “ความสุข” และการมีทรัพย์หรือมีเงินนั้นเป็นหนึ่งใน “ความสุข” ของคนทั่วๆ ไปหรือ ความสุขของคฤหัสถ์ ผู้บริโภคคามจะพึงได้รับตามกาลอันสมควรคือ

๑. สุขจากการมีทรัพย์
๒. สุขจากการใช้จ่ายทรัพย์
๓. สุขจากการไม่เป็นหนี้
๔. สุขจากการงานที่ไม่มีโทษ^{๑๐}

และธรรมที่ปรารถนารักใคร่ชอบใจอันหาได้ยาก ที่ทรงตรัสแก่ อนาถปิณฑิกคฤหบดี คือ

๑. ขอให้มั่งมีทรัพย์
๒. ขอให้มียศ
๓. ขอให้อายุยืน
๔. ขอให้ตายแล้วไปสู่คติโลกสวรรค์^{๑๑}

ดังนั้นเมื่อมีทรัพย์แล้ว พระองค์จึงให้คำสอนเกี่ยวกับการจัดการกับทรัพย์โดยเหมาะสม โดยชอบธรรมดังนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๓ จำพวกนี้มีปรากฏอยู่ในโลก ๓ จำพวกเป็นโฉน คือ คนตาบอด ๑ คนตาเดียว ๑ คนสองตา ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลตาบอดเป็นโฉน บุคคลบางคนในโลกนี้ ไม่มีนัยน์ตาอันเป็นเหตุได้ทรัพย์ที่ยังไม่ได้ หรือทำโภคทรัพย์ที่ได้แล้วให้ทวีมากขึ้น ไม่มีนัยน์ตาเครื่องรู้ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล รู้ธรรมที่มีโทษ และไม่มีโทษ รู้ธรรมที่เลวและประณีตรู้ธรรมที่มีส่วนเปรียบด้วยธรรมฝ่ายดำและฝ่ายขาว ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าคนตาบอด ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลตาเดียวเป็นโฉน บุคคลบางคนในโลกนี้ มีนัยน์ตาอันเป็นเหตุได้โภคทรัพย์ที่ยังไม่ได้หรือทำโภคทรัพย์ที่ได้แล้วให้ทวีมากขึ้น แต่ไม่มีนัยน์ตาอันเป็นเครื่องรู้ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศลรู้

^{๑๐} อัง.จตุกก. ๒๑/๖๒/๕๐.

^{๑๑} อัง.จตุกก. ๒๑/๖๑/๘๖.

ธรรมที่มีโทษและไม่มีโทษ รัฐธรรมที่เลวและประณีต รัฐธรรมที่มีส่วนเปรียบด้วยธรรมฝ่ายดำและฝ่ายขาว ดูกรภิกษุทั้งหลายนี้เรียกว่าคนตาเดียว ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลสองตาเป็นโงน บุคคลบางคนในโลกนี้มีนัยน์ตาเป็นเหตุได้ โภกทรัพย์ที่ยังไม่ได้ทำ โภกทรัพย์ที่ได้แล้วให้ทวีมากขึ้น ทั้งมีนัยน์ตาเป็นเครื่องรู้ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล รัฐธรรมที่มีโทษและไม่มีโทษ รัฐธรรมที่เลว หรือประณีต รัฐธรรมที่มีส่วนเปรียบด้วยธรรมฝ่ายดำและฝ่ายขาว ดูกรภิกษุทั้งหลายนี้เรียกว่าคนสองตา ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๒ จำพวกนี้แล มีปรากฏอยู่ในโลกฯ โภกทรัพย์เห็นปานดังนั้น ย่อมไม่มีแก่คนตาบอดเลย และคนตาบอดย่อมไม่ทำบุญอีกด้วย โทษเพราะห้ ย่อมมีแก่คนตาบอดเสียจักขุในโลกทั้งสองต่อมา เราได้กล่าวถึงคนตาเดียวนี้ไว้อีกคนหนึ่ง คนตาเดียวนั้นเป็นผู้คลุกเคล้ากับธรรมและอธรรม แสวงหาโภคทรัพย์โดยการคด โกง และการพูดเท็จอันเป็นส่วนแห่งความเป็นขโมย ทั้งสองอย่าง ก็มาณพผู้บริ โภคกาม ย่อมเป็นคนฉลาดที่จะรวบรวม โภกทรัพย์เขาผู้เป็นคนตาเดียว จากโลกนี้แล้ว ไปนรยก่อมเคือคร้ออน อนึ่งคนสองตา เรากล่าวว่าเป็นบุคคลที่ประเสริฐสุดคนสองตานั้น ย่อมให้ทรัพย์ที่ตนได้มาด้วยความหมั่นเป็นทานแต่ โภคะที่ตนหาได้โดยชอบธรรม เพราะเป็นผู้มีความดำริประเสริฐสุดมีใจไม่สงสัยยอมเข้าถึงฐานะอันเจริญ ซึ่งบุคคลไปถึงแล้วไม่เสรำ โสภกบุคคลควรเว้นคนตาบอด กับคนตาเดียวเสียให้ห่างไกลแต่ควรคบคนสองตา ซึ่งเป็นบุคคลผู้ประเสริฐสุด^{๑๒}

ข้อความจากพระไตรปิฎกข้างต้นทำให้เราทราบว่ พระพุทธศาสนาถือว่ผู้ที่จัดการกับทรัพย์โดยรู้จักหามาโดยธรรม มีการแบ่งปันทรัพย์ว่สิ่งที่ถูกที่ควร ที่เหมาะสมที่จะจัดการกับทรัพย์ถือว่เป็นบุคคลที่ประเสริฐ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามทางสายกลางนั่นเอง นอกจากนี้การหาทรัพย์ตามแนวของทางสายกลางนั้นต้องเป็นการหาทรัพย์ที่ไม่มากไปหรือน้อยไปใช้เสมอหรือไปหรือไม่ถ้าพิจารณาตามแนวคำสอนแล้วจะเห็นว่ามิพระพุทพพจน์ที่แสดงถึงการหาทรัพย์โดยมิได้บอกเลยว่จะต้องมากหรือน้อยเพียงใดดังนี้

อุฏฐานสัมปทา เป็นโงน ? คือกุลบุตรหาเลี้ยงชีพด้วยความขยันในกรงานไม่ว่จะเป็น กสิกรรมก็ดี พาณิชยกรรมก็ดี โครัคขกรรมก็ดี ราชการทหารก็ดี ราชการพลเรือนก็ดี ศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี เธอเป็นผู้ขยันขันขันานาญไม่เกียจคร้านในงาน

^{๑๒} อจ.เอก. ๒๐/๒๕/๑๗๕.

นั้นประกอบด้วยปัญหาเครื่องสอบสวนตรวจตรา รู้จักวิธีปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ สามารถ
 ทำสามารถจัดการ นี้เรียกว่า อุดมฐานสัมปทา^{๑๓}

อธิบายได้ว่า ในข้อนี้คือ การจะมีทรัพย์มากน้อยเพียงใดก็ตามก่อนอื่นคือต้องทำงานต้องหา
 งานทำให้ได้ก่อน เมื่อได้งานทำแล้วไม่ว่าจะเป็นงานอะไรก็ต้องทำด้วยความขยัน และทำงานโดยใช้
 สติปัญญา ให้งานนั้นเสร็จลุล่วงไปเป็นที่เรียบร้อย จึงเรียกได้ว่าทำตามอุดมฐานสัมปทา

อารักขาสัมปทาเป็นไฉน? กุลบุตรมีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความ
 ขยันหมั่นเพียรสั่งสมไว้ด้วยกำลังแขน อย่างอาบเหงื่อต่างน้ำ เป็นของชอบธรรมได้มา
 โดยธรรมเธอจัดการรักษาคุ้มครอง โภคทรัพย์เหล่านั้น โดยพิจารณาว่า ทำอย่างไร
 พระราชาทั้งหลายจะไม่พึงริบ โภคะเหล่านี้ของเราเสีย พวกโจรไม่พึงลักไปเสีย น้ำไม่
 พึ่งพัดพาไปเสีย ทายาทร้ายจะไม่พึงเอาไปเสีย นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา^{๑๔}

อธิบายได้ว่าให้รู้จักเก็บรักษาทรัพย์ให้ดี เช่นเก็บในบ้าน ฝากธนาคาร หรือการหาประ
 โยชน์ให้ส่งออกขายขึ้นจากทรัพย์ที่มีนี้ เช่น ลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล การศึกษาของบุตรกับบริษัทประ
 กันภัย เป็นต้น คือไม่ว่าจะจัดการอย่างไรก็ตาม ต้องกระทำโดยธรรมเท่านั้น

กัลยาณมิตตาเป็นไฉน คือกุลบุตรเข้าอยู่อาศัยในคามหรือนิคมใดก็ตามเธอ
 เข้าสนิทสนมสนทนาปราศัย ถกถ้อยปรึกษา กับท่านที่เป็นคหบดีบ้าง บุตรคหบดีบ้าง
 พวกคนหนุ่มที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง ผู้ประกอบด้วยศรัทธา ประกอบด้วยศีล
 ประกอบด้วยจาคะ ประกอบด้วยปัญญา เธอศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วย
 ศรัทธาของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยศรัทธา ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยศีลของ
 ท่านผู้เพียบพร้อมด้วยศีล ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยจาคะของท่านผู้เพียบพร้อมด้วย
 จาคะ เธอศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยปัญญาของท่านผู้เพียบพร้อมด้วย
 ปัญญา นี้เรียกว่ากัลยาณมิตตา^{๑๕}

อธิบายได้ว่า มีความฉลาดในการคบคนดี มีความคิดที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เรา ในแง่
 เศรษฐกิจ การคบเพื่อนที่ดีจะเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะสนับสนุนให้มีชีวิตทางเศรษฐกิจที่ดีงาม

^{๑๓} อก.อจก. ๒๓/๕๔/ ๓๒๑.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน.

สมชีวิตา เป็นไหน? กุลบุตรเลี้ยงชีวิตพอเหมาะไม่ให้ฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่ให้
ฝืดเคืองเกินไป โดยรู้เข้าใจทางเพิ่มพูน และทางลดถอยแห่งโภคทรัพย์ว่าทำอย่างนี้
รายได้ของเราจึงจะเหนือรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เหนือรายได้^{๙๖}

อธิบายได้ว่า เป็นการพยายามควบคุมการใช้จ่ายไม่ให้เกินรายได้ที่มี โดยต้องไม่อยู่ทั้งอย่าง
ตระหนี่ถี่เหนียวหรือฟุ่มเฟือยโดยนัยนี้สามารถอธิบายได้ในรูปของความต้องการแท้ (true demand)
คือสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตเช่นปัจจัย ๔ และความต้องการเทียม (false demand) ^{๙๗}คือสิ่งที่ไม่จำเป็น
แต่อยากได้เพราะอำนาจตัณหา การใช้ทรัพย์เกินตัวมักมาจากความต้องการเทียม

ท่านพระธรรมปิฎก ได้อธิบายในเรื่องนี้ว่า

ผู้มีปัญญาย่อมรู้เท่าทันเห็นโทษของวัตถุโดยธรรมชาติของมันเองสิ่งเหล่านี้
ขาดความสมบูรณ์ในตัวที่จะสนองความต้องการของเราได้อย่างเต็มอิม บริบูรณ์
แท้จริงเพราะมันมีสถานะเป็นของไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน แปรปรวนไปได้ ไม่มีใครสามารถ
เป็นเจ้าของครอบครองได้จริง ไม่อยู่ในอำนาจของเราจริง ต้องสูญสลายพลัดพรากไป
ในที่สุด การมีทรัพย์สั่งสมไว้ไม่ใช่ประโยชน์เป็นสิ่งหาสาระอันใดมิได้ยิ่งคิดเป็นทาส
ของมันก็ยิ่งเป็นความชั่วร้ายซ้ำหนัก เมื่อรู้เข้าใจอย่างนี้แล้ว ก็กินใช้โดยเอาประโยชน์
หรือคุณค่าที่แท้ของมันต่อชีวิต ใช้จ่ายทรัพย์ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตและแก่เพื่อน
มนุษย์...ลดหัตถ์ที่ยันทำงานหาเลี้ยงชีวิต และได้ทรัพย์มาโดยสุจริตกินใช้อย่างเผื่อแผ่
รับผิดชอบชีวิตผู้อื่นและใช้ทรัพย์ทำประโยชน์เป็นบุคคลที่ได้รับความยกย่องอย่างสูงใน
พระพุทธศาสนา^{๙๘}

จากคำอธิบายดังกล่าวเราจะเห็นท่าทีของพระพุทธศาสนา ต่อการ “ได้มา” และ “ใช้ไป”
ของทรัพย์ ว่า ต้องใช้ด้วยปัญญา คือต้องเข้าใจตามความเป็นจริง อย่าบิดเบือนและอย่าหลอกตนเอง
และต้องเข้าใจถึงคุณค่าที่แท้จริงของทรัพย์คือมีการจัดการที่ถูกที่ควรต่อทรัพย์ คำสอนในเรื่องที่
เกี่ยวกับทรัพย์นั้นก็เช่นเดียวกับคำสอนในเรื่องอื่น ๆ ของพระพุทธศาสนา คือทุกอย่างต้องแก้ที่เหตุ

^{๙๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๙๗} พระธรรมปิฎก, พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๔๓), หน้า ๘๕๒.

^{๙๘} เรื่องเดียวกัน.

หรือเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดผล ดังนั้นคนเราจะมั่งมีหรือยากจนไม่ใช่เกิดขึ้นลอย ๆ แต่ต้องมีเหตุให้เกิด ดังนั้น การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาคือ

ก. ที่มาของทรัพย์ต้องได้มาโดยสุจริต ต้องยกเว้นการค้าที่คนดี (อุบาสก)ไม่ควรทำ ๕ ประการคือ ๑. ค้าขายอาวุธ ๒. ค้ามนุษย์ ๓. ค้าขายสัตว์เป็นสำหรับฆ่าเป็นอาหาร ๔. ค้าขายของมีนเมา ๕. ค้าขายยาพิษ^{๗๕} ซึ่งถือเป็นการเบียดเบียนและสร้างความเสียหายให้แก่สังคมโดยรวม เงินที่ได้มาไม่ถือเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต เช่น เงินจากการขายยาเสพติด ค้ามนุษย์

ข. ทรัพย์ที่หามาได้นั้นต้องหามาด้วยความขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วยกรรม ๔ ประการคือ

๑. เลี้ยงตนเอง ใช้เลี้ยงพ่อแม่ ครอบครัวยุติพี่น้อง

๒. เลี้ยงเพื่อนฝูงตามสมควร

๓. เพื่อป้องกันอันตรายจากเหตุต่าง ๆ

๔. ใช้ทำพิธี ทำบุญในพระศาสนา^{๗๖} นี่คือการใช้ในทางที่เป็น ประโยชน์ที่ถูกที่ควร เพื่อเกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคม

เพราะเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงสอนให้ละเว้นอบายมุขแบ่งเป็น ๖ อย่างคือ ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตรและเกียจคร้านทำงาน เพราะอบายมุขเหล่านี้เป็นการทำลายทรัพย์ให้สูญไปโดยเปล่าประโยชน์^{๗๗}

ค. ทำที่ต่อทรัพย์ ต้องใช้ปัญญา พิจารณาให้รู้เท่าทัน เข้าใจคุณค่าหรือประโยชน์ที่แท้จริงของทรัพย์^{๗๘} ว่าเป็นตัวกล่าวในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่างๆ ของมนุษย์ มนุษย์ต้องไม่ตกเป็นทาสของทรัพย์ โดยการรู้เท่าทันถึง ความต้องการแท้ (true demand) เช่น ความต้องการในปัจจุบัน ๔ เป็นต้นและความต้องการเทียม (false demand) ของตนเอง ปัญหาคือ คนส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงความต้องการที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความต้องการแท้หรือเทียม การถูกปลุกเร้าให้เกิดความ “อยากได้ อยากมีและอยากเป็น” จากสื่อต่าง ๆ ก็คือ ล้วนเป็นเหตุทำให้เราเกิดการใช้เงินที่ไม่จำเป็นดังนั้นเราต้องมีปัญญาเป็นเครื่องกำกับ เพื่อไม่ให้ตกเป็นทาสความต้องการเทียมของเราเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นมุมมองในด้านการจัดการกับทรัพย์โดยมีตัวของเราเป็นเกณฑ์ แต่เนื่องจากมนุษย์นั้นมิได้อยู่ในสังคมเพียงผู้เดียว มีคนที่อยู่ร่วมชะตากรรมกับเรามากมายไม่ว่าจะ

^{๗๕} อจ.ปญจก. ๒๒/๑๗๗/๒๓๗.

^{๗๖} อจ.จตุกก. ๒๑/๖๑/ ๘๕.

^{๗๗} พระธรรมปิฎก, พุทธธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๗๘๑.

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๘๒.

เป็น คนในครอบครัว ครูบาอาจารย์ เพื่อนที่โรงเรียน เพื่อนที่ทำงาน เพื่อนร่วมรุ่นต่าง ๆ ลูกค้า เจ้านาย ลูกน้อง ผู้คนในละแวกบ้าน เพื่อนบ้าน เพื่อนลูก เพื่อนพี่ เพื่อนน้อง เพื่อนของสามี ภรรยา หลวงตา วัดข้างบ้าน ผู้คนในชุมชนที่เราอยู่ สมาคมที่เราเป็นสมาชิก ฯลฯ คนเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบบีความหมายต่อชีวิตของเราทั้งสิ้น ดังนั้น เราควรจะมองออกไปจากตนเองบ้าง พุทธศาสนามีหลักเกณฑ์ให้เรา มีหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติต่อคนเหล่านี้ และพวกเราทุกคนจะได้ดำเนินชีวิตไปพร้อมกันด้วยความสุขใจ หลักเกณฑ์ที่ว่านี้คือเรื่องทศ ๖

ดูกรคฤหบดีบุตร มารดาบิดา ผู้เป็นทิศเบื้องหน้า อัญบุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยตั้งใจไว้ว่าท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ ๑ จักรับทำกิจของท่าน ๑ จักดำรงวงศ์สกุล ๑ จักปฏิบัติตนให้เป็นผู้สมควรรับทรัพย์มรดก ๑ ก็หรือเมื่อท่านละไปแล้ว ทำกาลกิริยาแล้ว จักตามเพิ่มให้ซึ่งทักษิณา ๑๑ ดูกรคฤหบดีบุตร มารดาบิดา ผู้เป็นทิศเบื้องหน้า อัญบุตรทำนุบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕ คือ ห้ามจากความชั่ว ๑ ให้ตั้งอยู่ในความดี ๑ ให้ศึกษาศิลปวิทยา ๑ หากภรรยาที่สมควรให้ ๑ มอบทรัพย์ให้ในสมัย ๑ ดูกรคฤหบดีบุตร มารดาบิดา ผู้เป็นทิศเบื้องหน้า อัญบุตรบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕ เหล่านี้ ทิศเบื้องหน้านั้นชื่อว่า อัญบุตรปกปิดให้เกษมสำราญ ให้ไม่มีภัยด้วยประการฉะนี้

ดูกรคฤหบดีบุตร อาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวา อัญศิษย์พึงบำรุงด้วยสถาน ๕ ประการคือ ด้วยลูกขี้นยีนรับ ๑ ด้วยเข้าไปยืนคอยรับใช้ ๑ ด้วยการเชื่อฟัง ๑ ด้วยการปรนนิบัติ ๑ อนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน ๕ เหล่านี้ ทิศเบื้องขวานั้นชื่อว่า อัญศิษย์ปกปิดให้เกษมสำราญ ให้ไม่มีภัยด้วยประการฉะนี้ ๑ ดูกรคฤหบดีบุตร อาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวา อัญศิษย์บำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน ๕ คือ แนะนำดี ๑ ให้เรียนดี ๑ บอกลิขัยด้วยดีในศิลปวิทยาทั้งหมด ๑ ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูง ๑ ทำความปกป้องกันในทิศทั้งหลาย ๑ ๑ ดูกรคฤหบดีบุตร อาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวา อัญศิษย์บำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์สถาน ๕ เหล่านี้ ทิศเบื้องขวานั้นชื่อว่า อัญศิษย์ปกปิดให้เกษมสำราญ ให้ไม่มีภัยด้วยประการฉะนี้ ๑

ดูกรคฤหบดีบุตร ภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลังอันสามีพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยยกย่องว่าเป็นภรรยา ๑ ด้วยไม่ดูหมิ่น ๑ ด้วยไม่ประพาดนอกใจ ๑ ด้วยมอบความเป็นใหญ่ให้ ๑ ด้วยให้เครื่องแต่งตัว ๑ ดูกรคฤหบดีบุตร ภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลังอันสามีบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยสถาน ๕ คือ จัดการงานดี ๑ สงเคราะห์คนข้างเคียงของผัวดี ๑ ไม่ประพาดนอกใจผัว ๑ รักษาทรัพย์ที่ผัวหามาได้ ๑ ขยัน ไม่เกียจคร้าน ในกิจการทั้งปวง ๑ ๑ ดูกรคฤหบดีบุตร ภรรยาผู้เป็นทิศ

เบื้องหลังอันสามีบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้วย่อมอนุเคราะห์สามีบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้ ทิศเบื้องหลังนั้นชื่อว่าอันสามีบ่ารุงปิดให้เกษมสำราญ

คุณครคฤหบดีบุตร มิตรผู้เป็นทิศเบื้องซ้ายอันกุลบุตรพึ่งบ่ารุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยการให้ด้วยเจรจาถ้อยคำเป็นที่รัก ๑ ด้วยประพฤติประโยชน์ ๑ ด้วยความเป็นผู้มีตนเสมอ ๑ ด้วยไม่แก้งกล่าวให้คลาดจากความจริง ๑ ๑คุณครคฤหบดีบุตร มิตรผู้เป็นทิศเบื้องซ้ายอันกุลบุตรบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๕ คือ รักษามิตรผู้ประมาทแล้ว ๑ รักษาทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว ๑ เมื่อมิตรมีภัยเอาเป็นที่พึ่งพำนักได้ ๑ ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ ๑ นับถือตลอดถึงวงศ์ของมิตร ๑ ๑คุณครคฤหบดีบุตร มิตรผู้เป็นทิศเบื้องซ้ายอันกุลบุตรบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๕ เหล่านี้ ทิศเบื้องซ้ายนั้นชื่อว่าอันกุลบุตรปกปิดให้เกษมสำราญให้ไม่มีภัยด้วยประการฉะนี้

คุณครคฤหบดีบุตร ทาสกรรมกรผู้เป็นทิศเบื้องดำอันนายพึ่งบ่ารุงด้วยสถาน ๕ คือด้วยจัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง ๑ ด้วยให้อาหารและรางวัล ๑ ด้วยรักษาในคราวเจ็บไข้ ๑ ด้วยแจกของมีรสแปลกประหลาดให้กิน ๑ ด้วยปล่อยในสมัย ๑ ๑คุณครคฤหบดีบุตรทาสกรรมกรผู้เป็นทิศเบื้องดำอันนายบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน ๕ คือ ลูกขึ้นทำการงานก่อนนาย ๑ เลิกการงานทีหลังนาย ๑ ถือเอาแต่ของทีนายให้ ๑ ทำการงานให้ดีขึ้น ๑ นำคุณของนายไปสรรเสริญ ๑ ๑คุณครคฤหบดีบุตร ทาสกรรมกรผู้เป็นทิศเบื้องดำอันนายบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน ๕ เหล่านี้ ทิศเบื้องดำนั้นชื่อว่าอันนายปกปิดให้เกษมสำราญให้ไม่มีภัยด้วยประการฉะนี้

คุณครคฤหบดีบุตร สมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องบน อันกุลบุตรพึ่งบ่ารุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ๑ ด้วยวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา ๑ ด้วยมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ๑ ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู ๑ ด้วยให้อามิสทานเนื่อง ๆ ๑ ๑คุณครคฤหบดีบุตร สมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องบน อันกุลบุตรบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๖ คือ ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว ๑ ให้ตั้งอยู่ในความดี ๑ อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม ๑ ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ๑ ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง ๑ บอกทางสวรรค์ให้ ๑ ๑คุณครคฤหบดีบุตร สมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องบนอันกุลบุตรบ่ารุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วย

สถาน ๖ เหล่านี้ทิศเบื้องบนนั้นชื่อว่าอันกุลบุตรปกปิดให้เกษมสำราญ ให้ไม่มีภัย ด้วย
ประการฉะนี้^{๕๐}

จากข้อความในพระไตรปิฎก มุมมองของเศรษฐกิจที่ปรากฏในหลักการทิศ ๖ เช่นในกรณี
แรกคือ การปฏิบัติตัวของเราต่อบิดามารดา จะเห็นว่า พระพุทธศาสนานั้น ยกย่องบุคคลที่มีความ
กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ดังข้อความจากพระไตรปิฎกที่ว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลายเราจักแสดงภูมิอสังขารและสังขารแก่เธอทั้งหลาย เธอ
ทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว ภิกษุทั้งหลายนั้นทูลรับพระดำรัสพระผู้มีพระ
ภาคแล้วพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลายก็ภูมิอสังขารเป็น
อสังขารย่อมเป็นคนอกตัญญู อกตเวที ก็ความเป็นคนอกตัญญูอกตเวทีนี้ อสังขาร
ทั้งหลายสรรเสริญดูกรภิกษุทั้งหลาย ความเป็นคนอกตัญญูอกตเวทีนี้เป็นภูมิอสังขาร
ทั้งสิ้น ดูกรภิกษุทั้งหลาย ส่วนสังขารเป็นคนกตัญญูกตเวที ก็ความเป็นคนกตัญญู
กตเวทีนี้ สังขารทั้งหลายสรรเสริญ ดูกรภิกษุทั้งหลายความเป็นคนกตัญญูกตเวที
ทั้งหมดนี้เป็นภูมิสังขาร ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลายเรากล่าวการกระทำตอบแทนไม่ได้ง่ายแก่ท่านทั้ง ๒ ท่าน
ทั้ง ๒ คือใคร คือมารดา ๑ บิดา ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลายบุตรพึงประดับประคองมารดา
ด้วยบ่าข้างหนึ่ง พึงประดับประคองบิดาด้วยบ่าข้างหนึ่งเขามีอายุ มีชีวิตอยู่ตลอดร้อยปี
และเขาพึงปฏิบัติท่านทั้ง ๒ นั้นด้วยการอบกลิ่น การนวด การให้อาบน้ำ และการตัด
และท่านทั้ง ๒ นั้น พึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะบนบ่าทั้งสองของเขานั้นแหละ ดูกรภิกษุ
ทั้งหลายการกระทำอย่างนั้นยังไม่ชื่อว่าอันบุตรทำแล้วหรือทำตอบแทนแล้วแก่มารดา
บิดาเลยดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่งบุตรพึงสถาปนามารดาบิดาในราชสมบัติ อันเป็นอิสร
ราชิปัตย์ในแผ่นดินใหญ่อันมีรัตนะ ๘ ประการมากหลายนี้ การกระทำกิจอย่างนั้น ยัง
ไม่ชื่อว่าอันบุตรทำแล้วหรือตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดาเลยชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะ
มารดาบิดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยงแสดงโลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย ส่วนบุตรคนใดยัง
มารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธา ให้สมาทานตั้งมั่นในศรัทธาสัมปทา ยังมารดาบิดาผู้ทูลให้
สมาทานตั้งมั่นในศีลสัมปทา ยังมารดาบิดาผู้มีความตระหนี่ ให้สมาทานตั้งมั่นใน
จาคะสัมปทา ยังมารดาบิดาทรมปัญญา ให้สมาทานตั้งมั่นในปัญญาสมาทานดูกร

^{๕๐}ที่.ปา. ๑๑/๒๖๖/๒๐๔.

ภิกษุทั้งหลายด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้แล การกระทำอย่างนั้นย่อมชื่อว่าอันบุตรนั้นทำ
แล้วและทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดา^{๔๔}

คังนั้นสัมมาอาชีวะของบุตร นอกจากการเลี้ยงดูบิดามารดา ทำคนเป็นลูกที่ดีเชื่อฟังอยู่ใน
โอวาทและทำกิจต่าง ๆ ให้ท่านแล้ว สิ่งที่พระพุทธศาสนาให้การสรรเสริญและถือว่าเป็นการตอบ
แทนที่ดีคือ การบอกให้บิดามารดาได้รู้ในธรรม เกิด สัมมาทิฐิ จึงจะถือว่าเป็นการทดแทนพระคุณที่
ดีที่สุดโดยไม่เกี่ยวข้องกับความรักมาก น้อยของทรัพย์สินเงินทองของบุตรที่ให้บิดามารดาแต่อย่าง
ใด เช่นเดียวกับกรอนุเคราะห์บุตรนั้น สามารถทำได้โดยการอบรมให้บุตรอยู่ในธรรมเป็นส่วน
ใหญ่เรื่องของทรัพย์จะเป็นเรื่องที่รองลงมา

ในความนิยมของสังคมปัจจุบัน ดูเหมือนว่า จะสวนทางกับคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ
คนส่วนใหญ่มักจะพยายามหาทรัพย์ให้มาก ๆ เพราะคิดว่าการมีทรัพย์มากจะเป็นปัจจัยเพียงตัวเดียว
ที่ให้บุตรของตนมีความสุข อาจเป็นไปได้ในระดับที่พอเหมาะพอควร แต่จริง ๆ หากเป็นเช่นนั้นไม่ ยังมี
ปัจจัยอีกหลายประการที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุขได้โดยไม่ต้องใช้เงิน เช่นความ
อ่อนโยน ความอบอุ่นในครอบครัว การเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูก ความรู้สึกภูมิใจในตนเอง นับถือ
ตนเองความมีน้ำใจ ในทิศทางตรงข้ามกับเรื่องที่กำลังกล่าวมาแล้ว จะถือได้หรือไม่ว่าเป็นสาเหตุหนึ่ง
ของปัญหาสังคม เพราะพ่อ แม่ ลูกไม่ทำหน้าที่ของตน เมื่อเกิดปัญหาสังคม เป็นไปได้หรือไม่ที่
ปัญหาเศรษฐกิจมักจะเดินตามมาด้วย หรือในทางกลับกัน เป็นต้น

ข้อต่อมาในเรื่องทิศ ๖ คือ การมีหน้าที่ที่ควรปฏิบัติต่อกันระหว่างศิษย์กับอาจารย์ ใน
แนวทางพระพุทธศาสนา คือ ครูมีความเมตตาต่อศิษย์และศิษย์มีความกตัญญูตอบแทน ซึ่งถือเป็น
สัมมาอาชีวะของทั้งสองฝ่าย และดูเหมือนว่า ไม่มีเรื่องของ “ระดับการศึกษา” และ “ค่าใช้จ่ายใน
การศึกษา” เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย จะมีก็น้ำใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่บิดามารดาของศิษย์มีให้ต่อครูบา
อาจารย์ของลูกเท่านั้น และไม่สนใจว่าระดับการศึกษาจะเป็นขั้นใด สนใจที่จะดับความ “สะอาด”
ของใจเท่านั้น ไม่เหมือนในสังคมปัจจุบันที่การศึกษา กลายเป็น “การลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่
คุ้มค่า” การศึกษาในสมัยปัจจุบันกลายเป็นการเรียน “ให้จบ ๆ ไป” เพื่อจะได้หางานทำที่
ผลตอบแทนสูงโดยไม่คำนึงถึง “การพัฒนาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่ดี มีคุณภาพ เพื่อจะได้พัฒนาจิตใจ
ให้เป็นมนุษย์ที่มีความเป็นอิสระทางใจ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”^{๔๕} มีแต่คิดว่า การเป็นคนดีที่สังคม

^{๔๔} อัง.ทฎก. ๒๐/๓๓/๘๒.

^{๔๕} วิทย์ วิศทเวทย์, “ปรัชญาการศึกษาแนวพุทธแนวทางและปัญหา”, วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา,
ปีที่ ๑ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๓๗) : ๘.

ยอมรับคือการเรียนให้สูงเข้าไว้ ดังนั้นการศึกษาในปัจจุบันนี้ ทำให้นักธุรกิจบางคนมองการศึกษา บิดเบี้ยวไปจากวัตถุประสงค์เดิม สังคมต้องมี “เครื่องจักรทำงาน” ตามองค์กรต่าง ๆ โดยขาดมิติทาง จริยธรรมหล่อหลอม ทำให้สังคมต้องรับ “ขยะ” เหล่านี้ไปโดยปริยาย ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่อิงแนวพุทธธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในทางปฏิบัติ เพื่อผลิตมนุษย์ที่ดีให้ออกมา ทำงานที่ดี ๆ ให้กับตนเองและสังคม และผลดี ๆ ก็จะย้อนกลับมาสู่ชุมชนและสังคมในที่สุด

๓) พุทธธรรมจะทำหน้าที่เป็นฐานสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนแก่เศรษฐกิจ พอเพียงได้โดยผ่านทางวัดและพระสงฆ์

ถ้าศาสนาหมายถึงระบบความคิดความเชื่อและการปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการส่วน ลึกของมนุษย์ โดยเฉพาะความมั่นคงในจิตใจ คนเป็นอันมากที่กำลังสับสนวุ่นวายในบริบทสมัยใหม่ในฐานะที่ เป็นศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะจุดหมายสำคัญในการแสวงหาสิ่งเสพนานาชนิดมาบริโภคกัน สำหรับ เขาเหล่านั้น ถึงที่สุดแล้ว มิใช่อยู่ที่ความสะดวกสบายทางกาย หากอยู่ที่ความมั่นคงทางจิตใจ วัดและ พระสงฆ์จึงมีหน้าที่นำเอาหลักพุทธธรรมซึ่งจะทำหน้าที่เป็นฐานสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงและ ยั่งยืนแก่เศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

ก. การสร้างชุมชนพุทธที่เข้มแข็ง

มีชุมชนพุทธบางชุมชนในสังคมไทยที่พยายามสร้างระบบการพึ่งพาตนเองในทาง เศรษฐกิจที่ตัดขาดหรือแยกออกมาจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของชาติและของโลก ชุมชน เหล่านี้อาจประสบความสำเร็จในบางระดับ และบางชุมชนอาจมีปัญหาในแง่ของความเชื่อในทาง พระพุทธศาสนาว่าเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าตรงตามหลักการอันเป็นมาตรฐานมากน้อย เพียงใด แต่เราจะไม่พิจารณาปัญหาเหล่านี้ เราจะพิจารณาชุมชนเหล่านี้ในแง่ของการเป็นชุมชนที่ พยายามอาศัยรูปแบบความเป็นสังคมพุทธเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจของตนเองที่เป็นอิสระจาก ระบบทุนนิยม หรือไม่ก็เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากไร้ให้สามารถดำรงชีพในทางเศรษฐกิจอยู่ได้ สิ่งที่ชุมชนเหล่านี้กระทำอาจใช้เป็นบทเรียน (ซึ่งก็ไม่จำเป็นอีกเช่นกันว่าชุมชนเหล่านี้จะต้องถือ ว่าได้ทำงาน ของตนดีเลิศแล้ว) สำหรับศึกษาว่าเราจะสร้างชุมชนพุทธเพื่อรองรับการมีระบบ เศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างไร

ข. พุทธธรรมในเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางของพุทธธรรมที่แฝงอยู่ในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ ในระยะยาวนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถดำเนินไปได้ดังนี้

๑) ในด้านเศรษฐกิจ จากหลักการของความสัน โดษ และทางสายกลาง จะเป็น แนวทางทำให้ผู้คนรู้ถึงระดับความพอเพียงของตนเองว่า ความพอเพียงที่ประกอบอยู่ในความ สัน โดษนั้น ต้องเป็นความพอเพียงที่ประกอบด้วย คุณภาพ ไม่ใช่ทำให้ “น้อยเข้าไว้” จนไม่พอ จน

เบียดเบียนตนเองหรือเป็นความสันโดษจนไม่ยอมสูงส่งกับใคร ในกรณีนี้ถือเป็นวัชพืชสังคมมากกว่า นอกจากนี้ยังต้องประกอบด้วย ความรู้จักประมาณในการบริโภคให้พอดี^{๕๖} ดังนั้นความสันโดษและทางสายกลางไม่จำเป็นว่าแต่ละคนต้องเท่ากัน แต่ให้มีคุณภาพไม่เบียดเบียนตนเองพร้อมทั้งประกอบด้วยความเพียร อย่างยิ่งด้วย

๒) ในด้านสังคม ดูเหมือนว่าค่านิยม “แข่งกันรวย” ยังเป็นปลวกร้ายทำลายสังคมไทยอยู่เศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยชะลอหรือเหนี่ยวรั้ง ค่านิยมดังกล่าวนี้ได้โดยผ่านทางหลักคำสอนในเรื่องสมชีวิตา คือการเลี้ยงชีวิตพอเหมาะซึ่งคือ ความพอประมาณที่ประกอบด้วยความมีเหตุผลนั่นเอง ทำให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้องต่อสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาในทางที่ดี เช่น การนำเงินมาบริจาคช่วยเหลือผู้ที่ยากไร้ ขาดแคลนต่าง ๆ ถือเป็นการกระจายรายได้ทางหนึ่ง

๓) ในด้านจริยธรรม ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมสำคัญที่ต้องมีการกระตุ้นให้เห็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ความซื่อสัตย์ก่อให้เกิดความประหยัด และความปลอดภัย เป็นต้น^{๕๗} ในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสิ่งหนึ่ง เพราะจะทำให้ระบบสหกรณ์สามารถดำเนินการต่อไปได้ จากความซื่อสัตย์ของคนในชุมชนเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ตำบลคลองเปี้ย อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา^{๕๘} นอกจากนี้ ความซื่อสัตย์ยังส่งผลประโยชน์ให้แก่ประเทศในภาพรวม โดยที่ทุกคน ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต คงจะได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับรากฐานสำคัญของชีวิตและความสำคัญของการศึกษาทางด้านจิตใจและศีลธรรมจรรยา ดังนี้

จิตใจและความประพฤติที่สะอาดและมีระเบียบเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต ทั้งจิตใจทั้งความประพฤติ ดังนั้นใจจะเกิดมีขึ้นเองได้ หากแต่จำต้องฝึกหัดอบรมและสนับสนุนส่งเสริมกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอ นับแต่บุคคลเกิด ดังที่มนุษย์ไม่ว่าชาติใดภาษาใดได้เฝ้าพยายามกระทำสืบต่อกันมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรักษาตัวและมีความสุขความสำเร็จในการครองชีวิต ทั้งให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความผาสุกสงบ ดังนั้นถึงแม้เราจะอยู่ในท่ามกลางความเจริญรุดหน้าแห่งยุคปัจจุบันอย่างไร เราก็ทอดทิ้งการศึกษาทางด้านจิตใจ และศีลธรรมจรรยาไม่ได้ ตรงข้ามเราควรเอาใจ

^{๕๖} พระธรรมปิฎก, เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, อ่างแก้ว, หน้า ๓๗.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

^{๕๘} สมพร เทพสิทธิ ภาคีสมาชิก, “แนวคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจทางสายกลาง” บรรยายในที่ประชุมบัณฑิตและภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง, ราชบัณฑิตสถาน วันพุธที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗, หน้า ๗๖, (อัดสำเนา).

ใส่สิ่งสอนกันให้หนักแน่นยิ่งขึ้นเพื่อให้ความคิดความเข้าใจถูกต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งหลายที่วิวัฒนาการไปไม่หยุดยั้ง

จากพระราชดำรัสข้างต้นเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งของชีวิต ในทางที่จะทำให้มีชีวิตที่สุขสงบและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

๔) เศรษฐกิจพอเพียงในด้านของธุรกิจ ในขั้นต้นนั้นดูประหนึ่งว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านนี้ เพราะการค้ำกำไรและผลประโยชน์สูงสุดเป็นเป้าหมายสำคัญของธุรกิจแต่ถ้าเจ้าของธุรกิจใช้ความคิดสักนิดก็จะเห็นว่าธุรกิจที่ประกอบด้วยคุณธรรมไม่ว่าจะต่อลูกค้าหรือคู่ค้าด้วยกันเอง ย่อมมีแนวโน้มที่จะยืนอยู่ได้นานกว่าธุรกิจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียว เช่น สินค้าที่ผลิตตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยที่สามารถรักษาคุณภาพที่ดีไว้ได้ คิดกำไรจากลูกค้าในอัตราที่รับได้ คือไม่มากจนเกินไป ย่อมมีแนวโน้มที่จะได้รับการเชื่อมั่นและใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำ ๆ จากผู้บริโภค ในขณะที่เดียวกันก็มีความเชื่อถือจากคู่ค้าด้วยกันสูง ในเวลาที่ตกต่ำคู่ค้าจะสามารถช่วยเหลือธุรกิจเหล่านี้ให้กลับมาตั้งตัวใหม่ได้เพราะมีความไว้วางใจว่าจะไม่ถูกโกงในภายหลัง

นอกจากความซื่อสัตย์แล้ว ความพอประมาณก็เป็นคุณธรรมที่สำคัญของธุรกิจ คืออย่าตาโต หมายถึงธุรกิจที่ดำเนินการด้วยความค่อยเป็นค่อยไป เมื่อมีกำไรจึงค่อย ๆ ขยายกิจการ ธุรกิจชนิดนี้ย่อมมีแนวโน้มที่จะยืนยงอยู่ได้นานจากรากฐานที่มั่นคง ข้อเสียของธุรกิจประเภทนี้คือใช้เวลานานในการดำเนินการ แต่ในปัจจุบัน กิจการหลายประเภทให้การกู้เงินมาลงทุนเพื่อขยายกิจการใหญ่ขึ้นมากในเวลาอันรวดเร็ว เมื่อมีปัญหาภาวะต้นทุนที่สูงเกินไป เช่นกรณีของการผลิตสินค้าการเกษตรบรรจุกะป๋อง โดยที่ขยายโรงงานใหญ่ในเวลาอันสั้น จนผลิตผลในพื้นที่ไม่พอป้อนโรงงาน ต้องนำผลิตผลมาจากที่อื่นที่ไกล ๆ ทำให้ต้องเสียค่าขนส่งมาก เกิดเป็นต้นทุนการผลิตที่สูงจนได้กำไรไม่คุ้มค่า ทำให้ต้องปิดโรงงานไปในที่สุด เป็นต้น ดังนั้นธุรกิจจึงควรดำเนินการด้วยความพอประมาณ การกู้เงินเพื่อการลงทุนนั้น สามารถเป็นไปได้ในวงเงินสูงสุดไม่เกินมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ เช่นถ้าเรามีทรัพย์สินเช่นที่ดิน หรือบ้าน ฯ ในมูลค่าสามล้านบาท ธุรกิจของเราควรกู้เงินสูงสุดเพื่อการดำเนินการใด ๆ ในทางธุรกิจ ไม่เกินสามล้านบาท เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถเป็นฐานที่ดีแก่การดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ดิฉันตนเอง ต่ออาชีพการงาน ต่อครอบครัว ต่อสังคม และในภาครวมแล้วคือต่อประเทศชาติในที่สุด โดยมีพุทธธรรมเป็นตัวดอกย้ำให้ไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งใจในที่สุด

๒.๔ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ศึกษาเฉพาะกรณี : วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ตลอดทั้งเหตุปัจจัยที่เอื้ออำนวยและที่เป็นอุปสรรคต่อบทบาทในการบริหาร ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาได้ข้อมูลครอบคลุมครบถ้วนรอบคอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของพระราชธรรมนิเทศ ซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดของมูลนิธิวัดสวนแก้ว และ โครงการต่างๆ ของวัดสวนแก้ว ในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอข้อมูลเป็น ๖ หัวข้อด้วยกันคือ

๒.๔.๑ ภูมิหลังทางครอบครัว

๒.๔.๒ การศึกษา

๒.๔.๓ การบรรพชาอุปสมบท

๒.๔.๔ สร้างวัดสวนแก้ว

๒.๔.๕ มูลนิธิสวนแก้ว กิจกรรมและโครงการของมูลนิธิ

๒.๔.๖ การได้รับเกียรติคุณ

๒.๔.๑ ภูมิหลังครอบครัว

พระอาจารย์พยอม (พระราชธรรมนิเทศ) ผู้ชายไทย ฐานะยากจน คนหนึ่ง เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ พระอาจารย์พยอม (พระราชธรรมนิเทศ) เป็นบุตรของนายเปล่ง จันเพชร และนางสำเภา จันเพชร เป็นผู้ให้กำเนิด “เด็กชายพยอม จันเพชร” มีพี่น้องร่วมอุทร ๕ คน เป็นหญิง ๒ คนและชาย ๓ คน เรียงลำดับดังนี้

๑.นางผึ้ง จันเพชร (คนหัวปี)

๒.นางผูก จันเพชร

๓.นายสมจิตร จันเพชร

๔.นายพยอม จันเพชร

๕.นายพยุ่ง จันเพชร (คนสุดท้าย)

ปัจจุบันทั้ง ๕ คนนี้ ยกเว้นนายพยอม จันเพชร (ซึ่งต่อมากลายเป็นพระราชธรรมนิเทศ) นอกนั้นก็ครบครันกันไปหมดทุกคนแล้วและแต่ละคนก็มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงดีกันทั้งนั้น

และปรากฏว่าตระกูลนี้ไม่ใ้ผู้ใดคิดนุหรือสุรายามา หรือสิ่งเสพติดอื่นใด แม้แต่คนเดียว ข้อสำคัญคนตระกูลนี้เป็นคนเข้มแข็ง อดทน บึกบึน ต่อสู้ชีวิตด้วย ลำแข้งของตนเอง จนมีหลักฐานมั่นคง^{๔๕}

๒.๔.๒ การศึกษา

๑) การศึกษาชีวิตและการทำงาน

การเกิดในครอบครัวที่ยากจนทำให้พระราชธรรมนิเทศไม่มีโอกาสได้ศึกษาในสายสามัญเหมือนคนอื่น ๆ เมื่อจบการศึกษาเบื้องต้นจากโรงเรียนสังวรวิมลไพบูลย์แล้วพระราชธรรมนิเทศก็ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสังวรเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๐ พ.ศ.๒๕๑๓ ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดสังวร จากนั้นได้ศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาจนจบนักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอกการศึกษา ธรรมะอย่างลึกซึ้งทำให้พระราชธรรมนิเทศค้นพบ แหล่งภูมิปัญญาสร้างสรรค์อย่างหลากหลายที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับชีวิตและสังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการเป็นพระนักการศึกษาที่เฝ้าติดตามศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างใกล้ชิดทำให้พระราชธรรมนิเทศมองเห็นจุดอ่อน จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย ของสังคมอย่างเด่นชัดและการที่สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อถ่ายทอดความรู้ใช้เป็นฐานคิดในการดำรงชีวิตไปสู่สันติสุขของตนเองและสังคม

ในครอบครัวที่ยากจนทำให้พระราชธรรมนิเทศ มีความเข้าใจวิถีชีวิตของผู้ยากไร้อย่างผู้ที่เข้าถึงรสชาติของความอึดอัดขัดสนได้เป็นอย่างดีและเข้าใจดีกว่า สำหรับคนทั่วไปแล้ว ความอึดอัดเป็นจุดด้อยของชีวิตที่ทำลาย โอกาสดี ๆ ของชีวิตอีกเป็นจำนวนมากให้เป็นผู้ขาด โอกาสไปอย่างน่าเสียดาย การศึกษาธรรมะอย่างผู้ที่ศึกษาเพื่อการค้นพบพลังภูมิปัญญา เพื่อนำหลักธรรมมาปรับประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของมนุษย์ทำให้พระราชธรรมนิเทศ เรียนรู้ที่จะนำหลักธรรมที่เป็นเสมือนธรรมนูญของชีวิตมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมโดยปรับประยุกต์รูปแบบและวิธีการเสียใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เองทำให้พระราชธรรมนิเทศจัดทำโครงการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ คนและสังคมอย่างหลากหลาย

๒) องค์กรความรู้

องค์กรความรู้สังสมของพระราชธรรมนิเทศมาจากการศึกษาธรรมะ การศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการปฏิบัติงานที่ต้องแก้ไขปัญหาและการคิดค้นรูปแบบใหม่ ๆ ของการจัดทำโครงการในลักษณะของการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาจนเกิดเป็นผลึกความคิด ที่เป็นแก่นแกน

^{๔๕}ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร, ประวัติพระพยอม กัลยาโณ, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์สวนแก้ว, ๒๕๓๔), หน้า ๔.

สำคัญขององค์ความรู้ในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในลักษณะของการแก้ปัญหาและการพัฒนาเชิงรุกที่นำปัญหาในอนาคตมาแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงเสียในปัจจุบัน องค์ความรู้ที่โดดเด่นของพระราชธรรมนิเทศก็คือ การปรับประยุกต์ธรรมะมาใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม^{๕๐}

พ.ศ. ๒๕๑๐ บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสังวร (บวช ๗ วัน)

พ.ศ. ๒๕๑๓ อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดสังวร

พ.ศ. ๒๕๑๔ จบนักธรรมตรี ที่วัดอัมพวัน จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. ๒๕๑๕ จบนักธรรมโท ที่วัดบางอ้อยช้าง จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. ๒๕๑๖ จบนักธรรมเอก ที่วัดบางอ้อยช้าง จังหวัดนนทบุรี

๒.๔.๓ การบรรพชาอุปสมบท

ชีวิตของการบวชของพระอาจารย์พยอมนั้นมีอยู่ด้วยกัน ๒ ครั้งด้วยกัน ครั้งแรกเป็นการบรรพชาคือบวชเป็นสามเณรตอนอายุ ๑๐ ขวบ พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งเป็นการบวชหน้าศพแม่สำเภา ที่วัดสังฆวิมลไพบูลย์ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้าน แต่คราวนั้นเป็นการบวชระยะสั้นเพียงแค่ ๗ วันก็ลาสิกขา (สึก) ออกมาเป็นเด็กชายพยอมตามเดิม เพื่อเรียนต่อและช่วยทางบ้านทำมาหากินแต่ถึงจะเป็นช่วงสั้น ๆ ก็ปรากฏว่าได้อันสงฆ์มีโช้น้อย เพราะโรคต่าง ๆ ที่ท่านเป็นอยู่หลายโรคตอนเป็นเด็ก ก็อันตรายหายไประยะหนึ่งสร้างใจเลื่อมใส

การบวชครั้งที่ ๒ เรียกว่าเป็นการอุปสมบท คือบวชเป็นภิกษุหรือที่เราเรียกกันทั่วไปว่าบวชพระ วัดที่เข้าบวชเป็นครั้งที่ ๒ นี้คือวัดสังวร ที่วัดสังฆวิมลไพบูลย์ วัดเดียวกับที่ท่านเคยบวชเป็นสามเณรเมื่อ ๑๐ ปีก่อน โดยมีท่านพระครูนนทประภากร ท่านเจ้าคณะอำเภอบางใหญ่เป็นพระอุปัชฌาย์ พร้อมด้วย ท่านพระครูนนทเขมาราม วัดปรังก่าหลวง และท่านหลวงพ่อเอี่ยม วัดสังวรฯ เป็นพระคู่สวด ปีที่บวชพระเป็นปี พ.ศ. ๒๕๑๓

๒.๔.๔ สร้างวัดสวนแก้ว

วัดสวนแก้วตั้งอยู่ตำบลบางเลน แต่เดิมวัดนี้ชื่อ “วัดแก้ว” เป็นวัดร้างมา ๘๐ ปี จนกระทั่งหลวงพ่อเทียน จิตตสุโข และพระภิกษุอีก ๓-๔ รูป ได้เข้ามาทำนุแต่พื้นที่ของวัดเต็มไปด้วยสวนต่างๆ หลวงพ่อไม่สามารถจะบูรณะได้ เพราะขาดแคลนบุคลากร ที่จะช่วยกัน พัฒนา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ พระอาจารย์พยอม กัลยาโณ และเพื่อนพระภิกษุอีก ๒ รูป ได้เดินทางมาจากวัดสวนโมกขพลาราม เพื่อขอทำโครงการบวชเณร ภาคฤดูร้อนที่วัดแห่งนี้ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๕๐} ยงยุทธ วิริยาขุฑงูร, พระอาจารย์พยอม กัลยาโณ พระภิกษุขวัญใจวัยรุ่น, (นนทบุรี : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕-๒๐.

หลวงพ่อก็ได้มอบหมายให้พระอาจารย์พยอมและเพื่อนพระภิกษุเป็นผู้ดูแลรักษาวัดเนื่องด้วยหลวงพ่อก็เห็นว่านั้่นดำรงจะเดินทางกลับจังหวัดเลย ต่อมาภายหลังจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดสวนแก้ว”

๒.๔.๕ มูลนิธิสวนแก้ว กิจกรรมและโครงการของมูลนิธิ ^{๕๐}

มูลนิธิสวนแก้ว จัดทะเบียนจัดตั้งเป็นมูลนิธิเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยมีที่ทำการ ณ วัดสวนแก้ว อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี มีพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ เป็นประธานกรรมการ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๖ ประการ

- ๑) เพื่อเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนา
- ๒) เพื่อส่งเสริมศิลปกรรม จรรยาอันดี
- ๓) อนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย
- ๔) เพื่อร่วมมือกับหน่วยงานการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์
- ๕) ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด
- ๖) จัดการศึกษาและส่งเสริมการศึกษา

กิจกรรมของมูลนิธิสวนแก้ว

- ๑) เผยแผ่ศิลปกรรมในพระพุทธรูปศาสนา
- ๒) ช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้กระทำความดีตามสมควรแก่กรณี
- ๓) จัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี โดยไม่เรียกเรื่องค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย ทั้งนี้เพื่อปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมให้แก่เยาวชน
- ๔) จัดงานวันเด็กเป็นประจำทุกปี มีกิจกรรมสำหรับเด็กเชิญชวนเด็กเข้าวัด เพื่อให้เด็กได้ดี มีธรรมะ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากห้างร้าน บริษัทต่าง ๆ ที่ได้มอบของขวัญเพื่อมอบให้เด็กอย่างมากมาย
- ๕) จัดมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ยากจน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการศึกษาหลายสิบบทุน ให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองานกิจกรรม อันเป็นสาธารณประโยชน์ ต่อหน่วยงานขององค์กรต่าง ๆ

มูลนิธิสวนแก้วได้ก่อตั้งขึ้นภายในวัดสวนแก้วจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือ บุคคลที่ด้อยโอกาส ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยการฝึกอาชีพ ให้ที่พักอาศัย อาหารและสิ่งจำเป็นสำหรับการยังชีพ รวมถึงการบำบัด ฟื้นฟู และรักษาพยาบาล นอกจากนี้ ยังได้มีการ

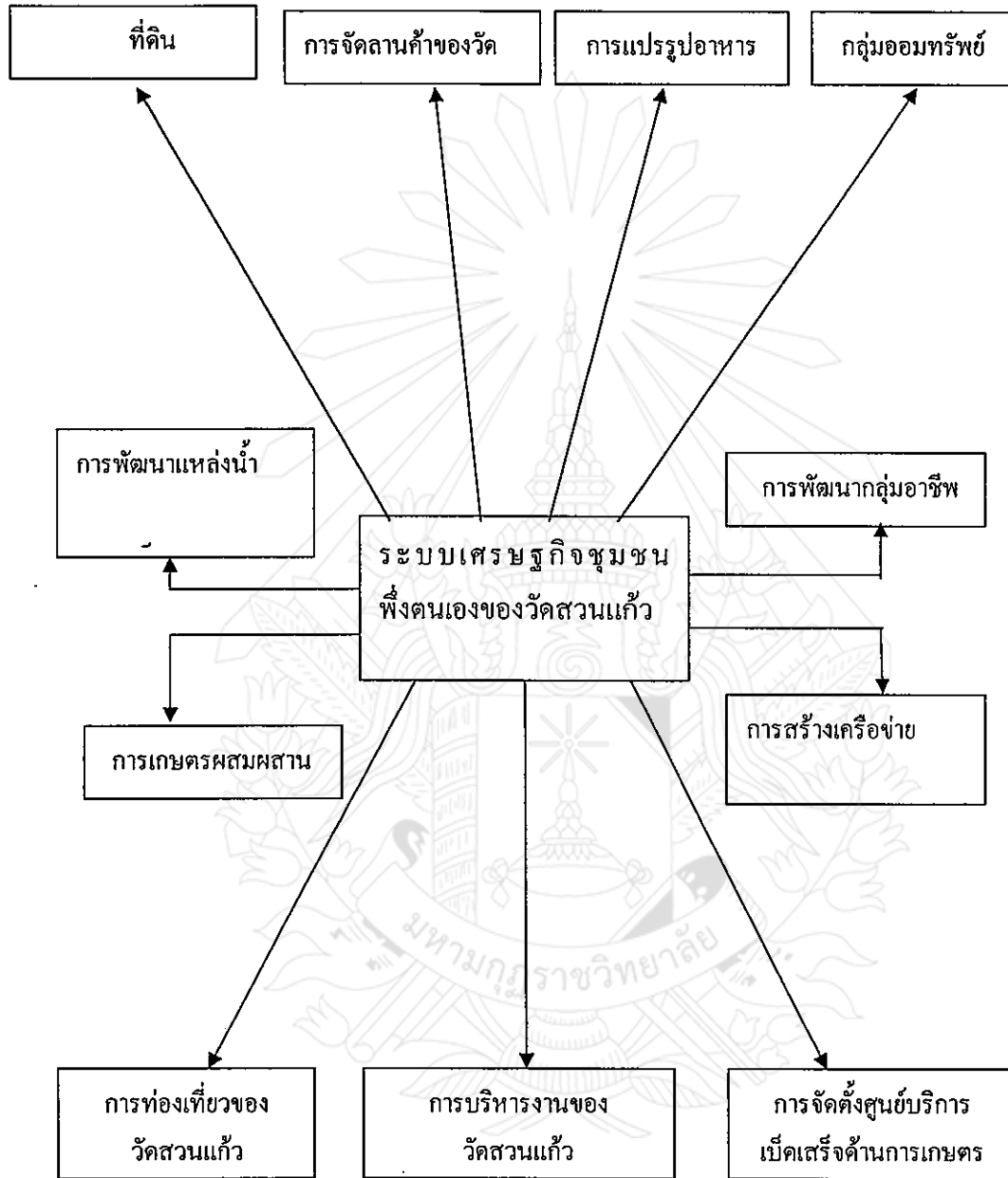
^{๕๐}มูลนิธิวัดสวนแก้ว, ประวัติและผลงานพระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ), (นนทบุรี : มูลนิธิวัดสวนแก้ว, ม.ป.ป.), หน้า ๔.

สอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปในกิจกรรมต่างๆ เพื่อ เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีของ การอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งภายใต้โครงการที่ดำเนินการอยู่ กล่าวได้ว่ามูลนิธิทำหน้าที่ใน ๒ มิติ ได้แก่การพัฒนาและป้องกัน เช่น โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการเข้าค่ายอบรม จริยธรรม

การบำบัดฟื้นฟูและช่วยเหลือ ประกอบด้วย โครงการที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดและฟื้นฟูผู้ ตัดยาเสพติด และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ ในลักษณะของการช่วยเหลือด้านเงินทุน การจัดหางาน และการฝึกอาชีพเป็นการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของวัดสวน แก้ว ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังแผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิที่ ๒ โครงสร้างพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ปัจจุบันนี้วัดสวนแก้วมีโครงการต่างๆ ของวัดสวนแก้ว ๑๘ โครงการดังนี้^{๕๒}

- ๑) โครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อน
- ๒) โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม
- ๓) โครงการร่มโพธิ์แก้ว
- ๔) โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์
- ๕) โครงการลอกคราบ
- ๖) โครงการกระบอกสารอกกิเลส
- ๗) โครงการช่วยน้องท้องหวี
- ๘) โครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียน
- ๙) โครงการสละมาพื้นไป
- ๑๐) โครงการบ้านพักผู้สูงอายุ
- ๑๑) โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ฝาก
- ๑๒) โครงการซูปเปอร์มาเก็ตผู้ยากไร้
- ๑๓) โครงการสวนแก้วเนอร์สเซอรี่
- ๑๔) โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม
- ๑๕) โครงการก่อสร้างบ่อหมัก ทำเป็นปุ๋ย ตามแนวพระราชดำริ
- ๑๖) โครงการบ้านพักชะงัดชีวิต
- ๑๗) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
- ๑๘) โครงการคอนโดมิเนียม

โครงการต่าง ๆ ของมูลนิธิวัดสวนแก้วเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาของสังคมเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

๑. โครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อน

พ.ศ. ๒๕๒๑ พระราชธรรมนิเทศเริ่มโครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อน ด้วยเห็นว่าเด็ก ๆ จะว่างเว้นจากการศึกษาในโรงเรียนระหว่างนั้นเด็กควรจะได้ศึกษาและอยู่ใกล้ชิดกับพระพุทธรูปศาสนา เป็นการลดภาระแก่บิดามารดาและเป็นการป้องกันให้เด็กห่างไกลอบายมุข

^{๕๒}ดวงใจ ริตยารักษ์, เอกสารเผยแพร่ประวัติและผลงานของพระพิศาลธรรมพาทิ(พระพยอม กัลยาโณ), (นนทบุรี : สำนักพิมพ์สวนแก้ว, ๒๕๓๘), หน้า ๓.

จุดมุ่งหมายของโครงการ

สามณเณรน้อยเหล่านี้ เมื่อสึกออกไปแล้ว ก็จะไปเป็นนักเรียนที่ดี ตั้งใจเล่าเรียนหนังสือไม่เล่นเฮฮาเหมือนดังแต่ก่อน เมื่ออยู่บ้านก็จะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ช่วยหุงข้าว ช่วยตักน้ำ เอาอกเอาใจพ่อแม่ดีกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะจะอยู่ในโอวาทของพ่อแม่เป็นอย่างดี มีญาติโยมมาปรารภให้พระอาจารย์พยอมฟังอยู่เสมอปัจจุบันนี้มีเยาวชนสนใจเข้าร่วมโครงการ เฉลี่ยปีละ ๒๐๐-๒๕๐ คน

๒. โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม

พ.ศ. ๒๕๓๐ เมื่อเด็กชายสามารถเข้าโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน ส่วนเด็กผู้หญิงหรือบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจที่จะศึกษาพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระราชาธรรมนิเทศจึงเปิดโครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรมเพื่อให้ผู้สนใจและเยาวชนได้เรียนรู้พื้นฐานของพระพุทธศาสนาและกิริยามารยาท ประเพณี วัฒนธรรมจากคณะวิทยากรที่ทางวัดจัดมาให้ ในปีเดียวกันบรรดาบุคคลทั่วไปที่ขาดที่พัก ประสบปัญหาต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะผู้ที่ตกงานพระราชาธรรมนิเทศยังให้ความเมตตาโอบอุ้มให้ที่พัก อาหาร และฝึกอาชีพให้ออกไปสู่สังคมภายนอกได้อย่างเข้มแข็ง ด้วยการจัดทำโครงการร่วมโพธิ์แก้วขึ้น

จุดมุ่งหมายของโครงการ

- ๑) เพื่อให้เด็กเป็นคนตรงต่อเวลา
- ๒) มีมารยาทในการฟัง
- ๓) รู้จักร่วมมือในการทำงาน
- ๔) มีความรับผิดชอบในการทำงาน
- ๕) รู้จักเก็บรักษาสิ่งของ
- ๖) รักความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ๗) รักสงบ
- ๘) มีจิตใจสามัคคี มีความพร้อมเพรียง
- ๙) มีความคิดสร้างสรรค์

๓. โครงการร่วมโพธิ์แก้ว

พ.ศ. ๒๕๓๑ จากโครงการร่วมโพธิ์แก้ว ทำให้สมาชิกในมูลนิธิสวนแก้วเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเป็นที่รวมของปัญหาสังคมทั่วไป นับเป็นภาระที่หนักยิ่งของพระราชาธรรมนิเทศ แต่ท่านมิได้ท้อถอย ยังให้การอุปถัมภ์เลี้ยงดูผู้ตกยากต่อไป ทั้งยังจัดหาคณะวิทยากรมาสอนวิชาชีพให้บุคคลดังกล่าว เพื่อให้การช่วยเหลือนั้นเกิดประโยชน์อย่างถาวร โดยจัดทำโครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์

จุดมุ่งหมายของโครงการ

เพื่อร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการแก้ปัญหา ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยความ สะอาด ปัญหาการว่างงาน ปัญหาสังคมอันเกิดจากการว่างงาน อาชญากรรม สุขภาพจิต ชีวิตและ เสรีภาพของสังคมเพื่อสร้างโอกาสให้แก่ผู้ที่ขาดโอกาสในการทำงานเพื่อสร้างพื้นฐานและพัฒนา คุณภาพชีวิตตลอดจนจิตสำนึกในการทำงานด้วยพุทธวิธี โดยยึดหลักธรรม“พึ่งตนเอง” ปลูกฝังและ เน้นการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน และหนักแน่นเพื่อสร้างแรงงานที่พร้อมด้วยความ เสมอภาค คุณภาพ และคุณธรรมสู่ตลาดแรงงานเพื่อใช้หลักธรรมในพระพุทธรศาสนาพัฒนา และแก้ปัญหาสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

บุคคลที่พึ่งตนเองและพร้อมที่จะทำงานแต่ขาด โอกาส ทั้งชายและหญิงมี คุณสมบัติ เบื้องต้น

- ๑) ขยันและรักงาน มีความรับผิดชอบ
- ๒) อดทนและหนักแน่นต่อความยากลำบากของงาน
- ๓) ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ต่อตนเองและต่อผู้อื่น
- ๔) นิสสัยสะอาด ไม่ชอบมีปัญหากับใคร ๆ
- ๕) ปราศจากอบายมุข และสิ่งเสพติดใด ๆ

วิธีการดำเนินงาน

จัดที่พัก อาหารที่ถูกสุขลักษณะ ตลอดจนถึงของเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่ผู้ร่วม โครงการ ฟรี

-ฝึกอบรม ปลูกฝัง สร้างคุณภาพชีวิตและจิตสำนึกในการทำงานแก่ผู้ร่วม โครงการด้วย หลักธรรมในพระพุทธรศาสนา

-ฝึกอบรมวิชาชีพจากวิทยากรผู้มีประสบการณ์จากหลายอาชีพ ตามความถนัดแก่ผู้ร่วม โครงการ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชีวิตฟรี

-จัดหางานที่เหมาะสมตามความรู้ ความสามารถแก่ผู้ร่วม โครงการ โดยไม่มีเงื่อนไข หรือเรียกค่าใช้จ่าจากฝ่ายใดเลย ทั้งนี้เพื่อเป็นสวัสดิการทางสังคม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ขจัดและบรรเทาปัญหาการว่างงานได้ระดับหนึ่ง โดยเฉพาะคนดีที่พร้อมจะทำงาน เป็นศูนย์กลางแรงงานที่มีคุณภาพและคุณธรรม ซึ่งให้บริการ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าแก่ตลาดแรงงาน โดยทั่วไป

๒) ปลุกฝัง สร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้ที่ขาดโอกาสทางสังคมได้ระดับหนึ่ง เป็นตัวอย่างในการใช้หลักพุทธธรรมนำสังคมแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา โครงการนี้มีผู้เข้ารับการช่วยเหลือ เฉลี่ยปีละ ๒,๕๐๐-๓,๐๐๐ คน

๔. โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์

ผู้เดือดร้อนประสบปัญหาในสังคมมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นอย่างมาก พระอาจารย์พยอม จึงได้ จัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้ที่เข้ามาพักอาศัย ให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เป็นการพัฒนาตนเองไม่เป็นภาระแก่สังคมอีกต่อไป ทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้เพิ่มคุณภาพชีวิตให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธามอบความรู้ด้านวิชาชีพพระยะสัน เป็นวิทยาทานให้ จนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับชีวิตให้มีความเหมาะสมแก่ตนเองได้ตลอดไปพระอาจารย์พยอม จะใช้วิธีการมอบความรู้ต่างๆ การ สอดแทรกเข้าไปในชีวิตประจำวันผู้ที่ได้รับการสอนไม่สามารถทราบได้ว่า การทำงานแต่ละวันนั้น เป็นการอบรมหลักสูตรวิชาชีพให้ ผู้ที่ได้รับการอบรมจำนวนหนึ่ง ได้ออกจากโครงการนี้ไป และนำความรู้ที่ได้ ประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างดี

๕. โครงการลอกคราบ

เริ่มโครงการ พ.ศ. ๒๕๓๑ โครงการลอกคราบเอาความเลวร้ายออกจากเนื้อตัวร่างกาย ใครมีความไม่ดีฝังอยู่ในร่างกาย ต้องขย้อออกมาให้หมด เช่น ดิคนุหรี จี้เหล้าเมายาเป็นการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้หายจากโรคร้าย โดยใช้กรรมเป็นเครื่องขัดเกลาผู้ที่ต้องการหายขาดจากสิ่งชั่วร้ายที่ครอบงำชีวิตของตนอยู่ จะได้รับการบำบัด ลอกเอาเนื้อร้ายออกจากจิตใจ ร่างกาย โดยพระอาจารย์พยอม และคณะสงฆ์ของวัดสวนแก้ว ด้วยการให้หลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องขัดเกลาคุณลอกคราบได้ช่วยชีวิตของเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากนรก โลกีย์ได้หลายคนแล้วพระอาจารย์พยอมท่านเล่าว่า “ คนติดยาเสพติด คมทินเนอร์ คมกาว อะไร เราก็เอามาวงอยู่ที่วัด มาขายของให้มันเพลิน ชื้อนมให้ดูค ให้ทำงานให้สนุก ตรงนี้ เงินเราหมดบานเลย บางที่เราจ้างให้พวกนี้มันลอกดินลอกเลน เสียเงินเยอะ จ้างคนอื่นทำเสียพันบาท แต่ให้พวกนี้ทำหมดตั้งสองพันบาท ยังไม่ได้เรื่องเลย แต่เราก็ไม่ทิ้ง คอยช่วยเขาให้เขาหายจากสิ่งไม่ดีผู้ที่ต้องการหายขาดจากสิ่งชั่วร้ายนี้เข้าปกคลุมชีวิต จะต้องให้ความร่วมมือกับพระอาจารย์พยอม จะต้องเชื่อฟัง มิฉะนั้นจะไม่หายขาด หากเชื่อฟัง ท่านจะหายขาดได้เมื่อปฏิบัติตามขั้นตอน โครงการนี้ได้ฟื้นฟูสภาพชีวิต เฉลี่ยปีละ ๖๐-๗๐ คน

๖. โครงการระบอบการออกกิลเลส

พ.ศ. ๒๕๓๒ สภาวะสังคมที่มีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มจำนวนขึ้น พระราชธรรมนิเทศได้เข้าไปช่วยเหลือโดยร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ที่พัก อาหาร และธรรมะแก่ผู้ต้องการเลิกยาเสพติด เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้อย่างมากมาย ซึ่งมีผู้ที่พ้นจากการติดยาเสพติดนี้ได้ออกไป

ประกอบสัมมาชีพ เป็นพลังที่ดีของสังคมต่อไป โดยจัดทำโครงการลอกคราบที่ท่านบอกว่าเป็นการใช้หลักธรรม ขุดเกลารอครัย ในปีเดียวกันอันเป็นการต่อเนื่องจากโครงการลอกคราบ เมื่อผู้ศรัทธาเสพติดได้พระราชธรรมนิเทศได้วางแผนให้ผู้ศรัทธาเก็บออมทรัพย์ที่จะนำไปใช้ในทางที่ดี โดยให้นำเงินที่จะไปซื้อเหล้า ยา บุหรี่ เก็บเข้ากระบอกไม้ไผ่ ที่ท่านนำแจกแก่คนทั่วไปเป็นการออมทรัพย์ เมื่อกระบอกเต็มยังสามารถนำไปใช้กับตนเองหรือนำไปทำบุญแก่ผู้เดือดร้อนทั่วไป ทางมูลนิธิสวนแก้วได้เริ่มดำเนินการนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ มูลนิธิได้จัดทำกระบอกไม้ไผ่ขึ้นแจกจ่ายกลางกระบอกสำหรับหยอดเหรียญบาท เหรียญสิบลึงไป หยอดเหรียญลงไปวันละนิควันละหน่วย พอกระบอกเต็มแล้ว เมื่ออยากจะทำบุญ ก็ให้ฝากกระบอก รวบรวมสดางค์ทั้งหมดไปบริจาคที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องบริจาคที่วัดสวนแก้วกระบอกสำรองกิเลสนี้ ทางมูลนิธิสวนแก้วจำหน่ายในราคากระบอกละ ๑๐ บาท ซื้อแล้วถือเอาไปบ้านเอาไปสำรองกิเลส คือ ความเห็นแก่ตัวที่บ้านวันละ ๑ บาท หรือ ๑ สลึงก็ได้ เมื่อเราสำรองความเห็นแก่ตัวได้วันละนิคละหน่วย ชีวิตเราจะเบาสบาย ไม่นั่งกายนั่งใจ

วัตถุประสงค์ของโครงการ มีดังนี้

- ๑) เพื่อสกัดมิถิฉาชีพปลอมเป็นพระ-ชีออกเรียไรชาวบ้าน
- ๒) เพื่อไม่ให้เกิดการทำบุญของชาวบ้านกระจายเป็นเบี้ยหัวแตก ช่วยให้การทำบุญเหล่านี้รวมเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นกอบเป็นกำเพื่อช่วยสงเคราะห์สังคมต่าง ๆ เช่น เป็นทุนค่าอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน โรงพยาบาล ผู้ประสบภัยต่าง ๆ
๓. เพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บุญเองเพื่อเกิดจาคสันขึ้นมา โครงการนี้ใช้กระบอกแจกจ่ายไปหลายสถานที่ใช้กระบอกปีละ ๑๒,๐๐๐ กระบอกสรุปเป็นจำนวนเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๗.โครงการช่วยท้องถิ่น

เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นกิจการสังคมสงเคราะห์ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีผลผลิตทางการเกษตร อาหารธัญพืชบริโภคอย่างเพียงพอภายในประเทศ และได้ส่งสินค้าออกไปต่างประเทศจนมีชื่อเสียงรู้จักกันดีทั่วโลกว่า ประเทศไทยมีทรัพย์ในดิน มีสินในน้ำ รอยยิ้มสยาม ยิ้มมีน้ำใจ ประเทศไทยมีเสรีภาพ ประชาธิปไตย ในการปกครองและนับถือศาสนาอันเป็นที่พึงของชีวิต โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทย ที่มีหลักธรรมคำสอนมุ่งให้รู้จักชีวิต รู้จักตนเอง รู้จักการดำรงชีวิตด้วยความปกติ ซึ่งได้ประกาศหลักธรรมโดยเปิดเผย ด้วยการชี้แจงแสดงนำทำให้ดู โดยพระสงฆ์สาวกอันประเสริฐของพระพุทธองค์ นับได้ว่าเป็นโชคดีของชีวิต ที่ได้เกิดเป็นคนไทย อยู่บนผืนแผ่นดินไทย ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารกายอาหารใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีค่ายิ่งสำหรับหล่อเลี้ยงชีวิตและจิตวิญญาณ แต่มีอีกมุมหนึ่ง ซึ่งเป็นมุมกลับซึ่งเป็นมุมอับของสังคม แวดวงอันไร้เดียงสา ลืมตาได้เงาหลังคาที่ยากจนขั้นแค้นเต็มที

เพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพระพระพุทธศาสนาสู่ประชาชนโดยทั่วไป เพื่อน้อมนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้พระพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง ทั้งในรูปธรรม-นามธรรม สมดังเจตนาและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่พึ่ง “บุญ” เป็นเครื่องชำระล้างจิตใจให้ผลานิสงส์ที่ยิ่งใหญ่คือตัวผู้ทำรอด (จากความเห็นแก่ตัว) สังคมรอด (จากความทุกข์ยาก) ชาตียอด (จากความด้อยพัฒนา) ศาสนารอด (จากความเสื่อม)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมูลนิธิสวนแก้ว โดยพระอาจารย์พยอม กฤษาโณ จึงได้จัดตั้งโครงการเพื่ออาหารกลางวันและทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ยากไร้และขาดแคลนขึ้น โดยใช้ชื่อโครงการนี้ว่า “โครงการช่วยท้องน้องหิว”

จุดมุ่งหมายของโครงการ

๑) เพื่อให้เด็กนักเรียนที่มีฐานะขาดแคลนอาหารกลางวัน ได้มีอาหารกลางวันรับประทาน

๒) เพื่อให้เด็กมีเงินเป็นค่าใช้จ่ายสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน ตลอดจนเป็นทุนการศึกษาซึ่งเป็นทุนที่เด็กได้มาจากความอดสาหะของตัวเอง จึงพร้อมด้วยค่าอุดมและความหมาย

๓) เพื่อใช้หลักธรรมในพระพระพุทธศาสนา ในด้านสังคมสงเคราะห์

๔) เพื่อใช้พุทธวิธีแนะเยาวชน ให้รู้จักชีวิต การแก้ปัญหาชีวิต การดำเนินชีวิตโดยชอบตรงสู่จุดหมาย เบื้องปลายคือความเจริญตามพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ อดตาหิ อดตโนนาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน

วิธีการดำเนินงาน

เนื่องด้วยปัญหาเรื่องปากท้อง กว้างใหญ่ดังท้องทะเล สุดจะถมเท่าไรก็ไม่รู้จักเต็มฉันใด การช่วยเหลือการสงเคราะห์การให้ เหมือนกับการดำนํ้าพริกละลายลงในแม่น้ำ ฉะนั้น ฉะนั้น การให้ที่มีค่ายิ่ง การสงเคราะห์ที่ประเสริฐ การช่วยที่แท้จริงคือ “การช่วยให้เขาช่วยตัวเองได้” ซึ่งสอดคล้องถูกต้องทั้งทางโลกและทางธรรม

ทางมูลนิธิสวนแก้ว จึงได้ให้โรงเรียนต่าง ๆ จัดคัดเลือกเด็กนักเรียนที่ประสงค์จะหารายได้พิเศษ เพื่อเป็นค่าอาหารและทุนการศึกษาในวันหยุด โดยทางมูลนิธิได้จัดให้เด็กบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ภายในวัดสวนแก้ว เช่น ชำกิ่งไม้บ้าง ปลูกต้นไม้บ้าง ช่วยเขาขายผลไม้บ้าง บริการประชาชนที่มาเที่ยวชมและฟังธรรมที่วัดเป็นการสอนให้เด็กรู้จักการทำงาน รู้จักค่าของงาน รู้จักช่วยเหลือตัวเอง ด้วยอุคมคติว่า “แม้เราเลือกเกิดเองไม่ได้ แต่เราก็สามารถเลือกเป็นได้” จะเป็นผู้ชนะคือ “ผู้ให้” ไม่เป็น “ผู้แพ้” ที่แบมือ ซึ่งทางมูลนิธิสวนแก้วได้จัดงานที่เหมาะสมสำหรับเด็กไว้แล้ว โดยมีพระสงฆ์คอยอบรมสั่งสอน ควบคุม ดูแล ให้ความอบอุ่นอย่างใกล้ชิด เด็กจึง

ทำงานบำเพ็ญประโยชน์ด้วยความสนุกสนาน รักงาน และเห็นคุณค่าของ “งาน” ได้รับความผลของการทำงานเป็นเงินสำหรับเป็นค่าอาหารและทุนการศึกษาเพียงพอสำหรับชีวิตในวัยเรียน โครงการนี้ช่วยเหลือเยาวชน เฉลี่ยปีละ ๑,๓๐๐ คน

๘. โครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียน

เริ่มโครงการปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ขณะนี้ ต้องรับการระดมและให้การศึกษากลุ่ม ๆ จำนวนมาก โดยส่งให้เรียน ได้ศึกษาตามหลักสูตรทางการ เด็กเหล่านี้แม้มีโชคร้ายโดยสายเลือดแต่เด็กเหล่านี้ก็จะได้รับความรักความอบอุ่นจากพระอาจารย์พยอมอย่างทั่วถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นปีแรกของโครงการนี้ แต่พระอาจารย์พยอมท่านต้องมีลูกถึง ๑๘ คนในเวลาเดียวกัน แม้จะเป็นภาระที่หนักแต่ท่านก็ให้คำตอบที่เป็นความตั้งใจว่า ท่านไม่มีโอกาสได้เรียนก็ขอส่งเด็กเหล่านี้เรียนแทน แม้จะไม่ได้ผลตามที่ตั้งใจไว้ เพราะเด็กเหล่านี้มักย้ายตามพ่อแม่ไปหากิน แต่ก็ยังดีที่สอนให้พ่ออ่านออก เขียนชื่อสกุลตัวเองได้ เด็กต้องการเรียนต่อ ท่านก็ให้เรียน โดยทางโครงการจะเป็นผู้ดูแลแทนพ่อแม่จนกว่าจะเรียนจบหลักสูตร และถ้าเด็กเรียนดีท่านมีโครงการที่จะส่งให้เรียนถึงชั้นมหาวิทยาลัยต่อไป การรับดูแลเด็กเหล่านี้แทนพ่อแม่ ในกรณีที่พ่อแม่จะต้องออกไปทำงานไกล ๆ ท่านมิได้ถือเป็นสิทธิที่จะครอบครองเด็กเมื่อจบการศึกษาแล้ว ท่านก็จะคืนเด็กให้แก่พ่อแม่ที่แท้จริง ไม่มีการบังคับหรือเรียกร้องค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นที่น่าภูมิใจว่าแม้เด็กเหล่านี้จะเป็นเพียงลูกกรรมกรลูกคนยากคนจน แต่เขาสามารถเรียนได้ศึกษาเด็กที่มีทุกอย่างสมบูรณ์ หลักฐานคือ การกวาดรางวัลดีเด่นในการเรียนความประพฤติยอดเยี่ยม และทุนการศึกษาเด็กยากจนที่ทางโรงเรียนมอบให้ นับว่าเป็นผลงานที่พระอาจารย์พยอมพอใจมากที่สุด เพราะท่านเล็งเห็นการณ์ไกลว่าป้องกันและให้มีการศึกษาในวัยนี้เพื่อตัดปัญหาสังคมและเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตเข้าตำรา “ไม่อ่อนดั่งง่าย ไม่แก่ดั่งยาก” นับว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จเกินคาด ได้มีเด็กที่ด้อยโอกาสจากทุกภาคเข้ามาฟัง ไบบุญของพระอาจารย์พยอม อยู่เป็นจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับของบรรดาผู้ปกครองทั่วไป ได้ส่งบุตรหลานเข้ามาอบรมบ่มนิสัยใน โครงการนี้ด้วย โครงการนี้ได้อุปการะเด็กเฉลี่ยปีละ ๖๐-๗๐ คน

๙. โครงการสลบมาพื้นไป

เริ่มโครงการปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นโครงการที่มุ่งสงเคราะห์คนที่ถูกไฟไหม้ น้ำท่วม โดยร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์จัดตั้งเป็นบ้านพักฉุกเฉินที่ผู้ประสบเคราะห์กรรมสามารถขอความช่วยเหลือได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งมูลนิธิสวนแก้วจะอนุเคราะห์ด้วยอาหาร ที่พัก เครื่องใช้จำเป็น พร้อมธรรมะที่อบอุ่นแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรม จนกว่าจะมีกำลังกาย กำลังใจ พร้อมทั้งออกไปต่อสู้กับการทำมาหากินของการดำเนินชีวิตต่อไป โครงการนี้เป็น โครงการที่ทางมูลนิธิต้องซื้อที่ดินเพิ่มขึ้นอีก ๗ ไร่เศษ ซึ่งอยู่ติดกับวัดคงขจรประมาณ ๒๕ ล้านบาท เพื่อนำมาทำเป็น โครงการสลบมาพื้นไป

จุดมุ่งหมายของโครงการ

๑) เพื่อเป็นที่พักชั่วคราวแก่ผู้ประสบอุบัติเหตุภัยต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้, น้ำท่วม, มรสุม ลมพายุพัดบ้านเรือนเสียหายและอื่น

๒) เพื่อช่วยเหลือบุคคลว่างงาน ซึ่งยังไม่มีที่พักก็จะ ได้มีที่พักอาศัยอยู่ชั่วคราว บรรเทา ความเดือดร้อนไปได้ นอกจากนี้ที่คืนจะใช้จัดตั้ง โครงการสลับมาพื้น ไปนี้ยังจะใช้ประโยชน์ด้าน อื่นอีก

๓) เพื่อใ้ชื่อบรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ มีผู้ เข้ารับการอบรมประมาณปีละ ๓๐,๐๐๐ คน อันทำให้สถานที่ใ้อยู่ปัจจุบันเกิดความคับแคบ และยัง ประสบปัญหาในการใ้บริการ โดยเฉพาะที่พักและห้องน้ำ

๔) เพื่อเป็นที่พักอาศัยสำหรับนักเรียน นักศึกษา จากต่างจังหวัด ที่เข้ามาหารายได้ พิเศษในระหว่างปิดภาคเรียน โครงการนี้ใ้ใ้การช่วยเหลือผู้เดือดร้อนเฉลี่ยปีละ ๒๐๐-๓๐๐ คน

๑๐. โครงการบ้านพักฟื้นคนชรา

เริ่มโครงการปี พ.ศ. ๒๕๓๕ สมัยนี้ลูกหลานต่างมีภาระต้อง ไปประกอบอาชีพเลี้ยง ครอบครั้ว ทำให้ไม่มีเวลาดูแลพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพราะผู้ใหญ่วันนี้จะมี โรคความหลงเป็นศัตรู เป็น โรคร้ายคอยทำลายจิตใจ ร่างกายใ้ผุกร่อนก่อนวัย เป็น โรคที่เกิดขึ้นใ้กับคนชราทุกระดับฐานะ

โครงการนี้จึงตั้งขึ้นเพื่อทำเป็นสมาคมสโมสรไว้แลกเปลี่ยนทัศนนะ เป็นที่รวมอดีตที่คนชรา ผ่านมาแล้วนำมาเล่าใ้ฟัง ผู้ใ้ใ้ยังพอมีกำลัง ยังสามารถช่วยกิจกรรมของวัดได้ ซึ่งการช่วยกิจกรรม ของวัดถือเป็นบุญกุศลที่สูงส่ง ที่คนชราจะ ได้รับเป็นช่วงสุดท้ายเป็นผลบุญที่จะทำใ้ใ้จิตใจสดชื่น เมื่อสุขภาพจิตดีสุขภาพกายก็ดีขึ้นทำให้มีอายุยืนนาน เป็นหลักชัยของลูกหลานต่อไป ฉะนั้น โครงการนี้จึงเป็นศูนย์รวมคนชราทุกระดับ สร้างความภาคภูมิใจใ้แก่คนชราว่า “ถึงจะแก่ก็แก่อ อย่างมีคุณภาพ”โครงการนี้ใ้รับผู้ชราเฉลี่ยปีละ ๒๐-๒๕ คน

๑๑. โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาด

เริ่มโครงการปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็น โครงการที่รับบริจาคสิ่งของเหลือใ้ ที่เจ้าของไม่ต้องการ แล้ว หรือของที่ทิ้งแล้วแต่ยังสามารถนำมาดัดแปลงใ้เป็นประโยชน์ใ้ใ้ใ้อีกเช่น

-เศษไม้ เศษอิฐ หิน ดิน ทราย และเศษอุปกรณ์ที่เป็นวัสดุก่อสร้างทุกชนิด เพื่อนำมาต่อเติม ส่วนที่ขาดของโครงการ

-สิ่งของใ้ภายในบ้านเก่า ๆ ที่เจ้าของไม่ใ้ประโยชน์แล้ว เช่น หม้อใ้ใ้ด้วยขาม เฟอร์นิเจอร์เก่า เสื้อผ้า รองเท้าเก่า

-หนังสือเก่าทุกประเภท เพื่อนำไปแจกห้องสมุดในชนบท

-บ้านเก่า และวงกบประตูหน้าต่าง โดยทางโครงการจะเป็นผู้รื้อถอนให้เพื่อสร้างที่พักให้แก่ผู้ประสบภัย และผู้ยากจน

-เศษ ไม้ เศษหญ้าเพื่อมาทำปุ๋ย

-สิ่งของดังกล่าวแม้จะมีเพียงเล็กน้อย เช่น กระเบื้องเพียง ๑ แผ่น ก็สามารถนำมาสะสมเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป การรับบริจาคของเก่า เหลือใช้ เป็นโครงการที่จะรวบรวมน้ำใจและวัสดุเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ยากจน ในรูปแบบของการให้ การขายให้ราคาถูกสำหรับผู้ที่พอมีรายได้ไม่มากนัก

สะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาดนี้ ได้นำสิ่งของทั้งหลายที่ได้รับบริจาคมาช่วยเหลือผู้ประสบไฟไหม้และต้องการ ไม้ กระเบื้อง สังกะสีเพื่อซ่อมแซมบ้านหลายรายแล้ว เศษ ไม้ อิฐ หิน ปูนทราย ยังนำไปซ่อมแซมแก้ไขเพิ่มเติมให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่ขาดทุนทรัพย์สิ่งของบางอย่างอาจจะมีประโยชน์ในที่นี้แต่กลับเป็นประโยชน์อย่างมากมายในที่อื่น ๆ โครงการนี้ได้ช่วยเหลือผู้ขาดแคลนเฉลี่ยปีละ ๓,๐๐๐ คน

๑๒. โครงการซูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้

เริ่มโครงการ พ.ศ. ๒๕๓๗ สืบเนื่องจากโครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาดและศรัทธาของญาติโยมที่มีจิตกุศลเข้าร่วมบริจาคปัจจัยและเครื่องอุปโภคบริโภคแก่มูลนิธิ พระอาจารย์พยอม ได้จัดแจกให้แก่ผู้ยากไร้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มอบเป็นรางวัลแก่ผู้ทำความดี ให้เป็นกำลังใจแก่คนงานที่มีความขยัน และลด เลิก ละจากอบายมุข ด้วยการจัดทำซูปเปอร์มาร์เก็ตให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย และกรรมกรทั่วไปที่ยากจน โดยสามารถหาซื้อได้ในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด แม้ไม่มีเงินก็ซื้อได้ด้วยการมาช่วยพัฒนาวัดตามความสามารถและท่านจะแจกบัตรพิเศษนำไปแลกเปลี่ยนค้าในซูปเปอร์มาร์เก็ตได้โครงการนี้มีผู้มารับการบริการ เฉลี่ยปีละ ๓๖,๐๐๐ คน

๑๓. โครงการสวนแก้วเนอร์สเซอรี่

เริ่มโครงการปี พ.ศ. ๒๕๓๘ สมาชิกของโครงการต่าง ๆ ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทุกเพศ ทุกวัย หลายคนสามารถได้งานทำที่ดีพอเลี้ยงดูครอบครัวได้ก็แยกตัวออกไป ส่วนผู้ใดที่ไม่สามารถจะแยกไปได้ มักจะเป็นผู้หญิงแม่ลูกอ่อนหรือมีลูกหลายคน ซึ่งไม่มีนายจ้าง ผู้ใดต้องการจึงตกเป็นภาระของมูลนิธิที่ต้องให้อุปการะ พระอาจารย์พยอมจึงจัดตั้งศูนย์รับเลี้ยงเด็กขึ้น มีครูพี่เลี้ยงคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ทุกเช้าพี่เลี้ยงจะรับเด็กมาจากแม่จนถึงเวลาเลิกงานผู้เป็นแม่ก็จะมารับเด็กทำให้การทำงานของแม่สะดวกขึ้นและทำงานได้เต็มที่ อาหารสามมื้อพร้อมทั้งนมอย่างดีที่ท่านได้มอบให้เด็กเหล่านี้ ทำให้เด็กมีพละทานามัยสมบูรณ์กว่าอยู่กับมารดาที่ไม่มีเวลาเลี้ยงดู เมื่อถึงเวลาการฉีดวัคซีน ก็จะนำแพทย์มาตรวจสุขภาพให้เด็ก ทั้งนี้ยังมีบุคคลภายนอกนำลูกหลานมาฝากเลี้ยงด้วยอีกหลายราย ฉะนั้น ค่าใช้จ่ายจึงค่อนข้างสูงเพราะบรรดาพ่อแม่ของเด็กมีฐานะยากจน จึงเป็นการยากที่จะเก็บเงินค่าเลี้ยงดูได้ แต่ปัญหานี้มิได้เป็นอุปสรรคมากมายเพราะ

อาจารย์พยอม ได้สังเกตเห็นว่าการลงทุนครั้งนี้ได้ผลคุ้มค่า เพราะเป็นการวางรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็กแต่เยาว์วัยซึ่งเป็นการลดปัญหาสังคมในอนาคตได้มาก เมื่อถึงเวลาเข้าเกณฑ์ท่านส่งให้เด็ก ๆ ได้ศึกษาต่อในระดับชั้นประถมศึกษาต่อไปเป็นวงจรมาย้อนกลับไปยังโครงการณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียนตามเป้าหมาย โครงการนี้เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๘ โครงการนี้มีสมาชิกหมุนเวียนเดือนละ ๒๐-๓๐ คน

๑๔. โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

เริ่มโครงการปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โครงการนี้เกิดจากปณิธานของพระอาจารย์พยอม กลุยาโณ ที่จะช่วยเหลือคนยากจนไม่มีเงินไปโรงพยาบาล หรือผู้ป่วยทั่วไปที่ไม่สามารถจะรักษาได้ยาแผนปัจจุบัน เพราะสมัยที่ท่านเยาว์วัยได้เห็นญาติผู้ใหญ่ใช้สมุนไพรรักษาโรคต่าง ๆ ได้ผลดี หากมีจำนวนมากพอก็จะจัดจำหน่ายนำรายได้มาช่วยค่าใช้จ่ายของมูลนิธิสวนแก้วต่อไป

นอกจากอุปสรรคของราคาที่ดีที่มีราคาสูงมากแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องการเสาะแสวงหาตัวยาสมุนไพรที่หายากและกำลังจะสูญไป จึงได้รับการสนับสนุนจากผู้สนใจทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งพันธุ์ไม้และปัจจัยมาช่วยอยู่เนื่อง ๆ ในเวลาเดียวกันท่านต้องการจะอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากไว้เพื่อไว้วัดเป็นศูนย์กลางของสมุนไพรสำหรับการศึกษาค้นคว้า อันจะเอื้ออำนวยประโยชน์สุขแก่เพื่อนมนุษย์ และสรรพสัตว์ได้อาศัยธรรมชาติอันร่มเย็น โครงการนี้ จะเป็นศูนย์ศึกษาด้านพืชพันธุ์ไม้เพื่อประโยชน์สุขของบุคคลทั่วไป

๑๕. โครงการบ่อหมักสิ่งปฏิกูลตามแนวโครงการพระราชดำริฯ

เรื่องการกำจัดของเสียซึ่งขับถ่ายจากคนให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล โดยทำเป็นปุ๋ยหมักสำหรับใช้กับพืชและต้นไม้ สนองพระราชดำริฯ โดย จังหวัดนนทบุรี

ความเป็นมาของโครงการ

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัสแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา โดยตอนหนึ่งของกระแสพระราชดำรัสได้ทรงรับสั่งถึงโครงการพระราชดำริซึ่งนำสิ่งปฏิกูลจากคนมาทำเป็นปุ๋ยหมักที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เมื่อ ๒๐ กว่าปีเคยได้คิดถึงว่าสิ่งโสโครกที่ลงมาจากบ้านแล้วเขาให้ทางเทศบาลมาสูบไปทิ้งในที่สมควร เป็นเรื่องสำคัญเมื่อ ๒๐ ปีได้คิดว่า ที่เจ้าหน้าที่ไปดูดสิ่งโสโครกจากบ้าน เขาเอาไปไว้ที่ไหนก็ไปสืบดูเขาบอกว่าสูบไปทิ้งในที่ที่เหมาะสม ที่ว่าเหมาะสมก็ไม่รู้ว่าที่ไหน ตามรถที่เขาเอาสิ่งโสโครกนั้นตามรถไป แล่นๆ กลางคืนไม่ค่อยเห็นไปจอดที่คลองหรือที่แม่น้ำ จอดชักฟักปล่อยลงคลองลงแม่น้ำ เสร็จแล้วในรถนั้นก็ไม่มีสิ่งโสโครกแล้วเป็นสำเร็จประโยชน์เรียบร้อยสะดวกไม่ต้องไปไกลไป ดูคที่บ้านอีกแห่ง

เกิดจากเหตุอย่างนี้จึงเกิดความคิดว่า หากหาที่แห่งหนึ่งนอกเมืองแล้วไปทำถ้ำ เอาสิ่งโสโครกปล่อยใส่ถังหมักไป ๑๐ วัน สิ่งโสโครกก็หายโสโครกมีเชื้อโรค ๑๐ วันก็หมดไป ถ้าให้ตีเอาเป็น ๒๘ วันให้มันจริงๆจริงๆ พวกเชื้อที่ร้ายแรงเวลานั้นยังมีอยู่ก็ไม่ต้องบอกชื่อคนรังเกียจ เป็นพวกเชื้อโรคต่างๆชนิดหมดไม่มีแม้แต่กลิ่นก็หมด ไปใส่อย่างนั้นเสร็จแล้วเอามาตากแดดนั้นใช้เป็นปุ๋ย เป็นประโยชน์ส่วนหนึ่งของแข็งและเป็นน้ำน้ำก็เป็นปุ๋ยที่ไม่เหม็นของแข็งเป็นปุ๋ยที่ไม่เหม็นเอาไปใช้แล้วทำหลายถ้ำ ก็เอาสิ่งโสโครกมาใส่อีกเอาของโสโครกของปฏิภูมเป็นประโยชน์สำหรับการเกษตรใช้ได้ ได้ปรึกษากับผู้ที่รู้ และได้ทำโครงการหนึ่งที่นนทบุรี ๒๐ กว่าปี เขาก็รายงานได้ผลดีมาเมื่อ ๒-๓ เดือนก็คิดอย่างนี้ ถามว่าเดี๋ยวนี้เป็นอย่างไร เขาบอกว่ายังมี นนทบุรีไม่มีแล้วเมืองมันขยายไปนนทบุรีเป็นที่มีคนไปอยู่อาศัยไม่ได้เป็นที่สำหรับการเกษตร แต่เขาไปทำจังหวัดอื่นๆทำไปทำมากก็เจอว่าที่หัวหินก็มี ให้คนไปดูที่หัวหินปรากฏว่าที่หัวหินไม่เคยสำเร็จไม่ดี เพราะทำแล้วมีคนมาสร้างบ้านอยู่รอบ

นานๆไปคนที่สร้างบ้านอยู่รอบเป็นใหญ่ บอกว่าทำไมเอาสิ่งปฏิภูมมาทิ้งไว้ตรงนี้มันเหม็นมันแย่งดีไม่เดินขบวนมาหา รัฐมนตรีแล้วนานแล้ว เขาบอกว่าอยู่ไม่ได้แต่ก่อนไม่มีใคร อยู่ที่นี่แต่เขามาสร้างบ้านอาศัยรอบโครงการปฏิภูม ตกลงโครงการปฏิภูมตอนนั้นลงทุน ๒ ล้านบาทเราไม่ได้ลงทุนเราลงทุนเองพวกเทศบาลหัวหินแต่มีที่อื่นยังพอใช้ได้

โครงการแบบนี้โครงการส่วนมากทำกันทั้งหลายคงไม่เคยได้ยิน ว่ามีโครงการนี้ทำขึ้นสิ่งปฏิภูมมาเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์แต่จะต้องทำเหมือนกันเวลานี้มีปัญหาที่ในกรุงเทพฯ เคยพูดแล้วว่า ในกรุงเทพฯเอาของมาจากต่างจังหวัดที่เขาปลูกต่างจังหวัดปลูกแล้วมาบริโภคขอโทษถ้าออกๆไปไว้ที่ไหนก็ยังปัญหาจะทำปัญหาอย่างนี้ เทศบาลเป็นทุกขก็จะต้องพยายามที่จะพิจารณาว่าจะทำอะไรต่อไป

การดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริฯของจังหวัดนนทบุรี จากกระแสพระราชดำริฯข้างต้น และด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม นายสาโรช คัชมาตย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี (ในขณะนั้น) ได้น้อมนำเอาแนวพระราชดำริฯ ดังกล่าวมาดำเนินการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสนองพระราชดำริฯ ให้เป็นไปตามพระราชประสงค์รวมทั้งเพื่อให้จังหวัดนนทบุรีมีการกำจัดสิ่งปฏิภูมอันเกิดจากบ้านเรือนราษฎรเป็นไปอย่างถูกสุขลักษณะ และถูกต้องตรงตามหลักวิชาการนายสาโรช คัชมาตย์ จึงได้นำเรื่องไปนมัสการหารือกับพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งจังหวัดได้รับความเมตตาจากพระอาจารย์พยอม ให้ใช้ที่ดินบริเวณวัดสวนแก้ว จำนวนประมาณ ๔ ไร่ สำหรับเป็นพื้นที่ก่อสร้างบ่อหมักสิ่งปฏิภูมขนาด ๑๕ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

การก่อสร้างบ่อหมักสิ่งปฏิกูลตามแนวโครงการพระราชดำริฯที่บริเวณวัดสวนแก้วได้เริ่มดำเนินการมา ตั้งแต่วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ด้วยความร่วมมือจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๖ (ศูนย์อนามัยและสิ่งแวดล้อมเขต ๑ ในขณะนั้น) ในการเขียนแบบแปลนการก่อสร้างเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่บริเวณวัดและความประสงค์ของพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ ในการดำเนินการก่อสร้างบ่อหมักสิ่งปฏิกูลตามแนวโครงการพระราชดำริฯ บริเวณวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประสานการดำเนินโครงการฯ ได้เห็นชอบให้นำเงินจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) ถวายสมทบแก่ท่านเพื่อเป็นสำหรับงบประมาณ ในส่วนที่เหลือเมื่อครั้งที่จังหวัดนำเรื่องไปหารือกับพระอาจารย์พยอมนั้น ได้รับความเมตตาว่าทางวัดสวนแก้วจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการก่อสร้างทั้งหมดต่อมาภายหลัง คุณดวงใจ ธิตยารักษ์ เลขามูลนิธิสวนแก้ว ได้นำเรื่องการดำเนินโครงการก่อสร้างบ่อหมักตามแนวโครงการพระราชดำริฯ กับคุณอุไรวรรณ พิจิตรพงษ์ไชย ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนเก่าโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัยมาด้วยกัน และมีจิตศรัทธาในการทำงานของพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ รวมถึงการดำเนินโครงการพระราชดำริฯ จึงได้แสดงความจำนงเข้ามาเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างบ่อหมักสิ่งปฏิกูลที่วัดสวนแก้วในส่วนที่เหลือทั้งหมด และในปัจจุบันนี้ (พ.ศ.๒๕๕๗) การก่อสร้างบ่อหมักสิ่งปฏิกูลได้ดำเนินการมาเสร็จสมบูรณ์แล้ว

๑๖. โครงการทักษะชีวิต

เด็กเร่ร่อนเกิดจากปัญหาของสังคมหลายประการ เช่น ความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว ความต้องการอิสระของเด็กเอง ปัญหาการคบเพื่อน ความยากจน และแรงงานย้ายถิ่น ผลของการเร่ร่อนทำให้เด็กต้องออกจากระบบการศึกษา มีปัญหายาเสพติด อาชญากรรม การล่อลวงทางเพศ การติดเชื้อ โดยเฉพาะ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องบ้านเมืองขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและข้อสำคัญที่สุดคือสูญเสียกำลังของชาติ ในอนาคตนอกจากนี้ในปัจจุบัน ยังไม่มีหน่วยงานองค์กรใดๆ ในประเทศไทย ที่มีตัวเลข สถิติ ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน (โดยเฉพาะเยาวชนไทย) ที่แน่นอน โดยครบถ้วนถูกต้องและสมบูรณ์ ซึ่งเป็นผลให้การแก้ไขปัญหาลูกเร่ร่อนในเชิงบูรณาการยังไม่ประสบผลสำเร็จมูลนิธิรัฐบุรุษ โดยคำแนะนำของ ฯ พล ฯ เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี ประธานกิตติมศักดิ์และประธานมูลนิธิรัฐบุรุษและ นายแพทย์ประสพ รัตนากร ได้จัดทำเป็นโครงการทดลองขึ้นที่วัดสวนแก้วเป็นศูนย์พัฒนาเด็กและได้ประสานงานกับคณะกรรมการของ “มูลนิธิสวนแก้ว” เพื่อสนับสนุนสิ่งที่ขาดอยู่ คือ หอพักอาคารเรียนเด็กชาย เด็กหญิงเพื่อให้เป็นโครงการต่อเนื่องในการพัฒนาเยาวชนเหล่านี้ ให้กลับเข้าสู่สังคมอย่างมีคุณภาพซึ่งวัดสวนแก้วได้สนับสนุนในการกินอยู่มีงานทำในวัดมีรายได้มีโรงเรียนใกล้เคียง ให้การศึกษาและมีอาสาสมัคร

ช่วยเป็นที่เลี้ยง ให้เด็กได้ปรึกษา และเรียนรู้อย่างอบอุ่น ที่สำคัญที่สุดคือมีการสอนและอบรม
 ธรรมะ เพื่อให้เด็กได้ยึดมั่นในศีลธรรม และคุณความดี

๑๗.โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระรัตนราช
 สุดาฯ

ปีพ.ศ.๒๕๔๕ การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 ในสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี

แนวทางและระยะเวลาในการดำเนินงาน

๑) เก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชของจังหวัดนนทบุรีเช่น ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ
 สมุนไพร พันธุ์ไม้โบราณ พันธุ์ไม้หายาก

๒) เริ่มตั้งแต่ปี๒๕๔๕และให้มีการดำเนินการ โดยต่อเนื่อง
 หน่วยงานรับผิดชอบ

๑) สำนักงานจังหวัดนนทบุรีสำนักงานเกษตรนนทบุรี

๒) อำเภอทุกอำเภอ

๓) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดนนทบุรี

๔) วัดสวนแก้ว

กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช

๑) เกษตรจังหวัดร่วมกับป่าไม้จังหวัดทำการปลูกรักษาและรวบรวมไว้ในบริเวณวัด
 สวนแก้ว

๒) วัดสวนแก้วเป็นผู้ดูแลและทะนุบำรุงพันธุ์ไม้ที่ปลูก

๓) พันธุ์ไม้ในลักษณะเมล็ดเนื้อเยื่อจังหวัดนนทบุรีจะดำเนินการจัดส่งให้กับ ธนาคาร
 พืชพรรณ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในสวนจิตรลดา เพื่อดำเนินการจัดการจัดเก็บตามวิธีการที่
 ถูกต้องต่อไป

กิจกรรมการแสดงผลนิทรรศการการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

๑) เป็นการเผยแพร่ความรู้ในการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก
 พระราชดำริ

๒) ดำเนินกิจกรรมโดยปรับปรุงอาคารของวัดสวนแก้วสำหรับเป็นสถานที่จัดแสดง
 นิทรรศการและสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

๓) จัดการศึกษาพันธุกรรมพืชที่เก็บรวบรวมไว้และปลูกรักษาไว้ในพื้นที่ปลูกรักษา
 พันธุกรรมพืชบริเวณวัดสวนแก้ว

๔) เพื่อเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์

หน่วยงานรับผิดชอบ

- ๑) คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชจังหวัดนนทบุรี
- ๒) สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี
- ๓) สำนักงานป่าไม้จังหวัดนนทบุรี
- ๔) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
- ๕) สำนักงานโยธาธิการจังหวัดนนทบุรี
- ๖) วัดสวนแก้ว

๑๘. โครงการคอนโดเนียม

อันเนื่องมาจากการประชุมเอเปกของภาครัฐเมื่อปี ๒๕๔๖ ที่ให้มีการพัฒนาปรับปรุงกรุงเทพมหานคร ให้มีความพร้อมในการต้อนรับคณะผู้มาประชุม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ออกทำการตรวจดูแลตามสถานที่ชุมชนต่างๆ ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นและจำเป็นต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน นั่นคือ ปัญหาสุนัขเร่ร่อนที่มีอยู่ทั่วไปในเขตเมือง แม้จะเป็นภาระอันหนักหน่วง แต่พระอาจารย์พยอม กลฺยาโณ ก็ยังแสดงเจตจำนงที่จะเข้าไปช่วยเหลือทันทีท่านจึงจัดที่ในบริเวณสวนและริบสร้างเป็นที่อยู่ของสุนัขในระหว่างการก่อสร้างที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ บรรดาเจ้าของสุนัขต่างนำสุนัขของตนมาปล่อยไว้ ให้เป็นภาระแก่มูลนิธิอย่างยิ่งแต่ด้วยความมีเมตตา ของพระอาจารย์พยอม ทำให้ผู้ที่รับดูแลสุนัขจำเป็นต้องรับหน้าที่ ด้วยความอดทนเพราะสุนัขบางตัวดุร้าย แต่เพื่อให้คนในสังคมได้อยู่อย่างสงบ พระอาจารย์พยอม จึงต้องทำต่อไปตามปณิธานของท่านนั่นเอง

๒.๒.๖ การได้รับเกียรติคุณ^๓

หลังจากที่ท่านดำเนินงานมาเป็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมแก่สังคมจนเป็นที่ยอมรับของฝ่ายศาสนจักร และราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านการปกครอง บทบาทด้านการศึกษาและศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และด้านการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาหมาลภาวะ งานทุกด้านที่ท่านดำเนินการนั้นล้วนส่งผลดีต่อสังคมทั้งสิ้น ท่านมีบทบาทที่เป็นที่พึ่งของสังคม ในฐานะของความเป็นผู้ให้ ให้ทั้งสิ่งของที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม พัฒนาทั้งวัตถุและจิตใจ จึงได้รับยกย่องจากสังคมตามความนิยมดังนี้คือ

^๓ พิชาร์ดีน สมศรี, เผยแผ่ : สงเคราะห์ : พัฒนา พระพิศาลธรรมพาทิ, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสวนแก้ว, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒-๑๓.

- พ.ศ. ๒๕๒๘ รางวัลสังข์เงิน สาขาใช้ศิลปะในการเผยแพร่จากสมาคมนักประชา สัมพันธ์แห่งประเทศไทย
- พ.ศ. ๒๕๓๑ โลโก้โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่จากกรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๓๕ โลโก้เกียรติคุณบารมี เป็นโลโก้พระผู้มีคุณต่อแผ่นดินและสังคมจาก สมเด็จพระสังฆราช
- โลโก้โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่จากมูลนิธิหมอชาวบ้าน
- พ.ศ. ๒๕๓๖ โลโก้สาขาบริหารการศึกษานอกระบบบุคคลดีเด่นแห่งวงการ การศึกษาของชาติ จากสมาคมศึกษานิเทศก์แห่งประเทศไทย
- โลโก้ผลงานดีเด่นด้านวิชาภาษาไทยจากกรมสามัญศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๓๗ ปรินญาหมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสน์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปรินญาคุณูปถัมภ์กิตติมศักดิ์ สาขาพัฒนาสังคมจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
- พ.ศ. ๒๕๓๘ รางวัลเหรียญอนามัยโลก การรณรงค์เลิกบุหรี่จากกรมอนามัยโลก
- รางวัลมูลนิธิดีเด่นระดับภาค ลำดับที่ ๓ จากสมาคมสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย
- รางวัลโลโก้สนับสนุนกรมประชาสัมพันธ์แห่งชาติปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จากนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี
- รางวัลชมเชยที่ ๓ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากคณะกรรมการ เศรษฐกิจและสังคม สำหรับเอเชียแปซิฟิก (เอสเคป) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๘
- พ.ศ. ๒๕๓๙ รางวัลมูลนิธิดีเด่นระดับภาค ลำดับที่ ๒ จากสมาคมสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย
- โลโก้พระราชทานประกาศเกียรติคุณ “ผู้ร่วมรณรงค์สร้างสรรค์สังคมปลอดบุหรี่” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- พ.ศ. ๒๕๔๐ เกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติในด้าน “อภิปรายถ่ายทอดเสียงวิชาการทางพระพุทธศาสนา” จากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก
- ประกาศนียบัตรทองคำเชิดชูเกียรติ “พระดีศรีสังคม” จากสมาคมสื่อสารมวลชนส่วนภูมิภาค (ประเทศไทย)
- โลโก้ประกาศเกียรติคุณ “นักศึกษาคดีเด่นแห่งชาติ สาขาสื่อมวลชน” จากมหาวิทยาลัยมหิดล กระทรวงสาธารณสุข
- พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับการคัดเลือกเป็น อุทยานการศึกษา ประจำปี ๒๕๔๑ จากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

- รางวัลมูลนิธิดีเด่น ภาคที่ ๑ ลำดับที่ ๑ จากสมาคมสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย
- ปรินญาศึกษาศาสตร์คุณูปภัณฑกิตติมศักดิ์ สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน จากสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ปรินญาพิเศษศาสตรคุณูปภัณฑกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล พ.ศ.๒๕๔๒ “เสาสมาธรรมจักร” ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา รางวัลชมเชย ผู้ประพันธ์หนังสือเรื่อง เรียนผูกเรียนแก้ จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. ๒๕๔๓ รางวัลมูลนิธิดีเด่น ภาคที่ ๑ ลำดับที่ ๑ จากสมาคมสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย
- โล่รางวัล “มหิดลวราอนุสรณ์” จากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชทินนิตตามาดู
- พ.ศ. ๒๕๔๔ โล่รางวัลผู้สนับสนุนงานกรมประชาสัมพันธ์ดีเด่น ประจำปี ๒๕๔๔ จากนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร
- โล่รางวัลอาสาสมัครดีเด่น พิเศษ ประจำปี ๒๕๔๔ จากผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี
- โล่รางวัล มูลนิธิภาคดีเด่นประจำปี ๒๕๔๓ - ๒๕๔๔ จากสมาคมสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย
- พ.ศ. ๒๕๔๕ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี

สรุป

จากการศึกษาภูมิหลังของพระราชธรรมนิเทศ (พระอาจารย์พยอม กลฺยา โณ) วัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่าภูมิหลังทางครอบครัว บรรพบุรุษ บิดามารดา และรวมถึงตัวท่านเป็นคนเมืองนนทบุรี โดยกำเนิด ประกอบอาชีพทำนาและทำสวน ฐานะของครอบครัวอยู่ในชั้นยากจนมาก บิดามารดาเป็นคนมัธยัสถ์ ขยัน ทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ท่านมีพี่น้องร่วมสายโลหิตทั้งหมด ๑๑ คน แต่เสียชีวิตไป ๖ คน พี่น้องแต่ละคนก็มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงไม่มีผู้ใดติดบุนหรี สุรายาเมา หรือสิ่งเสพติดอื่นใด

ด้วยปณิธานอันแน่วแน่ของพระอาจารย์พยอม ที่จะเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา สู่ประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นสาระประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนใช้หลัก ธรรมแก้ปัญหา การบริหารงาน พัฒนาสังคมทั้งในแง่ปัจเจกอันเป็นพื้นฐานของชีวิตที่สำคัญ อันมีปัจจัย ๔ และท่านยังมอบปัจจัยที่ ๕ คือ ธรรมอันหมายถึงแสงสว่างนำทางชีวิตแก่ผู้เดือดร้อนทุกข์ยากอีกด้วยจึงทำให้วัดสวนแก้วของพระราชธรรมนิเทศ เป็นชุมชนชาวพุทธอีกแห่งหนึ่งที่มีรูปแบบการบริหารงานตามแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่นำสนใจ

คังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา กระบวนการการบริหารจัดการกิจการภายในวัดสวนแก้ว และ การบริหารงานของมูลนิธิวัดสวนแก้ว ของท่านว่าสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว พระราชดำริหรือไม่

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริที่มีผู้ ทำการศึกษาไว้แล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวความคิดในการกำหนดแนวทางในการศึกษาได้ ดังนี้

ศิริกุล ดำรงมณี ได้ทำการศึกษาเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีพุทธ” วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี จุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์คำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ว่ามีทัศนะทาง เศรษฐศาสตร์อย่างไร โดยเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิจัยพบว่า หลักคำสอนทางสาย กลาง ของพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับความพอดี และพอเพียงในเศรษฐกิจ พอเพียง นอกจากนี้ แนวคิดทางเศรษฐกิจของทั้งสองระบบ ยังนำไปสู่การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และ ปัญหาต่างๆของสังคมได้โดยเป็นการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิด ด้วยการให้ ความเข้าใจต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง โดยต้องเริ่มที่ใจหรือ สัมมาทิฐีก่อน จากนั้นจึงนำไปสู่การ ปฏิบัติโดยยืนอยู่บนหลักการของความพอประมาณ มีเหตุผลและพึ่งตนเองได้ อื่นๆทุกคนสามารถเข้า สู่แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรกรเท่านั้น ในท้ายที่สุด งานวิจัยนี้ เสนอว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถเสริมส่วนที่เป็นข้อดีของเศรษฐกิจระบบทุนนิยม โดยผ่าน ทางคนในระบบที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง^{๕๔}

มัทนา พันทวี ได้ทำการศึกษาเรื่อง “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : ศึกษาเปรียบเทียบ” พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระ ราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกันในด้านต่างๆ คือ ด้านปรัชญา ด้าน โครงสร้าง และด้านกระบวนการ

ด้านปรัชญา พระพุทธศาสนาในส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจ พอเพียงมีปรัชญา อันประกอบด้วยหลักการและอุดมการณ์ที่เชื่อมโยงกันคือเป็นเศรษฐกิจที่มีความ เป็นธรรมสูง คำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวมอย่างเป็นธรรมมีมัชฌิมาปฏิปทา อยู่ที่ ความพอดี พอประมาณ ไม่สุดโต่งไม่โลภมาก และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่นเดียวกัน

^{๕๔}ศิริกุล ดำรงมณี, “เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีพุทธ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๖, ๘๓ หน้า.

ด้านโครงสร้าง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ประสานสัมพันธ์กันกล่าวคือกรอบแนวคิดของเศรษฐกิจทั้งสองด้านอยู่ที่ความพอดี พอประมาณ ไม่สุดโต่งไม่โลภมาก และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นวิถีชีวิตที่มีสัน โดยธรรมเป็นตัวกำหนดควบคุมให้ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

ด้านกระบวนการ เศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจพอเพียง มีกระบวนการที่สัมพันธ์สอดคล้องกันโดยต่างมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต การซื้อขาย การบริโภค ที่พยายามปรับทัศนคติของคนให้เห็นความสำคัญของความสุขทางด้านจิตใจมากกว่าความสุขที่เกิดจากเงินตรา มุ่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวเองให้ได้ก่อนเป็นเบื้องต้น จากนั้นก็พัฒนาตัวเองไปสู่ความสุขสมบูรณ์ตามอัถภาพของคนและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมต่อไป^{๕๕}

พระมหาสง่า พลสงคราม ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย” พบว่าคำสอนในพระพุทธศาสนานั้น โดยใจความสำคัญเป็นศาสนา ไม่ใช่ศาสตร์ ศาสนานั้นมีจุดหมายเฉพาะอย่างหนึ่ง ส่วนเศรษฐศาสตร์ต่าง ๆ ที่เรียนกันอยู่ในโลกปัจจุบันก็มีจุดหมายเฉพาะอีกอย่างหนึ่ง เศรษฐศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์สมัยใหม่แขนงหนึ่ง เนื้อหาว่าด้วยการจัดการทรัพยากรทั้งที่อยู่ในรูปเงินตราและที่อยู่ในรูปอื่น เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐศาสตร์ในแง่ที่เป็นศาสตร์เฉพาะนั้นก็เหมือนศาสตร์อื่นๆ เช่น รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ศึกษาศาสตร์ ที่มีขอบเขตและเป้าหมายอยู่ที่การจัดการกับปัญหาเฉพาะบางด้านของชีวิตมนุษย์ เป้าหมายในการขจัดทุกข์ในชีวิตมนุษย์ตามทัศนะของพระพุทธศาสนานั้นอาจพิจารณาได้ว่าเป็นเป้าหมายเฉพาะก็ได้ แต่เป้าหมายเฉพาะของพระพุทธศาสนากับของเศรษฐศาสตร์ก็ต่างกันตรงที่เป้าหมายทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาด้านวัตถุ (physical problem) ในขณะที่เป้าหมายทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาด้านจิตใจ (mental and spiritual problem)^{๕๖}

พระสายชล ศรีสว่าง ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักกับคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์” พบว่า เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ

^{๕๕} มีทนา พันทวี, “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : ศึกษาเปรียบเทียบ”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๕, ๑๐๒ หน้า.

^{๕๖} พระมหาสง่า พลสงคราม, “การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๔๒, ๑๖๔ หน้า.

มิได้เริ่มจากสมมติฐานทางเศรษฐศาสตร์แต่เป็นคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับ
 ธรรมในฐานะเป็นปทัสถานให้เกิดดุลยภาพระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสังคมและกายกับ
 จิต ตามหลักปฏิบัติสัมมาอาชีวะ โดยใช้สติปัญญาควบคุมและกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมทาง
 เศรษฐกิจให้ดำเนินไปสู่การมีคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณ คือ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจด้วย
 ความหมั่นเพียรและเก็บออมโดยการใช้จ่ายพิจารณาคุณค่าที่แท้จริงและรูปแบบที่ดีที่สุด^{๕๓}

พระมหาปัญญา สุขสงค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม”
 ตลอดทั้งเหตุปัจจัยที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อการแสดงในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดย
 ศึกษาเฉพาะกรณี พระพิศาลธรรมพาทิ (พระอาจารย์พยอม กลฺยาโณ) วัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่
 จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า พระพิศาลธรรมพาทิ เป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกื้อกูลอย่าง
 สำคัญต่อการพัฒนาสังคม ทั้ง ๖ ด้าน คือด้านการปกครอง การศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ การ
 เผยแผ่ สาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และการทำนุบำรุง
 สิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาหามลภาวะ จนเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป ซึ่งได้ส่งผลการพัฒนา
 สังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม^{๕๔}

ศุภณัฐ วงศรีเทพ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาเพื่อพัฒนาผู้บริหารการ
 ศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า หลักการพัฒนาผู้บริหารนั้น เริ่มจากการพัฒนาตัวเอง พัฒนาพฤติกรรมใน
 ด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และพัฒนาจิตใจของตัวเอง เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ส่วนหลักปรัชญา
 เกี่ยวกับผู้บริหารนั้น ผู้บริหารต้องควบคุมกายวาจาอยู่เสมอให้อยู่ในกรอบของ (อริศีลสิกขา) พัฒนาใจ
 ให้เกิดเป็น (อริจิตตสิกขา) และประการสุดท้ายคือพัฒนาตนเองในด้านปัญญา (อริปัญญาสิกขา)^{๕๕}

พระมหาสุภีร์ ฐิตเมโธ ได้ศึกษาเรื่อง “พระพุทธศาสนาที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการบริ
 หารราชการ” พบว่า พุทธธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้อุคคมการณ์ในเรื่อง การถือหลัก

^{๕๓} พระสายชล ศรีสว่าง, “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักกับคำ
 สอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์”, วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต,
 (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก), ๒๕๔๖, ๗๘ หน้า.

^{๕๔} พระมหาปัญญา สุขสงค์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี :
 พระพิศาลธรรมพาทิ (พระอาจารย์พยอม กลฺยาโณ)”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต
 วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก), ๒๕๔๑, ๒๕๑ หน้า.

^{๕๕} ศุภณัฐ วงศรีเทพ, “การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา”, วิทยา
 นิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๘,
 ๗๖ หน้า.

ความมีเหตุผล ในการปฏิบัติราชการบรรลุได้ ทั้งในด้านความมีเหตุผลในการทำงานทั่วไปและด้านการแก้ปัญหา โดยใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล รู้จักกาลเทศะ รู้จักบุคคล และสิ่งแวดล้อม เคารพความจริงและหลักการ และยึดหลักอิทธิบาท ๔ เป็นหลักการ ถือหลักพึ่งตัวเองในการทำความดีเป็นการส่งเสริมให้บุคคลรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองซึ่งจะนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป^{๑๑๑}

พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ผศ.) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อบุคลิกภาพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรต้องการผู้ศึกษาที่มีคุณลักษณะ คือเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ต่อองค์กร มีศีลจริยวัตรที่งดงาม ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ ยึดหลักพรหมวิหารธรรม ไม่มีอคติ มีเมตตาต่อผู้อื่น ไม่ผูกอาณาตพยายาท มีความรับผิดชอบต่อการบริหารสูง ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับชุมชนและสถาบันอื่น มีความเป็นนักพูด นักเผยแพร่ นักวิชาการและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี^{๑๑๒}

พระกฤตพจน์ สุทธิจิตโต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของเจ้าอาวาสที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า บทบาทของเจ้าอาวาสที่มีต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับมาก ๔ ด้านคือ ด้านการปกครอง ด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษา และพบว่าเจ้าอาวาสในจังหวัดสมุทรปราการ มีบทบาทในการพัฒนาสังคมการเป็นผู้นำที่ดีต้องมีธรรมะ ความอดทน ความเสียสละ และบุติธรรม ยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครอง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ฟังเหตุและผล ความคิดเห็นของผู้อื่น^{๑๑๓}

วิสุทธิ ขวัญพุกฤษ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปรับใช้กับการบริหารงานบุคคลในองค์กรธุรกิจ” พบว่า มีหลักพุทธศาสนามากมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการบริหารงานบุคคลในองค์กรธุรกิจ คือ ๑) ในการจัดหน่วยงานและการออกแบบพุทธศาสนาสอนหลักการตั้งประธาน การกำหนดนโยบาย และการจัดพนักงาน โดยแบ่งงาน

^{๑๑๑}พระมหาสุภีร์ ฐิตเม โธ, “พระพุทธศาสนาที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการ” ,วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๓, ๗๘ หน้า.

^{๑๑๒}พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ผศ.), “ทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อบุคลิกภาพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๗, ๑๒๐ หน้า.

^{๑๑๓}พระกฤตพจน์ สุทธิจิตโต, “บทบาทของเจ้าอาวาสที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๖, ๕๕ หน้า.

ออกเป็นฝ่ายวิชาการและฝ่ายบริหาร และการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม ๒) ในด้านการวางแผนกำลังคน พุทธศาสนามีหลักธรรมที่เรียกว่า สัปปริสธรรม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ๓) ในการสรรหาและการคัดเลือกพนักงาน ควรใช้หลักจริต ๖ บุคคล ๔ เบญจศีลเบญจธรรม เป็นเกณฑ์ ๔) ในการบรรจุแต่งตั้งและปฐมนิเทศ ควรใช้หลักการแต่งตั้งคนตามความสามารถ และความถนัดของแต่ละคน^{๑๑๑}

สรุปได้ว่า การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ยกมาแสดงไว้ข้างต้นนี้ ได้มีผู้ทำวิจัยไว้หลาย ๆ ด้านทั้งการบริหารงาน การนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานและนำไปใช้ในองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งการนำไปใช้ในการบริหารงานของวัด การพัฒนาวัดได้ ตลอดถึงการนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหาร ภาวะผู้นำ และในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจโดยเน้นเรื่อง “ทางสายกลาง” หรือ “ความพอเพียง” ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า หลักธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับการบริหารงานและกับทุกคนทุกอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัย ไม่จำกัด เพราะหลักธรรมนี้เป็นธรรมสากลที่ผู้ใดก็นำไปปฏิบัติตามและประยุกต์ใช้ได้ให้เหมาะสมแก่ฐานะตนและองค์กรของตนได้

๒.๖ สรุปกรอบแนวคิด

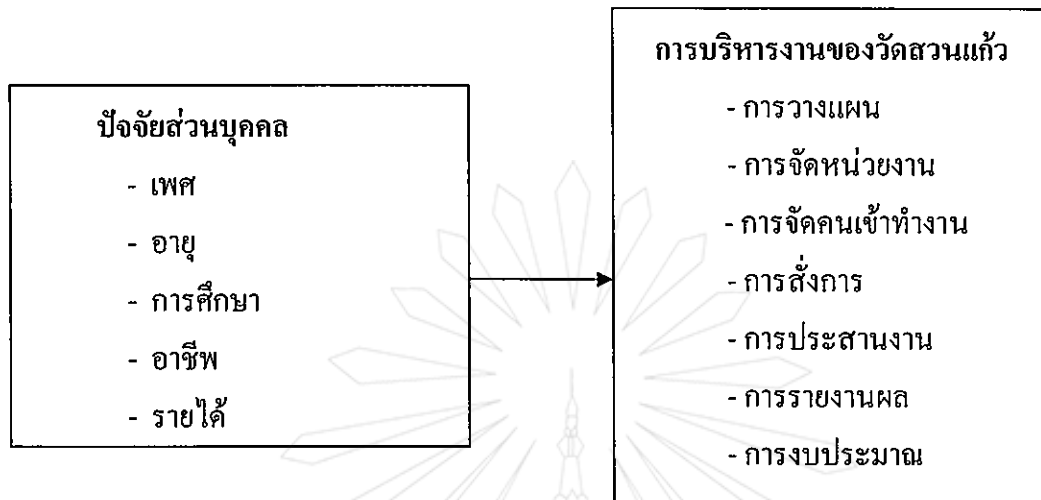
สำหรับการศึกษาเรื่อง การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา พิจารณาและเลือกแนวทางหรือตัวแปรที่เห็นว่า มีความเหมาะสมกับเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่นี้จำนวน ๗ ตัวแปร คือ การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) การสั่งการหรือการอำนวยความสะดวก(Directing) การประสานงาน (Co-ordinating) การรายงานผล(Reporting) การจัดทำงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งเป็นสูตรหรือแบบในการบริหารงานของลูเธอร์ กุลิก ซึ่งมีอักษรย่อว่า POSDCORB

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักการบริหารงาน โดยเฉพาะหลักการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังได้ยกมากล่าวแล้วข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดและตัวแปรในการศึกษาวิจัย ได้ดังนี้

^{๑๑๑}วิศุทธิ์ ขวัญพุกษ์, “การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปรับใช้กับการบริหารงานบุคคลในองค์กรธุรกิจ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๕, ๑๔๒ หน้า.

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ การสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ กรอบแนวคิดและการกำหนดตัวแปร
- ๓.๔ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ เครื่องมือที่ใช้การวิจัย
- ๓.๖ การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- ๓.๗ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๘ การวัดค่าตัวแปร
- ๓.๙ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๑๐ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ในวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ น.- ๑๖.๐๐ น. โดยเฉลี่ยประมาณวันละ ๖๐๐ คน วันเสาร์- อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ น.-๑๖.๐๐ น. โดยเฉลี่ยประมาณวันละ ๘๕๐ คน สัปดาห์ละ ๔,๗๐๐ คน ประมาณเดือนละ ๑๘,๘๐๐ คน โดยใช้ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ๓ เดือน รวมประชาชนทั้งสิ้นประมาณ ๕๖,๔๐๐ คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว จำนวน ๓๘๔ คน

๓.๒ การสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ทราบจำนวน โดยใช้สูตรของ โดยใช้สูตร W.G. Cochran °

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

แทนค่าในสูตร $n = \frac{0.2(1-0.2)(1.96)^2}{(0.04)^2}$

$$n = \frac{0.2(1-0.2)(3.84)}{0.0016} = \frac{0.6144}{0.0016} = 384 \text{ ราย}$$

โดยจำนวน ๓๘๔ คน เป็นจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำ เพื่อต้องการเชื่อมั่นสูงขึ้นจึงเพิ่มเป็น ๔๐๐ คน การสุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

๓.๓ กรอบแนวคิดและกำหนดตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดและตัวแปรในการศึกษาไว้ ดังนี้

๓.๓.๑ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มติดต่อกับวัดสวนแก้วตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ในด้าน อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน

๓.๓.๒ ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ใน ๗ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านการวางแผน
- ๒) ด้านการจัดหน่วยงาน
- ๓) ด้านการจัดคนเข้าทำงาน
- ๔) ด้านการสั่งการ

° วันทนีย์ ภูมิภักทราคม, วิเคราะห์เชิงปริมาณ, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๓๔), หน้า ๒๓.

- ๕) ด้านการประสานงาน
- ๖) ด้านการรายงานผล
- ๗) ด้านการงบประมาณ

๓.๔ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยแบ่งข้อมูลที่ใช้ ออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๓.๔.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน ๔๐๐ ชุด

๓.๔.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนาม (Survey Research or Field Research)

๓.๕ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาวิจัย จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสำรวจความคิดเห็นของ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ลักษณะของ แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นเชิงสำรวจรายการ (Check - list) จำนวน ๕ ข้อ

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีจำนวน ๗ ด้านคือ

- ๑) ด้านการวางแผน
- ๒) ด้านการจัดหน่วยงาน
- ๓) ด้านการจัดคนเข้าทำงาน
- ๔) ด้านการสั่งการ
- ๕) ด้านการประสานงาน
- ๖) ด้านการรายงานผล
- ๗) ด้านการงบประมาณ

รวมจำนวน ๒๘ ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ^๒ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ โดยกำหนดค่า ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๕
มาก	มีค่าเท่ากับ	๔
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๓
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๒
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๑

ส่วนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบปลายเปิด

๓.๖ การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

๓.๖.๑ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓.๖.๒ สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม ๒ ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

๓.๖.๓ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

๓.๖.๔ นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๓ ท่าน คือ ๑) พระมหาเหรียญชัย อติวิโร ๒) พระมหาเมธี คุปตรัตน์ ๓) นายพนัด ดั่งดิลี เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม

๓.๖.๕ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้ว จึงนำไปใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนที่มาติดต่อกับ วัดทองเนียม แขวงหนองแขม เขตหลักสอง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประชาชนในกลุ่มที่มีลักษณะ

^๒บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๗๕-๗๖.

ใกล้เคียงกับกลุ่มที่ทำการศึกษา จำนวน ๓๐ ราย จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบ วัดความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาช (Cronbach) ดังนี้^๓

$$\text{สูตร } r_{tt} = \frac{k}{K-1} \left(1 - \frac{s^2_1}{s^2_x} \right)$$

เมื่อ k = จำนวนข้อสอบทั้งหมด

s^2_1 = ผลรวมของค่า ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ ๐.๗๘

๓.๖.๖ นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๗ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๗.๑ หนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยถึงพระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กฤษยาโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่มาติดต่อกับวัด

๓.๗.๒ ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ

๓.๗.๓ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

๓.๗.๔ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน ๔๐๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

๓.๗.๕ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๘ การวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวน-

^๓กัลยา วานิชบัญชา, การใช้ SPSS FOR WINDOWS ในการวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔๔๕.

แก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้^๔

ระดับค่า	ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลผล
๕	๔.๒๑ – ๕.๐๐	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
๔	๓.๔๑ – ๔.๒๐	เห็นด้วยในระดับมาก
๓	๒.๖๑ – ๓.๔๐	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
๒	๑.๘๑ – ๒.๖๐	เห็นด้วยในระดับน้อย
๑	๑.๐๐ – ๑.๘๐	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๕.๑ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๕.๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๕.๓ ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศใช้ การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนตัวแปรที่มีค่ามากกว่า ๒ ระดับ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

๓.๕.๔ ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

^๔ชูศรี วงศ์รัตนะ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

๓.๑๐ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้สำหรับการทำวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่

๓.๑๐.๑ สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป

๓.๑๐.๒ สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe')

๓.๑๐.๓ สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

๑) การหาค่าร้อยละ (Percentage) ^๕

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

๒) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ^๖

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

^๕นิภา เมธธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๘.

^๖สงศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๓), หน้า ๕๕.

๓) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ^๑

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

๔) การทดสอบสมมติฐาน (t-test) ^๒

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที-เทสต์ (t-test)

\bar{X}_1, \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

๕) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือ (F-test) ^๓

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^๑ ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^๒ นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, อ่างแก้ว, หน้า ๒๓๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๐.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติแนวคิดระบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เพื่อศึกษาการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วและเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว จำนวน ๔๐๐ คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
T	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
d.f.	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
S.S.	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
M.S.	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปากกวดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	๑๖๖	๔๑.๕๐
หญิง	๒๓๔	๕๘.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๓๔ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๐ รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน ๑๖๖ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๐

ตารางที่ ๒ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
๓๐ ปีลงมา	๑๔๓	๓๕.๘๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๔๗	๓๖.๘๐
๔๑ - ๕๐ ปี	๖๑	๑๕.๓๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๔๙	๑๒.๓๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า อายุของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๔๗ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘๐ รองลงมา คือ อายุ ๓๐ ปีลงมา จำนวน ๑๔๓ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘๐ อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๖๑ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๐ และมีอายุน้อยที่สุดระหว่าง ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๙ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๓๐

ตารางที่ ๓ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา / ปวช.	๒๐๖	๕๑.๕๐
อนุปริญญา / ปวส.	๑๐๔	๒๖.๐๐
ปริญญาตรี	๗๑	๑๗.๘๐
ปริญญาโทขึ้นไป	๑๙	๔.๘๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๓ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา / ปวช. จำนวน ๒๐๖ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕๐ รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. จำนวน ๑๐๔ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๐ ปริญญาตรี จำนวน ๗๑ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๐ และมีการศึกษาน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน ๑๙ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๔.๘๐

ตารางที่ ๔ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
รับราชการ	๑๐	๒.๕๐
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๖๗	๑๖.๗๐
เจ้าของกิจการ	๓	๐.๗๐
พนักงานบริษัท/ โรงงาน		
อุตสาหกรรม	๑๐๖	๒๖.๕๐
ค้าขาย	๖๓	๑๕.๗๐
รับจ้าง	๑๔๘	๓๗.๐๐
อื่นๆ	๓	๐.๗๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน ๑๔๘ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐๐ รองลงมา คือ พนักงานบริษัท / โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน ๑๐๖ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๖๗ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๐ ค้าขาย จำนวน ๖๓ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗๐ อาชีพรับราชการ จำนวน ๑๐ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ และน้อยที่สุดเป็นอาชีพเจ้าของกิจการ และอื่นๆ จำนวน ๓ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๐.๗๐

ตารางที่ ๕ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	ความถี่	ร้อยละ
๕,๐๐๐ บาทลงมา	๒๐	๕.๐๐
๕,๐๐๑-๘,๐๐๐ บาท	๘๒	๒๐.๕๐
๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาท	๔๕	๑๑.๒๕
๑๑,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๒๒	๓๐.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๕ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระหว่าง ๑๑,๐๐๑ บาท ขึ้นไป จำนวน ๑๒๒ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๐ รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง ๕,๐๐๑ - ๘,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๒ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๐ มีรายได้ต่อ

เดือนอยู่ระหว่าง ๘,๐๐๑ – ๑๑,๐๐๐ บาท โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๐ และน้อยที่สุดมีรายได้ต่อเดือน อยู่ระหว่าง ๕,๐๐๐ บาทลงมา จำนวน ๒๐ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๗.๔๐

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจ

พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ใช้ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของ ประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานใน ระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัด สวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการวางแผน	๓.๘๘	๐.๗๒	มาก
๒. ด้านการจัดหน่วยงาน	๓.๘๔	๐.๖๕	มาก
๓. ด้านการจัดคนเข้าทำงาน	๓.๘๐	๐.๗๓	มาก
๔. ด้านการตั้งการ	๓.๘๐	๐.๗๓	มาก
๕. ด้านการประสานงาน	๓.๖๕	๐.๖๗	มาก
๖. ด้านการรายงานผล	๓.๗๔	๐.๗๒	มาก
๗. ด้านการงบประมาณ	๓.๗๖	๐.๘๓	มาก
รวม	๓.๗๗	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๖ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๗๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๖

ตารางที่ ๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการวางแผน

ด้านการวางแผน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. การวางแผนงานในการบริหารงานของวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๗๗	๐.๖๕	มาก
๒. แผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วสอดคล้องกับหลักการความรู้จักพอประมาณ	๓.๘๖	๐.๖๘	มาก
๓. แผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วมีเหตุมีผลชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้	๓.๕๒	๐.๗๒	มาก
๔. แผนงานในการบริหารงานของวัดสวนแก้วมีภูมิคุ้มกันคือป้องกันผลกระทบที่ตามมาในภายหลังเป็นอย่างดี	๓.๕๒	๐.๗๓	มาก
๕. แผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วมีประสิทธิภาพ	๓.๘๘	๐.๗๗	มาก
รวม	๓.๘๗	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๗ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วด้าน “วางแผน” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๗

ตารางที่ ๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการจัดหน่วยงาน

ด้านการจัดหน่วยงาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการบริหารวัดเป็นฝ่ายๆ อย่างชัดเจน	๓.๘๓	๐.๖๔	มาก
๒. ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาอาคารสถานที่ของวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๘๓	๐.๖๔	มาก
๓. ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การมีห้องน้ำห้องส้วม ถึงขยะ อาหาร น้ำดื่มที่เพียงพอต่อความต้องการ	๓.๘๗	๐.๖๕	มาก
รวม	๓.๘๔	๐.๖๔	มาก

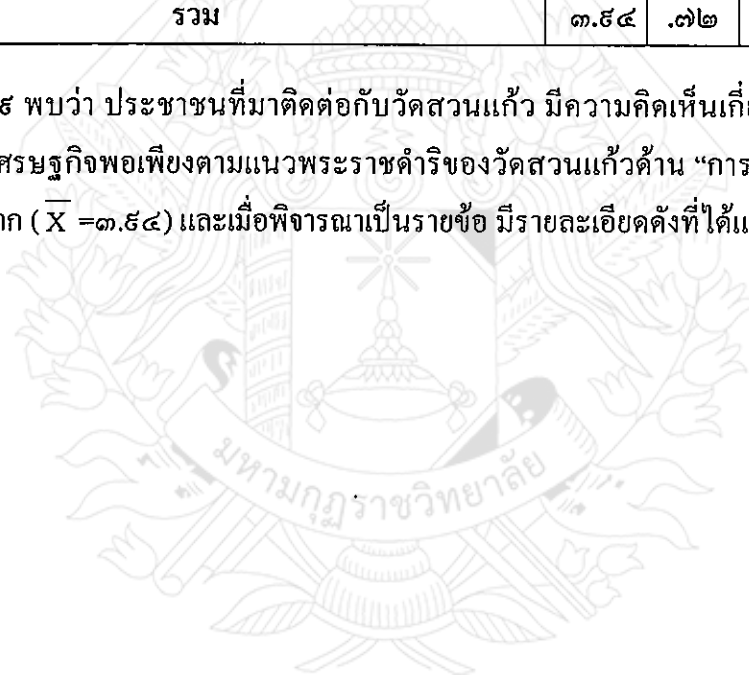
จากตารางที่ ๘ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วด้าน “การวางแผน” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๘

ตารางที่ ๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการจัดคนเข้าทำงาน

ด้านการจัดคนเข้าทำงาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑.การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๘๖	๐.๖๘	มาก
๒. การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วเหมาะสมกับงาน	๓.๕๕	๐.๖๕	มาก
๓. การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้ว มี กฎ ระเบียบ ข้อยบังคับในการปฏิบัติอย่าง	๓.๕๑	๐.๖๔	มาก
๔. การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้ว มีคณะกรรมการพิจารณาทุกขั้นตอน	๓.๘๓	๐.๖๔	มาก
รวม	๓.๕๔	.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๕ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วด้าน “การจัดคนเข้าทำงาน” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๔$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๕

ตารางที่ ๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการสั่งการ

ด้านการสั่งการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วมีระบบเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน	๓.๐๑	๐.๗๘	ปานกลาง
๒. การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างง่าย	๓.๘๘	๐.๗๗	มาก
๓. การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้ว มีเหตุมีผลอย่างชัดเจน	๓.๕๓	๐.๖๑	มาก
๔. การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๗๓	๐.๗๖	มาก
รวม	๓.๘๐	๗๒	มาก

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วด้าน“การจัดคนเข้าทำงาน” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการประสานงาน

ด้านการประสานงาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของวัดสวนแก้วสะดวกรวดเร็ว	๓.๖๒	๐.๖๘	มาก
๒. ระบบการประสานงานของวัดสวนแก้วมีประสิทธิภาพ	๓.๕๕	๐.๖๔	มาก
๓. การประสานงานของวัดสวนแก้ว มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อความต้องการ	๓.๖๔	๐.๖๖	มาก
๔. การประสานงานของวัดสวนแก้วมีระบบการติดต่อประสานงานที่ทันสมัย	๓.๗๖	๐.๗๑	มาก
รวม	๓.๖๔	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๑๑ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วด้าน “การประสานงาน” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการรายงานผล

ด้านการรายงานผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. การรายงานผลติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของวัดสวนแก้วมีขั้นตอนที่ชัดเจน	๓.๗๖	๐.๗๘	มาก
๒. การรายงานผลของการปฏิบัติงานในแต่ละ โครงการตรงตามข้อเท็จจริง	๓.๗๘	๐.๖๘	มาก
๓. การรายงานผลของการปฏิบัติงานในแต่ละ โครงการมีทีมงานที่รับผิดชอบโดยตรง	๓.๖๖	๐.๗๐	มาก
รวม	๓.๗๓	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วด้าน “การรายงานผล” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านการงบประมาณ

ด้านการงบประมาณ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. มีการจัดหางบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วอย่างพอเพียง	๓.๗๕	๐.๘๗	มาก
๒. มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วอย่างพอเพียง	๓.๗๕	๐.๘๖	มาก
๓. ระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วมีความโปร่งใส	๓.๓๕	๐.๔๒	มาก
๔. มีการใช้งบประมาณเพื่อบริหารงานภายในวัดสวนแก้วเหมาะสมกับประโยชน์ที่จะได้รับ	๓.๗๒	๐.๒๘	มาก
๕. มีการใช้งบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วคุ้มค่า	๓.๘๑	๐.๘๓	มาก
รวม	๓.๗๖	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วด้าน “การงบประมาณ” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๑๓

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้วมี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๖๖	๓.๘๕	๐.๕๐	มาก
หญิง	๒๓๔	๓.๗๕	๐.๕๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๑๔ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้วตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$ และ อยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = ๓.๗๕$)

ตารางที่ ๑๕ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (๒-tailed)
ชาย	๑๖๖	๓.๘๕	.๕๐	๑.๐๖	.๓๐
หญิง	๒๓๔	๓.๗๕	.๕๐		

จากตารางที่ ๑๕ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้วตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ

อายุ	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๓๐ ปีลงมา	๑๔๓	๔.๐๑	๐.๔๗	มาก
๓๑-๔๐ ปี	๑๔๗	๓.๗๐	๐.๕๐	มาก
๔๑-๕๑ ปี	๖๑	๓.๕๗	๐.๑๕	มาก
๕๑ ปีขึ้นไป	๔๕	๓.๘๘	๐.๖๓	มาก
รวม	๔๐๐	๓.๘๒	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๑๖ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ โดยรวม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$) และแยกตามช่วงอายุ มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๑๖

ตารางที่ ๑๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบล บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๐	๓	๓.๗๗	๑๖.๘๒	.๐๐*
ภายในกลุ่ม	๘๘.๖๕	๓๕๖	.๒๒		
รวม	๘๙.๙๕	๓๕๙			

* $P < .๐๕$

จากตารางที่ ๑๗ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) ดังตารางที่ ๑๘

ตารางที่ ๑๘ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุแตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

อายุ	๓๐ ปีลงมา ($\bar{X} = ๔.๐๑$)	๓๑-๔๐ ปี ($\bar{X} = ๓.๗๐$)	๔๑-๕๐ ปี ($\bar{X} = ๓.๕๗$)	๕๑ ปีขึ้นไป ($\bar{X} = ๓.๘๒$)
๓๐ ปีลงมา ($\bar{X} = ๔.๐๑$)	-	.๓๑*	.๔๔*	.๑๔
๓๑-๔๐ ปี ($\bar{X} = ๓.๗๐$)		-	.๑๓	-.๑๗
๔๑-๕๐ ปี ($\bar{X} = ๓.๕๗$)			-	-.๓๑*
๕๑ ปีขึ้นไป ($\bar{X} = ๓.๘๒$)				-

* $P < .๐๕$

จากตารางที่ ๑๘ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุ ๓๐ ปีลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปีและ ๔๑-๕๐ ปี ผู้ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการกรรบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๒๐๖	๔.๐๕	๐.๕๑	มาก
อนุปริญญา ปวช./ปวส.	๑๐๔	๓.๕๑	๐.๓๒	มาก
ปริญญาตรี	๗๑	๓.๕๘	๐.๒๒	มาก
ปริญญาโทขึ้นไป	๑๙	๓.๘๒	๐.๑๗	มาก
รวม	๔๐๐	๓.๘๒	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๑๕ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการกรรบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$) และแยกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๒๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการกรรบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓๑.๘๖	๓	๑๐.๖๒	๖๑.๗๓	.๐๐๐*
ภายในกลุ่ม	๖๘.๑๓	๓๙๖	.๑๗		
รวม	๙๙.๙๙	๓๙๙			

* $P < .๐๕$

จากตารางที่ ๒๐ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการกรรบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒๑ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา (\bar{X} ๔.๐๕)	อนุปริญญา (\bar{X} ๓.๕๑)	ปริญญาตรี (\bar{X} ๓.๕๘)	ปริญญาโทขึ้นไป (\bar{X} ๓.๔๐)
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา (\bar{X} ๔.๐๕)	-	.๕๓*	.๕๑*	.๖๕*
อนุปริญญา (\bar{X} ๓.๕๑)		-	-	-
ปริญญาตรี (\bar{X} ๓.๕๘)			-	-
ปริญญาโทขึ้นไป (\bar{X} ๓.๔๐)				-

* $P < .๐๕$

จากตารางที่ ๒๑ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้มีระดับการศึกษาอนุปริญญา และปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และค่าระดับ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รับราชการ	๑๐	๓.๓๒	.๐๐	ปานกลาง
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๖๗	๓.๔๒	๐.๑๘	มาก
เจ้าของกิจการ	๓	๓.๕๔	๐.๑๕	มาก
พจน.บริษัท/ รง.อุตสาหกรรม	๑๐๖	๓.๕๔	๐.๒๑	มาก
ค้าขาย	๖๓	๓.๕๕	๐.๓๔	มาก
รับจ้าง	๑๔๘	๔.๓๒	๐.๔๐	มากที่สุด
อื่น ๆ	๓	๔.๑๕	๐.๓๘	มาก
รวม	๔๐๐	๓.๘๒	๐.๕๐๑	มาก

จากตารางที่ ๒๒ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพโดยรวม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$) และแยกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๒๒

ตารางที่ ๒๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๖๑.๖๓	๖	๑๐.๒๗	๑๕๐.๒๗	.๐๐*
ภายในกลุ่ม	๓๘.๓๕	๓๕๓	.๑๐		
รวม	๙๙.๙๘	๓๕๙			

* $P < .๐๕$

จากตารางที่ ๒๓ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจ

พอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ ๒๔

ตารางที่ ๒๔ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอาชีพแตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé)

อาชีพ	รับราชการ (\bar{X} ๓.๓๒)	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ (\bar{X} ๓.๔๒)	เจ้าของ กิจการ (\bar{X} ๓.๕๔)	พจน. บริษัท/ร.ง อุตสาหกรรม (\bar{X} ๓.๕๔)	ค้าขาย (\bar{X} ๓.๕๕)	รับจ้าง (\bar{X} ๔.๓๒)	อื่นๆ (\bar{X} ๔.๑๕)
รับราชการ (\bar{X} ๓.๓๒)		-๑๐	.๒๑	.๒๒	-๒๗	๑.๐*	.๘๗*
พนักงานรัฐวิสาหกิจ (\bar{X} ๓.๔๒)		-	-๑๑	-๑๒	-๑๗	.๘๕*	-.๗๗*
เจ้าของกิจการ (\bar{X} ๓.๕๔)			-	-๑๑	-๐๖	-.๗๘*	-.๖๕
พจน.บริษัท/อุตสาหกรรม (\bar{X} ๓.๕๔)				-	-๐๕	-.๗๗*	-.๖๕
ค้าขาย (\bar{X} ๓.๕๕)					-	-.๗๒*	.๖๐
รับจ้าง (\bar{X} ๔.๓๒)						-	.๑๓
อื่นๆ (\bar{X} ๔.๑๕)							-

* $P < .๐๕$

จากตารางที่ ๒๔ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากประชาชนทุกอาชีพ อาชีพอื่นๆ (นักเรียน, นักศึกษา) มีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากอาชีพรับราชการและอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	N	\bar{X}	S.D.	ค่าระดับ
๕,๐๐๐ บาทลงมา	๑๔๑	๔.๐๕	๐.๕๕	มาก
๕,๐๐๑-๘,๐๐๐ บาท	๑๓๕	๓.๔๐	๐.๕๑	ปานกลาง
๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาท	๕๕	๓.๓๖	๐.๔๖	ปานกลาง
๑๑,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๒๑	๓.๗๖	๐.๔๐	มาก
รวม	๔๐๐	๓.๖๔	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๒๕ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$) และแยกตามรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๒๕

ตารางที่ ๒๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๔๐.๖๖	๓	๑๓.๕๕	๔๕.๑๐	.๐๐*
ภายในกลุ่ม	๑๐๗.๕๓	๓๕๖	.๒๗		
รวม	๑๔๘.๑๙	๓๕๙			

* P < .๐๕

จากตารางที่ ๒๖ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe) ดังตารางที่ ๒๗

ตารางที่ ๒๗ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

รายได้ต่อเดือน	๕,๐๐๐ บาท ลลงมา ($\bar{X} = ๔.๐๕$)	๕,๐๐๑-๘,๐๐๐ บาท ($\bar{X} = ๓.๔๐$)	๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาท ($\bar{X} = ๓.๓๖$)	๑๑,๐๐๑บาทขึ้นไป ($\bar{X} = ๓.๓๖$)
๕,๐๐๐ บาทลลงมา ($\bar{X} = ๔.๐๕$)	-	.๖๖*	.๓๐*	.๒๕*
๕,๐๐๑-๘,๐๐๐บาท ($\bar{X} = ๓.๔๐$)		-	.๐๔	.๓๓*
๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาท ($\bar{X} = ๓.๓๖$)			-	-.๔๑*
๑๑,๐๐๑บาทขึ้นไป ($\bar{X} = ๓.๓๖$)				-

* $P < .๐๕$

จากตารางที่ ๒๗ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๐ บาทลลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๘,๐๐๐บาท และผู้มีรายได้ต่อเดือน ๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาท ผู้มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑ - ๘,๐๐๐ บาทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๑๑,๐๐๑ บาท ผู้มีรายได้ต่อเดือน ๘,๐๐๑ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๑๑,๐๐๑ บาท ต่อเดือนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ซึ่งประชาชนได้นำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขดังนี้

ตารางที่ ๒๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
๑. ขาดการวางแผนการทำงานที่รัดกุมเพียงพอขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ	๑๒	๑. วางแผนงานการทำงานอย่างรัดกุม ๒. ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ	๓๒ ๒๖
๒. กฎระเบียบต่างๆ ของวัดดูถูกล่วงละเมิดอยู่บ่อยครั้ง	๒๖	๓. กำหนดโทษจากการล่วงละเมิดอย่างเด็ดขาดมีอุปกรณ์ในการสื่อสารและ	๒๒
๓. ขาดความเข้าใจในวิธีการประสานงานที่ดี	๑๔	๔. การประสานงานอย่างกำหนดโทษจากการล่วงละเมิดอย่างเด็ดขาด	๒๕
๔. ขาดการวางแผนการทำงานที่รัดกุมเพียงพอ	๓๑		
รวม	๘๓	รวม	๑๐๕

จากตารางที่ ๒๘ พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๘๓ คน ได้นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว เรียงลำดับ ดังนี้ (๑) ขาดความเข้าใจในวิธีการประสานงานที่ดี (๒) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ (๓) กฎระเบียบต่างๆ ของวัดดูถูกล่วงละเมิดอยู่บ่อยครั้ง (๔) ขาดการวางแผนการทำงานที่รัดกุมเพียงพอ ดังรายละเอียดในตารางที่ ๒๘

ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๐๕ คน ได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว

พระราชดำริของวัดสวนแก้วเรียงลำดับ ดังนี้ (๑) วางแผนงานการทำงานอย่างรัดกุม (๒) มีอุปกรณ์ในการสื่อสารและการประสานงานอย่างเพียงพอ (๓) ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ (๔) กำหนดโทษจากการล่วงละเมิดอย่างเด็ดขาด ดังรายละเอียดในตารางที่ ๒๘

บทที่ ๕

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทฤษฎีแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เพื่อศึกษาการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ระหว่างวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๐๐ น. วันเสาร์- อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ น.-๑๖.๐๐ น. จำนวน ๔๐๐ คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ทราบจำนวน โดยใช้สูตร W.G. Cochran และใช้การสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบ (Fact Findings) ได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่าประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๐ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๐ มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘ รองลงมาคือ มีอายุ ๓๐ ปีลงมา คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘ และมีอายุ ๔๑-๕๐ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๐ ระดับศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ

๕๑.๕๐ รองลงมาคือระดับศึกษาอยู่ในระดับ อนุปริญญา ปวช./ปวส.คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๐ และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๐ มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐๐ รองลงมา มีอาชีพพนักงานบริษัท/โรงงานอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๐ และมีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๐ มีรายได้ต่อเดือนต่อเดือน ๑๑,๐๐๑ บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔๐ รองลงมามีรายได้ต่อเดือนต่อเดือน ๕,๐๐๑-๘,๐๐๐ บาทคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๐ และมีรายได้ต่อเดือนต่อเดือน ๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาทคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๐

๕.๑.๒ ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

จากผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$) และเมื่อแยกออกเป็นรายข้อ ๗ ด้าน คือด้านการวางแผน, ด้านการจัดหน่วยงาน, ด้านการจัดคนเข้าทำงาน, ด้านการสั่งการ, ด้านการประสานงาน, ด้านการรายงานผล, ด้านการงบประมาณ มีรายละเอียดผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักบริหารงาน “ด้านการวางแผน” ไปใช้ในการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$) จำแนกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

ข้อที่ ๑ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วสอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$)

ข้อที่ ๒ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับวางแผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วสอดคล้องกับหลักการความรู้จักพอประมาณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖$)

ข้อที่ ๓ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วมีเหตุมีผลชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$)

ข้อที่ ๔ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับวางแผนงานในการบริหารงานของวัดสวนแก้วมีภูมิคุ้มกันคือป้องกันผลกระทบที่ตามมาในภายหลังเป็นอย่างดีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$)

ข้อที่ ๕ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการแผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วมีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๘$)

๒) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักบริหารงาน “ด้านการจัดหน่วยงาน” ไปใช้ในการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบาง

เลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔$) จำแนกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

ข้อที่ ๑ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการบริหารวัดเป็นฝ่ายๆ อย่างชัดเจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

ข้อที่ ๒ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาอาคารสถานที่ของวัด สวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

ข้อที่ ๓ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การมีห้องน้ำห้องส้วม ถึงขยะอาหาร น้ำดื่มที่เพียงพอต่อความต้องการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$)

๓) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักบริหารงาน “ด้านการจัดคนเข้าทำงาน” ไปใช้ในการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๔$) จำแนกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

ข้อที่ ๑ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖$)

ข้อที่ ๒ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วเหมาะสมกับงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๕$)

ข้อที่ ๓ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้ว มี กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$)

ข้อที่ ๔ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้ว มีคณะกรรมการพิจารณาทุกขั้นตอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

๔) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักบริหารงาน “ด้านการสั่งการ” ไปใช้ในการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) จำแนกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

ข้อที่ ๑ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วมีระบบเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๑$)

ข้อที่ ๒ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างง่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$)

ข้อที่ ๓ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้ว มีเหตุมีผลอย่างชัดเจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$)

ข้อที่ ๔ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตั้งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$)

๕) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักบริหารงาน “ด้านการประสานงาน” ไปใช้ในการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$) จำแนกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

ข้อที่ ๑ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของวัดสวนแก้วสะดวกรวดเร็ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$)

ข้อที่ ๒ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ บุคลากรมีความสามารถในการทำหน้าที่ประสานงานของวัดสวนแก้วมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๕$)

ข้อที่ ๓ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การประสานงานของวัดสวนแก้วมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อความต้องการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$)

ข้อที่ ๔ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การประสานงานของวัดสวนแก้วมีระบบการติดต่อประสานงานที่ทันสมัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๖$)

๖) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักบริหารงาน “ด้านการรายงานผล” ไปใช้ในการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$) จำแนกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

ข้อที่ ๑ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรายงานผลติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของวัดสวนแก้วมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๖$)

ข้อที่ ๒ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรายงานผลของการปฏิบัติงานในแต่ละโครงการตรงตามข้อเท็จจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$)

ข้อที่ ๓ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรายงานผลของการปฏิบัติงานในแต่ละโครงการมีทีมงานที่รับผิดชอบโดยตรง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$)

๗) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักบริหารงาน “ด้านการงบประมาณ” ไปใช้ในการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๖$)

ข้อที่ ๑ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดทำงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วอย่างพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$)

ข้อที่ ๒ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วให้อย่างพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$)

ข้อที่ ๓ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วมีความโปร่งใสโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$)

ข้อที่ ๔ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การใช้งบประมาณเพื่อบริหารงานภายในวัดสวนแก้วเหมาะสมกับประโยชน์ที่จะได้รับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒$)

ข้อที่ ๕ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การใช้งบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วคุ้มค่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๑$)

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไม่แตกต่างกัน

๒) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตาม อายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำการตรวจสอบโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน โดยพบว่าประชาชนที่มี อายุ ๓๐ ปีลงมา มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปีและ ๔๑-๕๐ ปี ผู้ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปีมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำการตรวจสอบโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน โดยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นจากการบริหารงานแตกต่างผู้ที่มีระดับศึกษาอนุปริญญา/ปวส.และปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

๔) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำการตรวจสอบโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน โดยพบว่าประชาชนที่มีอาชีพ อื่นๆ (นักเรียน, นักศึกษา) แตกต่างจากอาชีพรับราชการและอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

๕) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำการตรวจสอบโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน โดยพบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๐ บาท ลงมาแตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑ -๘,๐๐๐ บาท และผู้มีรายได้ต่อเดือน ๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาท ผู้มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๘,๐๐๐ บาท แตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๑๑,๐๐๑ บาทขึ้นไป ผู้มีรายได้ต่อเดือน ๘,๐๐๑- ๑๑,๐๐๐ บาท แตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๑๑,๐๐๑ บาท ต่อเดือนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๘๓ คน ได้นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว เรียงลำดับ ดังนี้ (๑) ขาดความเข้าใจในวิธีการประสานงานที่ดี (๒) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ (๓) กฎระเบียบต่างๆ ของวัดถูกล่วงละเมิดอยู่บ่อยครั้ง (๔) ขาดการวางแผนการทำงานที่รัดกุมเพียงพอ

ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๐๕ คน ได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว เรียงลำดับ ดังนี้ (๑) วางแผนงานการทำงานอย่างรัดกุม (๒) มีอุปกรณ์ในการสื่อสารและการประสานงานอย่างเพียงพอ (๓) ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ (๔) กำหนดโทษจากการล่วงละเมิดอย่างเด็ดขาด

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๕.๒.๑ การศึกษาวิเคราะห์ เกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วมาก ดังที่ปรากฏอยู่ในรายละเอียดของแบบสอบถามเป็นรายชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารที่ว่าด้วยเรื่องของ การวางแผน,การจัดหน่วยงาน,การจัดคนเข้าทำงาน,การสั่งการ, การประสานงาน,การรายงานผลและการงบประมาณ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ การวางแผน, การจัดหน่วยงาน, และการสั่งการ, ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วนั้น มีผลงานในการปฏิบัติค่อนข้างชัดเจน เพราะมีการวางแผนงานในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการจัดการบริหารวัดเป็นฝ่ายๆ อย่างชัดเจน และมีการจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วเหมาะสมกับงานสามารถยังประโยชน์สูงสุดให้เกิดแก่สังคม เป็นที่พึงพิงของผู้ประสบทุกข์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปัญญา สุขสงค์ ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม” ตลอดทั้ง

เหตุปัจจัยที่เชื่อและที่เป็นอุปสรรคต่อการแสดงในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยศึกษา เฉพาะกรณี พระพิศาลธรรมพาทิ (พระอาจารย์พยอม กลฺยาโณ) วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า พระพิศาลธรรมพาทิ เป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกื้อกูลอย่างสำคัญต่อการพัฒนาสังคม ทั้ง ๖ ด้าน คือด้านการปกครอง การศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการและ สาธารณสงเคราะห์ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาภาวะ จนเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป ซึ่งได้ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และเป็นกรนำเอาหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับการบริหาร โดยผ่านทางศาสนาสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา พันทวี ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเปรียบเทียบ” พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกันในด้านต่างๆ คือ ด้านปรัชญา ด้านโครงสร้าง และด้านกระบวนการ ด้านปรัชญา พระพุทธศาสนาใน ส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจพอเพียงมีปรัชญา อันประกอบด้วยหลักการ และอุดมการณ์ที่เชื่อมโยงกันคือเป็นเศรษฐกิจที่มีความเป็นธรรมสูง คำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวมอย่างเป็นธรรมมีมัชฌิมาปฏิปทา อยู่ที่ความพอดี พอประมาณ ไม่สุดโต่งไม่โลภมาก และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่นเดียวกัน ด้านโครงสร้าง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ประสานสัมพันธ์กันกล่าวคือกรอบแนวคิดของเศรษฐกิจทั้งสองด้านอยู่ที่ความพอดี พอประมาณ ไม่สุดโต่งไม่โลภมาก และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นวิถีชีวิตที่มีสัน โดยธรรมเป็นตัวกำหนดควบคุมให้ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงด้านกระบวนการเศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจพอเพียง มีกระบวนการที่สัมพันธ์สอดคล้องกันโดยต่างมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต การซื้อขาย การบริโภค ที่พยายามปรับทัศนะของคนให้เห็นความสำคัญของความสุขทางด้านจิตใจมากกว่าความสุขที่เกิดจากเงินตรา มุ่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวเองให้ได้ก่อน เป็นเบื้องต้น จากนั้นก็พัฒนาตัวเอง ไปสู่ความสุขสมบูรณ์ตามอรรถภาพของตนและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมต่อไป

ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของวัดสวนแก้ว ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าน้อยที่สุดในการบริหารงานทั้ง ๗ ด้าน ผลการศึกษา ค้นคว้าปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วนั้น ในข้อที่ว่าด้วยเรื่องบุคลากรมีความสามารถในการทำหน้าที่ประสานงานของวัดสวนแก้วมีประสิทธิภาพ นั้นอาจเป็นเพราะการขาดความเข้าใจในการประสานงานที่ดี

๕.๒.๒ ผลการศึกษาวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงาน ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เพศชาย เพศหญิง ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงาน ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ทั้ง ๒ เพศอาจได้รับการประชาสัมพันธ์ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผ่านสื่อต่างๆ และเมื่อนำมาใช้ในการบริหารงานของวัดสวนแก้วแล้ว จึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเพศไม่จำเป็นต้องเป็นเพศชาย หรือหญิงที่จะมาติดต่อกับวัดสวนแก้ว เพราะถ้าเป็นผู้ที่สนใจในเรื่องการบริหารของวัดสวนแก้วเพศทั้งสอง มีศรัทธา ต่อหลวงพ่อบุญธรรมนิเทศ และเห็นวิธีการบริหารวัดสวนแก้วของท่านที่ปรากฏอยู่แล้ว จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภณัฐ วงศรีเทพ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า หลักการพัฒนาผู้บริหารนั้น เริ่มจากการพัฒนาตัวเอง พัฒนาพฤติกรรมในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และพัฒนาจิตใจของตัวเอง เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ส่วนหลักปรัชญาเกี่ยวกับผู้บริหารนั้น ผู้บริหารต้องควบคุมกายวาจาอยู่เสมอให้อยู่ในกรอบของ (อริศีลสิกขา) พัฒนาใจให้เกิดเป็น (อริจิตตสิกขา) และประการสุดท้าย คือพัฒนาตนเองในด้านปัญญา (อริปัญญาสิกขา)

ในด้านอายุนั้น ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน อาจเกิดจากวุฒิภาวะของแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีอายุ ๓๐ ปีลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปีและ ๔๑-๕๐ ปี ผู้ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป ซึ่งอาจมีความศรัทธาและความเลื่อมใสที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน

ในด้านระดับการศึกษานั้น ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน เพราะมีการศึกษาที่แตกต่างกันประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้มีระดับการศึกษานุปริญญา และปริญญาตรี ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงาน

ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งผู้ที่มีการศึกษาที่สูงอาจมีความเข้าใจในเรื่องนี้ในลักษณะของโครงสร้างและนำมาใช้ ส่วนผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา อาจจะไม่มีความรู้ในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่เขาก็นำเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตอยู่แล้ว ระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน

ในด้านอาชีพนั้น ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน เพราะประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากประชาชนทุกอาชีพ แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างนั้นเข้าใจในการบริหารงานของวัดสวนแก้วในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอย่างมาก เพราะเห็น ได้จากการที่วัดสวนแก้วนั้นมีโครงการต่างๆ ที่สร้างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในระดับอาชีพรับจ้าง มากหลายโครงการ เช่น โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์, โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาด, โครงการซูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ เป็นต้น

ในด้านรายได้ต่อเดือนนั้น ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างกัน เพราะประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๐ บาทลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑ - ๘,๐๐๐ บาท และผู้มีรายได้ต่อเดือน ๘,๐๐๑ - ๑๑,๐๐๐ บาท ผู้มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑ - ๘,๐๐๐ บาทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว แตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๑๑,๐๐๑ บาท ผู้มีรายได้ต่อเดือน ๘,๐๐๑ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้วแตกต่างจากผู้มีรายได้ต่อเดือน ๑๑,๐๐๑ บาท ต่อเดือนขึ้นไป ซึ่งสัมพันธ์กับอาชีพที่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีรายได้ที่น้อยเขาไม่ไ้มองที่เรื่องหลักการบริหารมากนักแต่เขามองในเรื่องของการที่ทำให้เขามีรายได้พอเพียงในการดำรงชีวิต ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนที่มากเขาจะมองในเรื่องของการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๘๓ คน ได้นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว เรียงลำดับ ดังนี้ (๑) ขาดความเข้าใจในวิธีการประสานงานที่ดี (๒) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ (๓) กฎระเบียบต่างๆ ของวัดถูกล่วงละเมิดอยู่บ่อยครั้ง (๔) ขาดการวางแผนการทำงานที่รัดกุมเพียงพอ

ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๐๕ คน ได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว เรียงลำดับ ดังนี้ (๑) วางแผนงานการทำงานอย่างรัดกุม (๒) มีอุปกรณ์ในการสื่อสารและการประสานงานอย่างเพียงพอ (๓) ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ (๔) กำหนดโทษจากการล่วงละเมิดอย่างเด็ดขาด

จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขของประชาชนที่มาติดต่อกับวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีความสอดคล้องกับแนวคิดของฟาโยล์ มีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่เราจะทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative sciences) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล ดังนั้น ฟาโยล์ ได้สรุปสาระสำคัญตามแนวความคิดของตนไว้ดังนี้

๑.หน้าที่การบริหาร (Management Function) ฟาโยล์ได้อธิบายถึงกระบวนการบริหารงานในลักษณะอักษรย่อ POCCEC ว่าการบริหารจะต้องประกอบด้วยหน้าที่หลัก ๕ ประการคือ

๑.๑) การวางแผน (P=Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๑.๒) การจัดหน่วยงาน (O=Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่การบริหารงานที่ต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานของหน่วยงานบรรลุผลสำเร็จได้

๑.๓) การบังคับบัญชาสั่งการ (C=Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้งานสำเร็จผลด้วยดีนั้น ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจข้อตกลงของการทำงานของคนงาน และหน่วยงานที่มีอยู่ และรวมถึงการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นทั้งลง

นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมิน โครงสร้างของหน่วยงาน และผู้ได้บังคับบัญชาของตนอย่างสม่ำเสมออีกด้วย หากโครงสร้างของหน่วยงานที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมแล้ว ก็จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข และเช่นเดียวกัน ถ้าหากผู้บังคับบัญชาคนใด หย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออก เพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๑.๔) การประสานงาน (Co= Co-ordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำหนดให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

๑.๕) การควบคุม (C=Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

เพราะแนวคิดนี้ถือว่าเป็นหลักการในการบริหารงาน จำเป็นที่จะต้องครบองค์ประกอบที่ได้ยกมาเป็นแนวทางในการประกอบกับการอภิปรายผลของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานของวัดสวนแก้วต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) วัดสวนแก้วควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาในเรื่องการประสานงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) วัดสวนแก้วควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนานุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น

๓) วัดสวนแก้วควรมีการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้กับบุคลากร ด้มีความชัดเจนในการวางแผนงานต่างๆ เพื่อความคล่องตัวในการทำงานของบุคลากร

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดอื่นๆ ด้วย

๒) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของวัดสวนแก้ว ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

๓) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับหลักการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงแนวพระราชดำริ

๔) ควรศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธของพุทธศาสนิกชนในชุมชนต่าง ๆ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสังคายนา ในพระราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ
มหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๓๐.

ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. ประวัติการปกครองคณะสงฆ์ไทย.

กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายปริยัติปกครอง กงศาสนศึกษา กรมการศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๗.

กัลยา วาณิชบัญชา. การใช้ SPSS FOR WINDOWS ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร :

ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____ . สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

กิตติมา ปรีดีคิลก. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์, ๒๕๒๕.

จรัส โพธิศิริ. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอเคียนส โตร์, ๒๕๒๓.

หุบ กาญจนประกร. รัฐประศาสนศาสตร์ ในหนังสือสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๐๕.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคและการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต,

๒๕๔๑.

เชาว์ โรจนแสง. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร. นนทบุรี : ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัย

ธรรมาราช, ๒๕๒๓ .

ดวงใจ ชิตยารักษ์. เอกสารเผยแพร่ประวัติและผลงานของพระพิศาลธรรมพาทิ(พระพยอม กัลยาโณ).

นนทบุรี : สำนักพิมพ์สวนแก้ว, ๒๕๓๘.

ดิณ ปรัชญพฤทธิ และ อิสระ สุวรรณบล. ปทานุกรมการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ของ
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔.

ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพจน์,
๒๕๓๖.

นิภา เมธาวีชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๑.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. การบริหารและการจัดการระเบียบบริหารราชการไทย. กรุงเทพมหานคร
: โอเคียนสโตร์, ๒๕๔๕.

ประเวศ วะสี. ประชาคมตำบล : ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรม และสุขภาพ. กรุงเทพ
มหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑.

_____ . ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน. ๒๕๕๑.

_____ . เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางประชาสังคม : แนวพลิกพื้นเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพมหา
นคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒.

พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิดา ศรีมณี. หลักการจัดองค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

พยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๓๘.

พรรณี ประเสริฐวงษ์ และวีรนารถ มานะกิจ. การจัดองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิท
ยาลัย, ๒๕๔๑.

_____ . ทางออกจากระบบเศรษฐกิจที่ครอบงำสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม,
๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์โกมลกิมทอง, ๒๕๓๘.

พิชารัตน์ สมศรี. เผยแผ่ : สงเคราะห์ : พัฒนา พระพิศาลธรรมพาที. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิวัด
สวนแก้ว, ๒๕๔๖.

ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. ประวัติพระพยอม กัลยาโณ. นนทบุรี : สำนักพิมพ์สวนแก้ว, ๒๕๓๔.

มูลนิธิวัดสวนแก้ว. ประวัติและผลงาน พระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ). นนทบุรี : มูลนิธิ
วัดสวนแก้ว, ม.ป.ป.

ยงยุทธ วิทยาลัยธุรกิจ. พระอาจารย์พยอม กัลยาโณ พระภิกษุขวัญใจวัยรุ่น. นนทบุรี : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๘.

ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.

วันทนี ภูมิภัทราคม. วิเคราะห์เชิงปริมาณ. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๓๔.

วินัย สมมิตร พร้อมคณะ. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๒๗.

ศิริอร ชันธหัตต์. องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๑.

สังศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.

สมคิด บางโม. องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิทยพัฒน์, ๒๕๔๐.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหารงาน. พิมพ์ครั้งที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕.

สมพร เทพสิทธิ์า. การเดินตามรอยพระยุคลบาท : เศรษฐกิจพอเพียงช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต. กรุงเทพมหานคร : สภาอุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๕.

_____ . วิกฤตความจนในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๑.

สมยศ นาวิการ. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๓๘.

สมาน รังสิโยภิญญ์ และสุธี สิทธิสมบูรณ์. หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษรสาส์น การพิมพ์, ๒๕๒๕.

สำนักพระราชวัง. ประมวลพระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชวังดุสิต. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้ง, ๒๕๔๓.

สุนทร ณ รังสี. พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สุเมธ ดันติเวชกุล. เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินี้ได้เบื้องพระยุคลบาท. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๔.

สุรชาติ ณ หนองคาย. หลักการบริหารและการพัฒนาองค์กรสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐.

สุรพันธ์ ชันต์ทอง. การบริหารโรงเรียนการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๒๕.

เสถียร เหลืองอร่าม. การจัดองค์การและการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๒๕.

๒) วิทยานิพนธ์ / ภาคนิพนธ์ / สารนิพนธ์ / รายงานการวิจัย

พระกฤตพจน์ สุทธิจิตโต. “บทบาทของเจ้าอาวาสที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ผศ.). “ทัศนคติของบุคลากรที่มีต่ออนุคลิกภาพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระมหาปัญญา สุขสงฆ์. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี : พระพิศาลธรรมพาทิ (พระอาจารย์พยอม กลฺยาโณ)”. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๗.

พระมหามานิช ศึกษา. “พระพุทธรูปศาสนากับการพัฒนาสังคม : ศึกษาความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

พระมหาสุภีร์ ฐิตเมธ. “พระพุทธรูปศาสนาที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการ”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระมหาสง่า พลสงคราม. การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.

พระสายชล ศรีสว่าง. “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักกับคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์”. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๔.

มัทนา พันทวี. “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : ศึกษาเปรียบเทียบ”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

วิศุทธิ์ ขวัญพุดกข์. “การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปรับใช้กับการบริหารงานบุคคลในองค์กรธุรกิจ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕.

ศิริกุล ดำรงมณี. “เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีพุทธ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ศุภณัฐ วงศรีเทพ. “การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา”. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

๓) บทความ / ข้อความ / วารสาร

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๔๘) : ๔๑-๔๗.

วิทย์ วิศทเวทย์. “ปรัชญาการศึกษาแนวพุทธแนวทางและปัญหา”, วารสารพุทธศาสนศึกษา. ปีที่ ๑ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๓๗) : ๘.

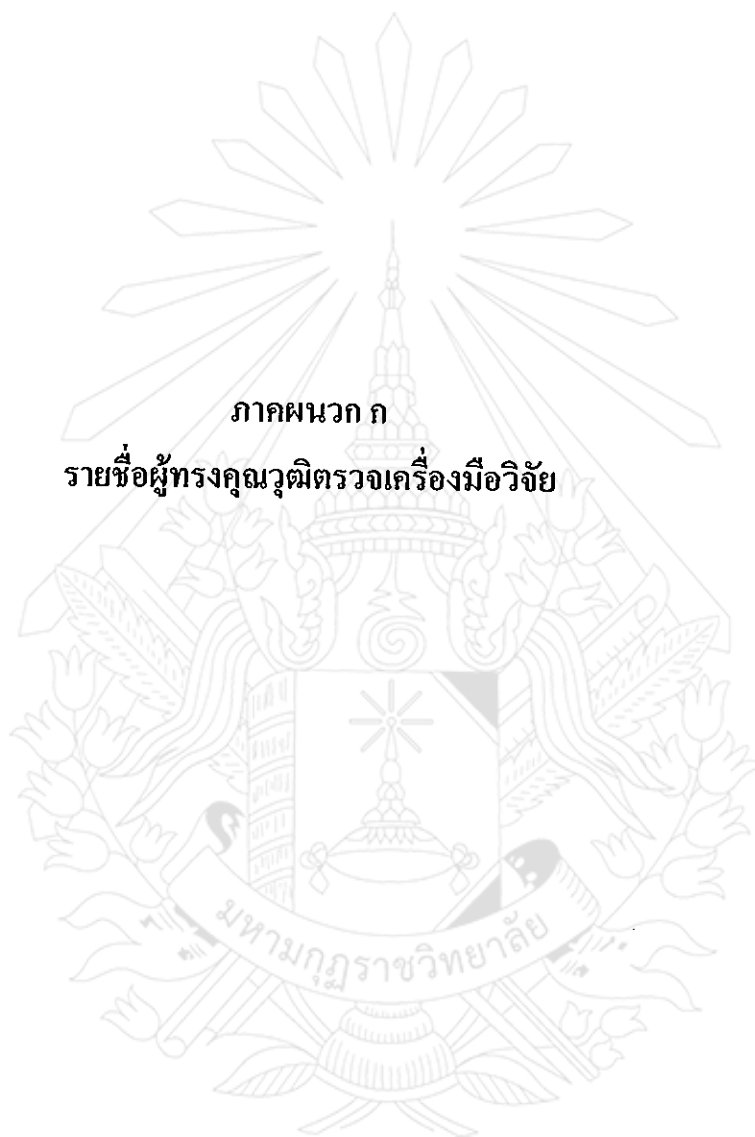
๔) เอกสารอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

สมพร เทพสิทธิ์า ภาคีสมาชิก. “แนวคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจทางสายกลาง”, บรรยายในที่ประชุมบัณฑิตและภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง, ราชบัณฑิตสถาน วันพุธที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗, (อัคราณา).

อภิชัย พันธเสน. “เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ตามความหมายของนักเศรษฐศาสตร์” เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๔๒ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ณ. โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดี จอมเทียนพัทยา ๑๘-๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๒, (อัคราณา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. พระมหาหริญชัย อติวีโร

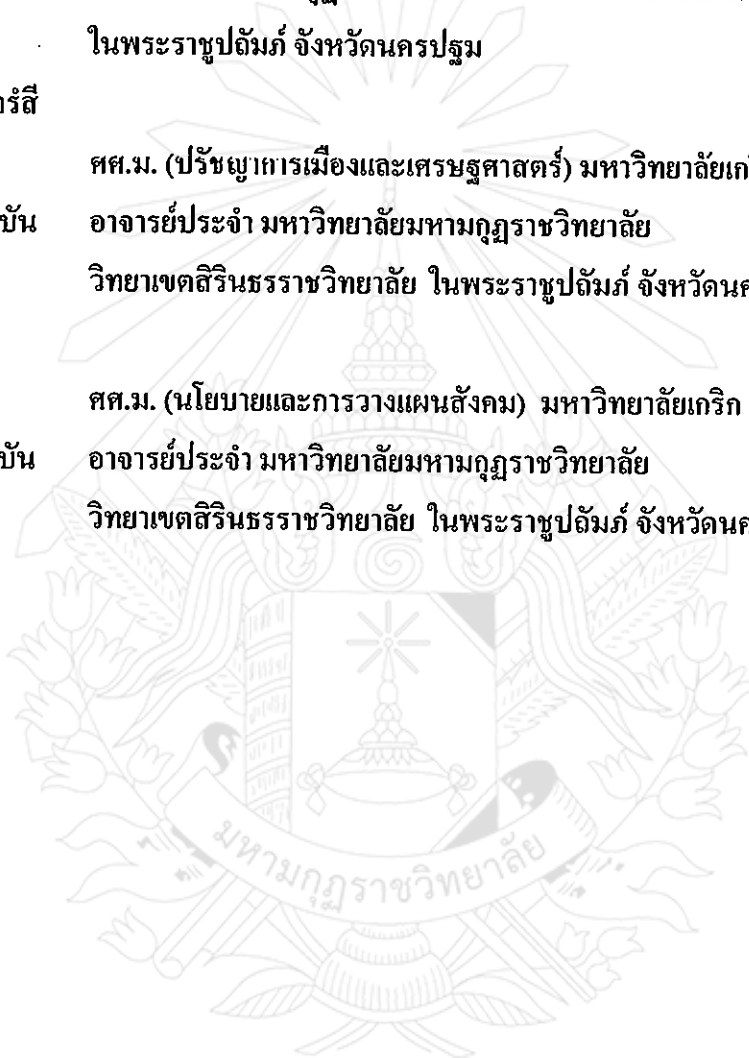
วุฒิการศึกษา ค.ม. (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปศูนย์บริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

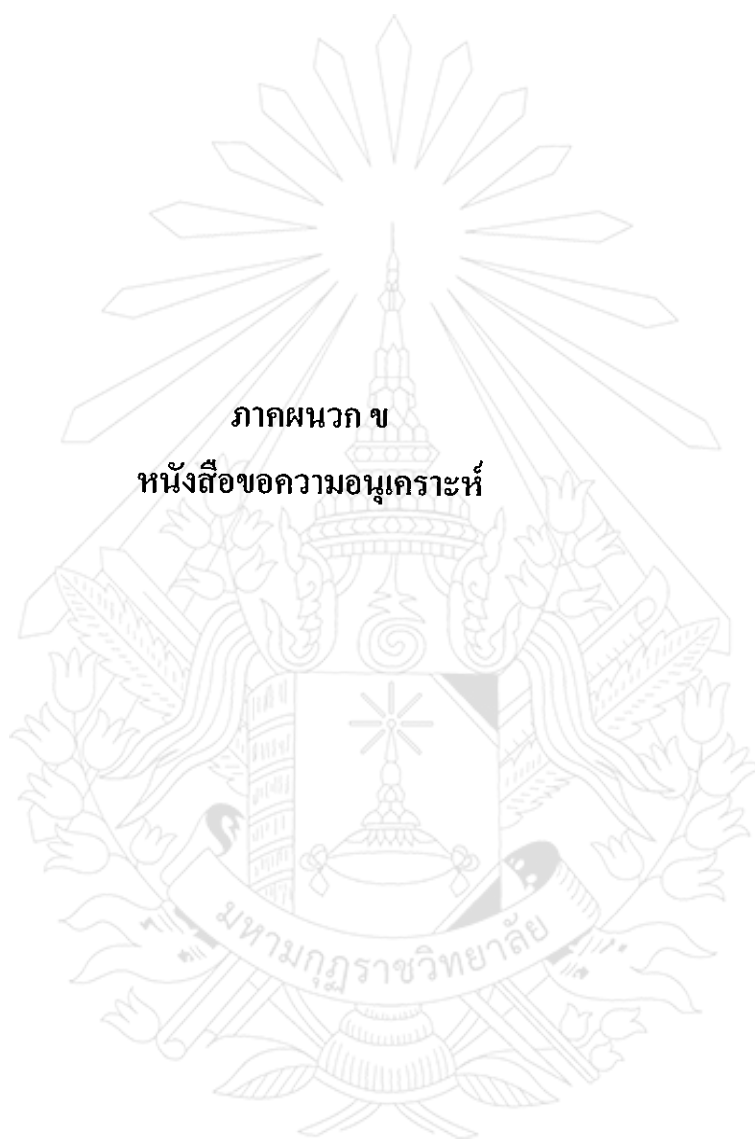
๒. พระมหาแมน คุปตรัตติ

วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (ปรัชญาการเมืองและเศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกริก
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

๓. นายพนัด ต้วงติลี

วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (นโยบายและการวางแผนสังคม) มหาวิทยาลัยเกริก
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖ ๐๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ช่อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๑๑๖๐
โทร. (๐๒) ๕๒๙-๑๖๖๓, ๕๒๙-๑๒๕๒ FAX ๕๒๙-๑๒๕๑

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอนิมนต์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย
เรียน พระมหาเทริญชัย อติวีโร
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระมหาธีรชาติ ปิยวณฺโณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๑/๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบล
บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่น
ของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระ ดร. ประพาส จารุปภาโส อาจารย์ที่ปรึกษา
และนายพนัด ค้วงดี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึง
ใคร่ขอเรียนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่
นักศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา ขอขอบใจมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระวิบูลธรรมภรณ์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๑๖

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖๐๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร. (๐๒) ๕๒๕-๑๖๖๓, ๕๒๕-๑๖๕๒ FAX ๕๒๕-๑๖๕๑

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระมหาเมธี คุปตรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครองรุ่นที่ ๑/๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระ ดร.ประพาส จารุภาโส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และนายพนัด ค้างคิลี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา ขอขอบใจมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระวิบูลธรรมาภรณ์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๑๖

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖ ๐๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต. ช้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๑๑๒๐
โทร.(๐๒) ๕๒๕-๑๖๖๓, ๕๒๕-๑๖๕๒ FAX ๕๒๕-๑๖๕๑

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร คุณพนัด ค้วงคิติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระมหาวีระชาติ ปิยวณฺโณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครองรุ่นที่ ๑/๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบล
บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความ
เชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระ ดร. ประพาส จารูปภาโส เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษา และนายพนัด ค้วงคิติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึง
ใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่
นักศึกษา

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา ขออนุมัติขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระวินุตถรรมาภรณ์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร ๐-๒๕๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๑๖

ที่ ศษ. ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๐๓๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต. ล้อมใหญ่ อ. ตาบพริณ จ. นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร (๐๒) ๕๒๕-๑๖๖๓, ๕๒๕-๑๖๙๒ FAX ๕๒๕-๖๒๓๑

๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูปริชาทรรมวิธาน
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครองรุ่นที่ ๑/๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธร ราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบล
บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความ
เชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระประพาส จารุภาโส ดร. เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษา และนายพนัด ดวงดีลีเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอความ
อนุเคราะห์ เพื่อแจกแบบสอบถามแก่ ประชาชนที่มาติดต่อกับวัดของท่าน จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อ
ทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระวิบูลธรรมากรณ์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๑๖

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘)/ ๐๓๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๙๓๑๖๐
โทร. (๐๒) ๕๖๙-๑๖๖๓, ๕๖๙-๑๒๕๒ FAX ๕๖๙-๑๒๕๑

๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอลาความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล
กราบเรียน พระราชธรรมนิเทศ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ชุด

ด้วยพระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครองรุ่นที่ ๑/๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: ศึกษาเฉพาะกรณี วัดสวนแก้ว ตำบล
บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” บัณฑิตวิทยาลัยจึงขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มาติดต่อกับวัดของท่าน เพื่อนำไปประกอบการดำเนินการวิจัย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบเรียนมาด้วยความเคารพ

(พระวิบูลธรรมภรณ์)

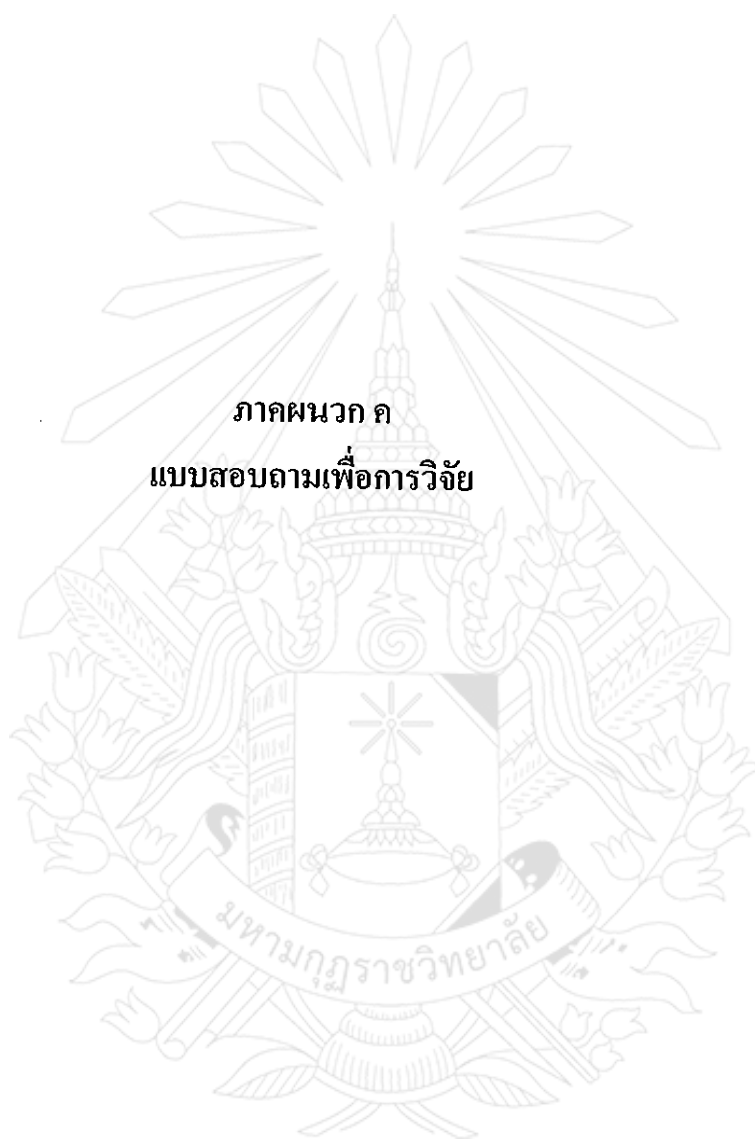
รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๑๖

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

การบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ :
ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการบริหารเพื่อพัฒนาวัดอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

พระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

สำหรับผู้วิจัย

๑ ๒ ๓

๑. เพศ

() ๑ ชาย () ๒ หญิง

๒. อายุ.....ปี

๓. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่ามัธยมศึกษา () อนุปริญญา ปวช./ปวส.

() ปริญญาตรี () ปริญญาโทขึ้นไป

๔. อาชีพ

() รับราชการ () พนักงานรัฐวิสาหกิจ

() เจ้าของกิจการ () พนักงานบริษัท/โรงงานอุตสาหกรรม

() ค้าขาย () รับจ้าง

() อื่น ๆ

๕. รายได้ต่อเดือน

() ๑ ๕,๐๐๐ บาทลงมา () ๒ ๕,๐๐๑-๘,๐๐๐ บาท

() ๓ ๘,๐๐๑-๑๑,๐๐๐ บาท () ๔ ๑๑,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๔

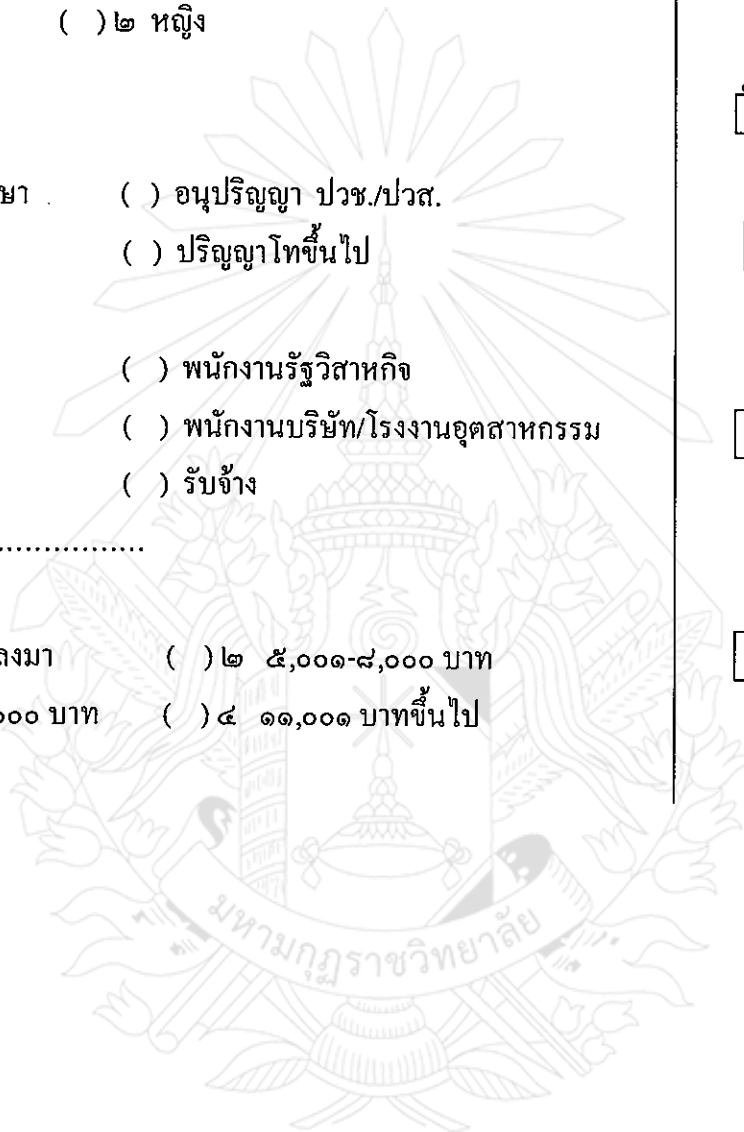
๕

๖

๗

๘

๙

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
ของ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านช่องเดียวจาก ๕ ระดับ คือ

- ๕ หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 ๔ หมายถึง เห็นด้วยมาก
 ๓ หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 ๒ หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 ๑ หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อที่	ด้านการวางแผน	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
๑	การวางแผนงานในการบริหารงาน วัดสวนแก้วสอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง						☐ ๑๐
๒	แผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วสอดคล้องกับหลักการความรู้จักพอประมาณ						☐ ๑๑
๓	แผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วมีเหตุมีผลชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้						☐ ๑๒
๔	แผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วมีภูมิคุ้มกัน คือป้องกันผลกระทบที่ตามมาในภายหลังเป็นอย่างดี						☐ ๑๓
๕	แผนงานในการบริหารงานวัดสวนแก้วมีประสิทธิภาพ						☐ ๑๔

ข้อที่	ด้านการจัดหน่วยงาน	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
๑	จัดการบริหารวัดเป็นฝ่ายๆ อย่างชัดเจน						☐ ๑๕
๒	การพัฒนาอาคารสถานที่ของวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง						☐ ๑๖
๓	มีห้องนำห้องส้วม ถึงขยะ อาหาร น้ำดื่มที่เพียงพอต่อความต้องการ						☐ ๑๗
ข้อที่	ด้าน การจัดคนเข้าทำงาน						
๑	การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง						☐ ๑๘
๒	การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วเหมาะสมกับงาน						☐ ๑๙
๓	การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วมี กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติอย่างชัดเจน						☐ ๒๐
๔	การจัดคนเข้าทำงานของวัดสวนแก้วมีคณะกรรมการพิจารณาทุกขั้นตอน						☐ ๒๑
ข้อที่	ด้านการสั่งการ						
๑	การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วมีระบบเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน						☐ ๒๒
๒	การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างง่าย						☐ ๒๓
๓	การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้วมีเหตุมีผลอย่างชัดเจน						☐ ๒๔

ข้อที่	ด้านการสั่งการ (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
๔	การสั่งการของผู้บริหารวัดสวนแก้ว สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง						☐ ๒๕
ข้อที่	ด้านการประสานงาน						
๑	การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของวัดสวนแก้วสะดวกรวดเร็ว						☐ ๒๖
๒	บุคลากรมีความสามารถในการทำหน้าที่ประสานงานของวัดสวนแก้วมีประสิทธิภาพ						☐ ๒๗
๓	การประสานงานของวัดสวนแก้วมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อความต้องการ						☐ ๒๘
๔	การประสานงานของวัดสวนแก้วมีระบบการติดต่อประสานงานที่ทันสมัย						☐ ๒๙
ข้อที่	ด้านการรายงานผล						
๑	การรายงานผลติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของวัดสวนแก้วมีขั้นตอนที่ชัดเจน						☐ ๓๐
๒	การรายงานผลของการปฏิบัติงานในแต่ละโครงการตรงตามข้อเท็จจริง						☐ ๓๑
๓	การรายงานผลของการปฏิบัติงานในแต่ละโครงการมีทีมงานที่รับผิดชอบโดยตรง						☐ ๓๒

ข้อที่	ด้านงบประมาณ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด	น้อย	
๑	มีการจัดหางบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วอย่างพอเพียง						☐ ๓๓
๒	มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วให้พอเพียง						☐ ๓๔
๓	มีระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วมีความโปร่งใส						☐ ๓๕
๔	มีการใช้งบประมาณเพื่อบริหารงานภายในวัดสวนแก้วเหมาะสมกับประโยชน์ที่จะได้รับ						☐ ๓๖
๕	มีการใช้งบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในวัดสวนแก้วเป็นไปอย่างคุ้มค่า						☐ ๓๗

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
ปัญหา.....

แนวทางแก้ไข.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ
วัน เดือน ปี เกิด	๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๕
สถานที่เกิด	บ้านปงดำ เลขที่ ๕๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๒๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดอภัยทายาราม แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
วุฒิการศึกษา	น.ธ.เอก, เปรียญธรรม ๓ ประโยค
พ.ศ. ๒๕๕๑	-พุทธศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา -ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
สถานที่ทำงาน	วัดอภัยทายาราม แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
ตำแหน่ง	ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดอภัยทายาราม แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ

สงวนลิขสิทธิ์
 กรุงเทพมหานคร ๒๕๖๕
 ผู้จัดทำ: พระมหาวิระชาติ ปิยวณฺโณ
 โปรดนำมติดังกล่าวไปแจ้งต่อกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ